

MTK-ETELÄ-SAVO RY.

# VUOSIKERTOMUS

## 2022

14.4.2023

**106. TOIMINTAVUOSI**





**SISÄLLYSLUETTELO**

Puheenjohtajan katsaus vuoteen 2022.....	4
MTK-Etelä-Savon toiminnan tarkoitus.....	5
Johtokunta, valiokunnat ja toimihenkilöt.....	8
Jäsenet.....	9
Elinkeinot.....	9
Vuoden 2022 toimintaa.....	10
Edustukset MTK:n valiokunnissa ja verkostoissa vuonna 2022.....	13
Liiton osallistuminen maakunnallisiin toimielimiin ja hankkeisiin.....	14
Kannanotot, kirjelmät ja tiedotteet.....	15
Maakunnallinen edunvalvonta.....	16
Kotimainen päätöksenteko ja edunvalvonta.....	23
Maatalouden erityiskysymyksiä.....	39
Osaaminen ja hyvinvointi.....	52
Elinkeinopolitiikka ja yrittäjyys.....	55
Kuluttajatyö.....	57
Maaseutunuorten toiminta.....	57
Jäsenpalveluliikunta.....	58
Liiton kokoukset.....	59
Liiton talous.....	60
Arvio talouden tulevasta kehityksestä.....	61
Katsaus tulevaan.....	62
MTK-Etelä-Savon luottamushenkilöt 2022 .....	63
Jäsenedut.....	65

## PUHEENJOHTAJAN KATSAUS VUOTEEN 2022

Vuosi 2022 tullaan muistamaan vuotena, jolloin Venäjä aloitti häikäilemättömän hyökkäyssodan Ukrainaa vastaan. Viime kevään toiveet siitä, että tilanne rauhoittuisi nopeasti ja Ukrainassa saataisiin elää rauhassa, olivat turhia. Tätä kirjoittaessa sota jatkuu edelleen, eikä loppua ole näkyvissä. Sodan vaikutukset näkyivät ja näkyvät edelleen myös Suomessa.

Maailmantilanteen aiheuttamat ongelmat herättivät myös maan päättäjät. Keväällä 2022 hallitus teki päätöksen ennätysuudesta maatalouden huoltovarmuuspaketista. Kuten aina, kriisitukia oli tälläkin kertaa hankala kohdistaa niin, että niistä olisi mahdollisimman suuri ja riittävän nopea apu kaikille sitä tarvitseville. Nopeimmin maksuun saatiin kiinteistövero tuki, joka kohdentui etenkin investointeihin tiloihin. Syksyllä maksuun saatiin luonnonhaittakorvauksen korotus, sika- ja sipikarjatalouden tuotannosta irrotettu tuki sekä puutarhatuotteiden varastointi ja kasvihuonetuet. LFA:n kotieläinkorotusta pitää odottaa vielä kevääseen 2023.

Kriisituella varmistettiin ennen kaikkea maan huoltovarmuutta ja sillä haluttiin varmistaa, että koneet ovat pelolla myös kesällä 2022. Niillä ei sen sijaan ratkaistu tälläkään kertaa alan kannattavuusongelmia, jotka pitäisi ratkaista korjaamalla rikkinäinen ruokaketju.

Tuotantopanosten hinnat jatkoivat syksyllä nousuaan, eikä tuottajahintojen nousu pysynyt perässä. Luken ennusteen mukaan keskimääräinen yrittäjätulo laskee viidenneksen vuonna 2022 ja kannattavuuskerroin jää 0,45:een. Viljakasvien tuottajahinnat ja viljasato lähtivät oikeaan suuntaan ja ne kohosivat edellisvuotta suuremmaksi. Viljan sekä öljy- ja valkuaiskasvien viljelyn kannattavuuskerroin nousi 0,89:ään ja muun kasvinviljelyn kannattavuuskerroin 0,49:ään. Sen sijaan maitotilojen kannattavuuskerroin laski ennusteen mukaan 0,21:een ja nautakarjatilojen nolnaan.

Tilanne on kestävä, etenkin kun tuotantopanosten hinnat näyttävät jatkavan edelleen nousuaan. Vaikka pellot pysyivät viljeltyinä ja huoltovarmuus taattiin viime kesänä, on aikaisemmat huolet siirtyneet ensi kesälle. Kestävä tilanne on korjattava ja ruokamarkkinat on yksinkertaisesti saatava toimimaan niin, että siinä pärjäävät kaikki osapuolet.

Vaikka vuosi 2022 oli eteläsavolaiselle maataloudelle ennennäkemättömän haastava, oli vuosi täynnä myös onnistumisia. Maakunnasta löytyy niin kestävä ruoantuotannon kuin ruokamatkailun erityisosaamista. Tästä ovat hyviä esimerkkejä Virtasalmen viljatuotteen ja D.O Saimaan palkitut tuotteet, lukuisat Walter Ehrströmin mitalit ja palkitut satatonnarit sekä Koirakiven lähiruokakierros, joka sai Maistuva maaseutu -palkinnon.

MTK:n valtuuskunta puolestaan jakoi ensimmäistä kertaa Hyvä kotimainen ateria -palkinnon. Sen voitti Mikkelin kaupungin ruoka- ja puhtauspalvelut, joka muun muassa hyödyntää lähivesien järvikalaa ja huomioi alueelliset erikoisuudet sekä kotimaiset luomutuotteet. Kaupunki on hyvä esimerkki siitä, miten hankintoja voidaan tehdä kotimaisuutta ja lähiruokaa painottaen.

Johtokunta aloitti liiton strategiatyön tekemällä itsearviointin keväällä 2022. Pohdimme johtokunnan työskentelyä ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä liiton sisäisen yhteistyön toimivuutta. Itsearvioinnissa nousi esiin tarve uusien johtokunnan jäsenten perehdyttämisestä ja huoli liiton pienestä henkilöresurssista. Johtokunnan ikärakenne, eri tuotantosuuntien edustus, monipuolinen osaaminen ja johtokunnan sekä toiminnanjohtajan välinen yhteistyö koettiin vahvuudeksi. Strategiatyö jatkuu vuonna 2023.

MTK-Etelä-Savo osallistui vuonna 2022 monipuolisesti maakunnallisiin toimielimiin ja hankkeisiin. Liitto antoi 16 lausuntoa ja lisäksi se kirjelmöi ja kommentoi lukuisiin ajankohtaisiin asioihin. Maakunnallinen edunvalvonta on liiton ydintehtävä. Järjestön arvostuksesta kertoo se, että liitosta pyydetään edustajaa lukuisiin maakunnallisiin ohjaus- ja seurantaryhmiin sekä erilaisiin verkostoihin. Toimintakertomuksesta löytyy laaja kattaus siitä, missä kaikessa liitto on ollut mukana.

Liiton jäsenmaksutulot nousivat merkittävästi jäsenmaksu-uudistuksen myötä. Tämä on ollut positiivinen yllätys ja se kertonee osaltaan myös onnistuneesta maakunnallisesta edunvalvontatyöstä. Kiitos kuuluu niin liiton jäsenille ja luottamushenkilöille, mutta etenkin Vesalle, joka on aktiivisesti tuonut esiin maa- ja metsätalouden erityispiirteitä ja alan kannattavuuden haasteita. Kiitos myös Ninalle liiton eteen tehdystä työstä!

Sanna Hämäläinen  
puheenjohtaja  
MTK Etelä-Savo

## MTK-ETELÄ-SAVON TOIMINNAN TARKOITUS

MTK-Etelä-Savo ry toimii jäsenistönsä taloudellisen ja henkisen hyvinvoinnin turvaamiseksi ja edistämiseksi. Tärkeimpänä tavoitteena on toimia vahvasti maakunnallisella tasolla maatalouden ja maaseutuyrittäjyyden tuotantomahdollisuuksien ja yrittäjien toimeentulon kehittämiseksi. Samalla vaikutetaan maaseudun yleisiin asumisen ja elämisen edellytyksiin. Muita keskeisiä tavoitteita ovat vaikuttaminen kotimaiseen ja Euroopan unionin päätöksentekoon tuomalla esille Etelä-Savolle tärkeitä tekijöitä.

Vaikka päätöksenteko sekä niihin vaikuttaminen useilla politiikan lohkoilla on siirtynyt entistä kauemmaksi jäsentiloista, ei edunvalvonnan tarpeiden muodostuminen ole muuttunut aiemmasta. Edunvalvonnan tarve lähtee edelleen jäsenten tarpeista, jolloin edunvalvonnan tulee olla nykyisenkaltaisessa MTK:n organisaatiossa katkeamaton ketju jäsentilasta yhdistyksen ja liiton kautta keskusliittoon. Edunvalvonnan keskeinen lähtökohta on, että sen tarpeet muodostuvat ja vaikutukset realisoituvat jäsentiloilla.

Maaseudun elinkeinotoiminnan harjoittamiseen ja maaseudulla asumiseen vaikuttavia päätöksiä tehdään valtakunnan ja EU-tason lisäksi edelleen paljon myös kunta- ja maakuntatasolla. Liiton toiminnalla vaikutetaan sekä valtakunnallisen lainsäädännön ja ohjelmien laatimiseen tuomalla esille alueellisia erityispiirteitä ja tarpeita, että niiden alueelliseen toteuttamiseen, tulkintaan ja soveltamiseen. Tässä tehtävässä on merkittävä rooli myös paikallisilla MTK-yhdistyksillä.

Alueilla sijaitsevat ELY –keskukset, aluehallintovirastot, maakuntaliitot, kunnat, yrittäjä- ja ammattijärjestöt, osuuskunnat, rahoitus- ja vakuutuslaitokset, maaseutukeskukset ja metsäkeskus sekä maatilataloutta lähellä olevat muut viranomaistahot (verottaja, maanmittaus yms.), kaupalliset toimijat ja lukuisat muut organisaatiot ovat liittojen keskeisiä yhteistyökumppaneita, mutta myös edunvalvonnan kohteita (kuva).

MTK-yhdistysten vastinparina toimivat erityisesti kunnat, mutta myös monet liittotason yhteistyökumppanit paikallisen toimintansa kautta. Liitot ovat myös keskeinen toimija tukemaan ja ohjaamaan yhdistysten toimintaa. Paikallinen MTK-yhdistys on järjestön tärkein kontakti jäseniin.



Elintarvikeyritysten markkinat ovat kansainvälistyneet, jolloin yritysten toimintaa ohjataan entistä enemmän valtakunnallisella tai kansainvälisellä tasolla. Kaupan ketjut ja ostajayritykset toimivat myös yhä valtakunnallisemmin ja kansainvälisemmin. Harvan yrityksen markkinoita johdetaan maakunnallisesti. Maakunnallinen näkökulma tulee esiin raaka-aineiden hankintojen ohjailussa.

Kasvava rooli on paikallisilla lyhyen toimitusketjun markkinoilla. Näillä markkinoilla maatalousyrittäjä markkinoi ja usein myös jalostaa itse oman tilansa tuotteet joko suoraan paikallisille kaupoille tai myy ne omilla kauppa-paikoillaan. Nämä markkinat luovat tervetulleen vaihtoehdon kauppaketjujen ketjuohjatuille myyntikanaville. Järjestön tehtävä on omalta osaltaan tukea kaikkia niitä toimintamuotoja, joilla jäsenten on mahdollista saada korkeampaa tuottajahintaa. Tämä pätee niin valtakunnallisiin kuin paikallisiin markkinoihin.

## Toimintasuunnitelma 2022 - Vihreää kasvua ja menestystä maalle!

Jäsenet ja järjestö yhdessä varmistavat maaseutuelinkeinojen kannattavuuden ja arvostuksen.

Vahva ja yhtenäinen järjestö on merkittävä ja aktiivinen markkina- ja yhteiskuntavaikuttaja.



### Voimistamme biotalouden edellytyksiä kasvun moottorina

- vahvistamme biotalouden perustana olevaa, yksityisen viljelijän ja metsänomistajan maaomaisuutta koskevaa omistusoikeuden suojaa
- osallistumme jäsentemme elinkeinoja edistäviin kehittämishankkeisiin
- toteutamme valtakunnallisia toimenpiteitä liitto- ja yhdistystasolla
- viestimme jäsentemme asemasta ja roolista maaseudulta lähtevissä tuote- ja arvoketjuissa
- edellytämme maaseutuvaikutusten (biotalousvaikutusten) arvioinnin sisällyttämistä alueellisiin hankkeisiin, suunnitelmiin ja kaavoihin kunta- ja maakuntatasolla
- viestimme ympäristöasioista jäsentemme näkökulmasta
- edistämme biotalouden ja maaseudun infrastruktuurin kehittämistä kaikissa maakunnan kehittämistoimissa
- vaadimme alueiden tasapuolista kehittämistä niin valtakunnan, maakunnan kuin kuntatasolla.

### Parannamme jäsentemme asemaa markkinoilla

- vahvistamme markkinavaikuttamista ja vaikutamme kotimaisten luonnonvarojen hyödyntämiseen pohjautuvien tuotteiden kysyntään, tuotteista saatavaan hintaan ja tuotantokustannuksiin
- tiedotamme, mikä on tuottajan osuus elintarvikkeiden kuluttajahinnoissa
- tuomme esille kotimaisen tuotannon vastuullisuutta
- korostamme elintarvikkeiden alkuperää, jotta kotimainen tuote erottuu tuontituotteista
- vaikutamme elintarvikkeiden reilujen kauppatapojen ja sopimuskäytäntöjen luomiseksi
- edistämme lyhyiden toimitusketjujen kehittämistä tuottajilta suoraan kuluttajille
- tarjoamme yhdistysten käyttöön materiaalia kuluttaja- ja kuntapäätävävaikuttamiseen
- kannustamme yhdistyksiä toteuttamaan koululaisten maatilavierailuja.

### Vaadimme parempaa poliittista päätöksentekoa ja lainsäädäntöä

- vaikutamme kansanedustajiin, jotta eduskunnan ja hallituksen päätöksissä otetaan huomioon eteläsavolaiset erityispiirteet
- vaikutamme EU- ja kansalliseen politiikkaan siten, että niillä parannetaan maatalouden kannattavuutta ja edistetään maaseudun yrittäjyyttä, yhteisöllisyyttä ja palvelujen saatavuutta
- vaikutamme EU:n uuden ohjelmakauden valmisteluun niin, että siinä otetaan nykyistä paremmin huomioon Etelä-Savon olosuhteet
- EU- ja kansallisessa politiikassa toimitaan niin, että maatalouden ja maaseudun tukijärjestelmät ovat tasapuolisia ja ylläpitävät maatalouden toimintaedellytyksiä koko maassa

- edistämme hajautetun maataloustuotannon mallin luomista Suomeen, jossa huomioidaan Etelä-Savon luontaiset vahvuudet, puhtaat pellot ja vedet kestävän elintarviketuotannon pohjana
- teemme yhteistyötä alueellisten ja paikallisten viranomaisten kanssa, jotta maaseudun yrittäjien ja asukkaiden saamat palvelut kannustavat ja edesauttavat maaseudulla yrittämistä ja asumista
- vaikuttamme jäsentemme palvelujen turvaamiseen työterveyshuollossa ja ympäristöterveydenhuollossa sekä lomituspalveluissa.

### Vuoden 2022 maakunnalliset erityispainopisteet

- osallistumme ja vaikuttamme Etelä-Savon maakuntakaava 2035 -päivitykseen jäsentemme etujen turvaamiseksi
- osallistumme ja vaikuttamme Etelä-Savon ilmastotiekartan laatimiseen huolehtimalla jäsentemme asemasta tiekartan toimenpiteistä päätettäessä
- osallistumme ja vaikuttamme Järvi-Suomen maaseudun ympäristö- ja ilmasto-ohjelman sisältöön ja toteuttamiseen.

### Vahvistamme järjestön toimintaa jäsentemme edunvalvojana!

- huolehdimme yhdistysten ja liiton taloudellisesta asemasta edunvalvonnan tason ja toiminnallisen aseman ylläpitämiseksi – jäsenmaksu-uudistuksen seurausten arviointi
- arvioimme edunvalvonnan tulevaisuuden rakenne- ja toimintamalleja
- lisäämme yhteistyötä muiden MTK -liittojen välillä
- kehitämme luottamushenkilöihin perustuvaa valiokuntatoimintaa
- vahvistamme luottamus- ja toimihenkilöiden osaamista
- lisäämme viestintää jäsenille järjestön toiminnasta
- parannamme nuorten osallistumismahdollisuuksia järjestön toimintaan.

### Etelä-Savon maakuntastrategia – tavoitteet 2030



**JOHTOKUNTA, VALIOKUNNAT JA TOIMIHENKILÖT****Liiton johtokunta ja kokoukset vuonna 2022 sekä jäsenten osallistuminen niihin**

		11.1.	9.3.	4.4.	6.10.	3.11.
Sanna Hämäläinen, puheenjohtaja	Savonlinna	x	x	x	x	x
Jouni Paunonen, varapuheenjohtaja	Juva	x	x	x	x	x
Hannu Auvinen	Sulkava	x	x	x	x	x
Marisa Hukkanen	Rantasalmi	x	x	x	x	x
Pasi Häkkinen	Mikkeli	x	x	x	x	x
Kimmo Laamanen	Punkaharju	x	-	x	-	x
Tero Lahikainen	Kangasniemi	-	x	x	x	x
Juha Liukkonen	Kangasniemi	x	x	-	x	x
Taneli Pajunen, nuorten edustaja	Mikkeli	x	x	x	x	-
Riina Pöyry	Ristiina	x	x	x	x	x
Anna Siiriäinen	Hirvensalmi	x	x	x	x	x
Eero Taskinen	Joroinen	x	x	x	x	-
Otto Makkonen, MTK valtuuskunta	Savonranta	x	x	x	x	x
Jarkko Parkkinen, nuorten valiok. pj.	Mikkeli	x	-	x	x	-

Lisäksi johtokunta piti yhden sähköpostikokouksen.

**Tilintarkastajat ja toiminnantarkastajat:**

	<b>varsinainen</b>	<b>vara</b>
Tilintarkastajat	BDO Oy	BDO Oy
Toiminnantarkastaja	Juha Roikonen, maanviljelijä	Keijo Laitinen, maanviljelijä

**Valiokunnat:**

Työvaliokunta	22.4.	
-Jouni Paunonen, Sanna Hämäläinen, Kimmo Laamanen		
Jäsenpalveluvaliokunta	27.10.	
-Hannu Auvinen, Vesa Kallio		
Maitovaliokunta	7.3.	29.11.
-Mikko Nykänen, Taneli Pajunen		
Lihavaliokunta	23.9.	19.12.
-Jukka Nousiainen, Paavo Sävilammi, Pasi Häkkinen		
Ympäristö- ja maapoliittinen valiokunta	3.3.	1.12.
-Kalle Mattila, Juha Liukkonen		
Erikoiskasvivaliokunta	23.2.	25.11.
-Esa Aholainen, Antti Vauhkonen		
Elinkeino- ja yrittäjyysvaliokunta	10.3.	12.10.
-Jouni Paunonen, Kimmo Ihalainen, Vesa Kekkonen		
Luomuväliokunta	23.9.	19.12.
-Marisa Hukkanen, Anna Siiriäinen		
Osaaminen ja hyvinvointivaliokunta	21.2.	31.10.
-Riina Pöyry, Sanna Hämäläinen		
Maaseutunuorten valiokunta	15.6.	
-Minna Kekkonen, Tero Lahikainen, Tiina Kohonen, Ville Korhonen, Anne Manninen, Matias Muhonen, Taneli Pajunen, Jarkko Parkkinen, Mikko Tiainen		
Peltokasvivaliokunta	15.3.	
-Yrjö Ehrnrooth, Kimmo Laamanen		
Kuluttajatyöryhmä	12.1.	
-Anna Siiriäinen, Jukka Leikkonen		
Etelä-Savon metsävaliokunta	16.3.	30.8.
-Jouni Paunonen, Kimmo Laamanen, Sanna Hämäläinen, Vesa Kallio		

**Toimihenkilöt:**

Vesa Kallio	toiminnanjohtaja	1.10.1999 alkaen
Nina Kallio	toimistos sihteeri	ostopalveluna MTK:lta, 40 % työaika
Vilma Kuosmanen	maaseutunuorten asiamies	ostopalveluna, 2 kk/vuosi



## JÄSENET

Vuonna 2022 liiton jäsenistö koostui 16:sta MTK-yhdistyksestä sekä viidestä yhteisöjäsenestä. Yhteisöjäseninä ovat Osuuskunta Tuottajain Maito, Osuuskunta Maitosuomi, Osuuskunta Maitomaa, ProAgria Etelä-Savo ja LähiTapiola Savo-Karjala. Liiton alueen yhdistyksissä oli 31.12.2022 yhteensä 2 301 jäsentilaa (2021: 2 336) ja kokonaisjäsenmäärä oli 5 554 jäsentä (2021: 5 750).

## ELINKEINOT

Alla olevissa taulukoissa esitettyjen myyntitulolaskelmien (Lähde: Kantar TNS Agri) lähtökohtana ovat kunkin tuotteen tuotantomäärät sekä maksetut tuottajahinnat. Tuottajatilustien yhteydessä maksetut tuet (maidon tuotantotuki) eivät sisälly myyntituloihin. Laskelmat eivät sisällä arvonnisäveroä. MTK-keskusliitto tilaa ko. tiedot joka toinen vuosi, joten vuoden 2021 tietoja ei ole käytettävissä. Seuraavat tiedot saadaan vuodelta 2022.

Tilastolähteinä on käytetty sekä julkisia että Elintarviketiedon itse keräämiä tilastoja. Maatalouden tilastot ovat pääsääntöisesti Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen ja metsätalouden tilastot Metsätutkimuslaitoksen keräämiä tilastoja. Sivuansiotulot lasketaan Tilastokeskuksesta saatavaan aineistoon perustuvana.

### Maitotulot

- tuottajahintainen meijerimaitotulo
- meijerien laatulisät ja jälkilitit

### Teurastulot (naudan-, sian-, siipikarjan-, lampaan- ja hevosen liha)

- tuottajahintainen teurastulo
- teurastamojen jälkilitit

### Kananmunatulot

- tuottajahintainen myyntitulo (pakkaamot ja suoramyyntit)
- pakkaamoiden jälkilitit

### Viljatulot

- kaupan kautta kulkeva vilja
- tuottajahintainen myyntitulo

### Muut kasvinviljelytulot (öljykasvit, peruna, sokerijuurikas, herne, avomaavihannekset sekä puutarhamarjat ja hedelmät)

- tuottajahintainen myyntitulo

### Tulotuki (=maatalouden kansallinen ja EU:n maksama tuki; ei sis. kasvihuonetuotannon tukia)

- EU-tuet (CAP, LFA, ympäristötuki ja muut EU-tuet)
- Kansalliset tuet (pohjoinen tuki, Etelä-Suomen kansallinen tuki, kasvinviljelyn kansallinen tuki, perunantuotannon tuki, siementuotannon tuet, satovahinkokorvaukset, muut kansalliset tulotuet)

### Metsätulot

- yksityismetsänomistajien metsänmyyntitulot (kantorahat ja hankintakauppojen työtulo)

### Sivuansiot

- aktiivitulojen viljelijöiden ja puolison veronalaiset työtulot, tulonsiirrot ja muut tulot

### Maatilojen tulot, brutto, ei sisällä alv. (Lähde: Kantar TNS Agri Oy).

		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2020
Tiloja		3 026	2 915	2 904	2 847	2 700	2 627	2 522	2 504	2 384
Myyntitulot	milj. €	82,23	83,31	87,83	88,77	80,48	80,06	78,94	83,11	82,54
	%	29	30	30	31	29	28	29	28	30
Tulotuet	milj. €	65,19	65,84	63,14	64,95	54,24	63,16*	58,45	58,88	57,71
	%	23	24	22	23	20	22	21	20	21
Metsätulot	milj. €	62,24	53,42	64,49	63,86	67,08	67,38	70,38	86,36	62,79
	%	22	19	22	22	24	24	25	29	23
Sivuans/liitännäiset	milj. €	73,33	75,43	77,5	70,75	73,57	73,85	69,19	68,51	68,02
	%	26	27	26	25	27	26	25	23	25
<b>Yhteensä</b>	<b>milj. €</b>	<b>282,99</b>	<b>277,99</b>	<b>292,99</b>	<b>288,33</b>	<b>275,37</b>	<b>284,44</b>	<b>276,97</b>	<b>296,86</b>	<b>271,06</b>
<b>Myyntitulot+tuot</b>	<b>milj. €</b>	<b>147,42</b>	<b>149,15</b>	<b>150,97</b>	<b>153,72</b>	<b>134,72</b>	<b>143,22</b>	<b>137,39</b>	<b>141,99</b>	<b>140,25</b>

\*Vuoden 2015 tuista merkittävä osa tuli maksuun vuoden 2016 puolella.

**Maatalouden myyntitulot, brutto, ei sisällä alv. (Lähde: Kantar TNS Agri Oy).**

		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2020
Maito	milj. €	50,29	50,33	52,31	52,21	45,17	44,33	42,83	41,99	43,01
	%	61	60	60	59	56	55	54	51	52
	tiloja	643	587	558	516	495	466	427	405	357
Naudanliha	milj. €	11,35	11,86	13,39	13,00	12,24	12,29	12,50	14,50	13,18
	%	14	14	15	15	15	15	16	17	16
	tiloja	283	264	247	236	229	230	229	222	198
Sianliha	milj. €	2,37	2,36	2,67	2,07	1,96	1,54	1,42	0,91	1,12
	%	3	3	3	2	2	2	2	1	1
	tiloja	39	35	35	29	27	25	20	16	16
Muu liha	milj. €	0,05	0,18	0,18	0,18	0,21	0,84	0,67	0,73	0,39
	%	0	0	0	0	0	1	1	1	0
	tiloja	170	171	170	168	149	143	136	128	122
Kananmunat	milj. €	2,91	2,11	2,23	2,57	3,50	3,03	3,18	3,45	2,82
	%	4	3	3	3	4	4	4	4	3
	tiloja	10	8	8	8	7	7	6	6	5
Viljat	milj. €	3,57	4,48	3,68	3,34	2,78	2,56	2,11	3,53	3,21
	%	4	5	4	4	3	3	3	4	4
	tiloja	698	682	700	679	650	632	591	585	518
Muut kasvit	milj. €	11,69	11,98	13,36	15,39	14,63	15,47	16,24	18,01	18,81
	%	14	14	15	17	18	19	21	22	23
	tiloja	1 080	1 020	1 122	1 151	1 089	1 072	1 066	1 097	1 168

**Pellon käyttö, ha (Lähde: Lähde: Kantar TNS Agri Oy).**

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2021
Syysvehnä	71	96	89	85	65	170	96	111	90	137
Kevätvehnä	1 404	1 548	1 658	1 572	2 060	1 847	1 735	1 838	1 491	1 869
Ruis	525	558	467	435	619	734	613	507	506	411
Ohra	9 802	9 701	9 757	10 610	10 457	10 383	9 716	8 362	8 223	8 632
Kaura	9 121	9 500	9 815	10 146	9 374	9 237	8 617	7 722	6 575	5 733
Seosviljat	1 310	1 474	1 805	2 070	2 202	2 239	2 467	2 659	2 442	2 909
Muut viljat	87	133	121	151	122	1 209	1 254	1 290	1 334	1 321
Rypsi, rapsi	1 164	937	852	826	680	851	761	998	649	735
Peruna	399	406	360	356	332	314	326	298	255	232
Sokerijuurikas	30	36	31	42	-	-	1	1	-	-
Herne	41	24	19	20	28	333	375	350	281	404
Nurmet yhteensä	33 160	34 322	33 970	33 429	33 127	33 496	35 196	37 188	40 735	40 443
Puutarhakasvit	1 289	1 359	1 353	1 387	1 353	1 368	1 473	1 450	1 336	1 440
Muut kasvit	1 666	1 735	-	2 075	1 565	277	1 232	1 958*	1 963	1 292
Ruokohelpi	1 359	1 161	593	396	308	290	300	266	244	202
Kesanto ja hoidettu viljelemätön pelto	10 910	10 573	11 154	11 400	11 867	8 966	8 391	7 922	6 712	5 989
Monivuotiset nurmet ja niityt (yli 5 v)	912	993	953	1 046	949	2 119	2 049	1 962	1 904	1 613
<b>Käyt. maat.maa</b>	<b>74 836</b>	<b>74 554</b>	<b>74 531</b>	<b>75 232</b>	<b>75 109</b>	<b>74 920</b>	<b>74 955</b>	<b>74 812</b>	<b>74 739</b>	<b>73 359</b>

\*Kuminan tilastointi on vaihdellut eri vuosina, sisältyy vuosina 2019 (1 540 ha) ja 2021 (886 ha) Muut kasvit -ryhmään.

**VUODEN 2022 TOIMINTAA (poimintoja kuukausittaisista tapahtumista)**

Vuonna 2020 Suomeen levinnyt korona -pandemia heijastui myös MTK-Etelä-Savon toimintaan edelleen vuonna 2022 siten, että alkuvuoden tilaisuuksia jouduttiin perumaan ja muuttamaan etätillaisuuksiksi. Kevään ja kesän myötä tilanne onneksi alkoi helpottua, mutta Venäjän hyökkäys Ukrainaan helmikuussa toi liiton toimintaan aivan uudenlaisia haasteita.

Koronan myötä vuosina 2020 ja 2021 esille nousseet asiat pysyivät pinnalla myös vuonna 2022 ja Venäjän sotatoimet pahensivat niitä entisestään: kausityövoima-asiat, tuotantopanosten hintojen raju nousu ja osin saatavuusongelma sekä tuottajahintojen hidas reagointi kustannusten nousuun. Jo keväällä 2021 nähtiin ensimmäisiä merkkejä tuotantopanosten hintojen noususta, mikä paheni rajusti vuoden 2022 aikana ja on jatkunut edelleen.

Vuonna 2022 jatkui maankäyttöön, ilmastoon, maanomistukseen ja ylipäätään maa- ja metsätalouteen liittyvien asioiden nouseminen merkittävään rooliin niin yleisessä keskustelussa kuin erilaisten niihin liittyvien EU- ja kotimaan lainsäädäntöhankkeiden kautta. Yleinen ilmapiiri maatalouden ja myös metsätalouden ympärillä oli koko vuoden varsin harmaa johtuen sekä EU-politiikasta että kotimaisesta poliittisesta ilmapiiristä. Vaikka Euroopassa käytiin sotaa ja huoltovarmuudesta puhuttiin lähes päivittäin, oli samalla nähtävissä tavoitteita maa- ja metsätalouden toimintakyvyn rajoittamiseksi niin kotimaan politiikassa kuin Euroopan unionin taholta.

Järjestöllisten asioiden osalta merkittävintä vuonna 2022 oli uuden jäsenmaksujärjestelmän käyttöönoton jatkuminen. Vuonna 2021 MTK-Etelä-Savo olikin ainoa liitto, jonka alueelta jäsenmaksuja kertyi yli ns. perälaudan. Perälauta tarkoittaa sitä, että keskusliitto oli taannut jokaiselle liitolle jäsenmaksua vähintään sen summan, mikä niille oli jäänyt vuonna 2020 käyttöön vanhan jäsenmaksumallin mukaisesti. Vuonna 2022 tilanne jatkui hyvänä ja yhdistysten jäsenmaksuista saatiin kokoon 90,6 % ja liiton edunvalvontamaksuista yli 93 %

### Tammikuu

- Liiton johtokunta
- Itä- ja Keski-Suomen MTK-liittojen toiminnan suunnittelu
- MTK-liittojen toiminnanjohtajakokous
- MTK toimihenkilöpäivät
- Kaupan ja palvelujen valiokunta, Kauppakamari
- Oiva -jäsenpalvelun tilaisuuksia ja koulutuksia
- Järvi-Suomen alueen kansanedustajatapaaminen
- Etelä-Savon liikennejärjestelmätyöryhmä, maakuntaliitto
- Etelä-Savon sini-viherrakenneselvityksen seurantaryhmä, maakuntaliitto
- Verokoulutus, IKS-alueen yhteistyössä
- Ohjausryhmiä, muita palavereita ja tilaisuuksia

### Helmikuu

- Etelä-Savon metsävaliokunta
- Itä- ja Keski-Suomen MTK-liittojen luottamushenkilöpäivät
- PK-yritysten rahoitusinfo, Savonlinna
- Etelä-Savon ilmastotyöryhmä, ELY-keskus
- Liiton verokoulutus
- Itä- ja Keski-Suomen Osaaminen ja hyvinvointivaliokunta
- Itä- ja Keski-Suomen erikoiskasvaliokunta
- Itä- ja Keski-Suomen jäsenpalveluvaliokunta
- Oiva -jäsenpalvelun tilaisuuksia ja koulutuksia
- Johtokunnan itsearviointi- ja strategiatyön aloitus
- Itä- ja Keski-Suomen työterveyshuoltoseminaari
- Toiminnanjohtajakokous
- Ohjausryhmiä, muita palavereita ja tilaisuuksia
- VENÄJÄN HYÖKKÄYS UKRAINAAN

### Maaliskuu

- Kirkon maaseututoimikunta
- Itä- ja Keski-Suomen maitovaliokunta
- Liiton johtokunta
- Etelä-Savon maataloustuottajain säätiön hallitus
- Itä- ja Keski-Suomen erikoiskasvaliokunta
- Tilin- ja toiminnantarkastus, liitto ja säätiö
- MTK jäsenpalveluvaliokunta
- Etelä-Savon Kauppakamarin luottamushenkilöpäivillä puheenvuoro
- Riistanhoitoyhdistysten hallitusten maanomista- ja edustajien koulutuspäivä

- Itä- ja Keski-Suomen luomuvaiokunta
- Puheenjohtajakokous
- Kausityövoimapalavereita sidosryhmien kesken
- C-alueen MTK-liittojen kokous
- Maakunnan yhteistyöryhmä, maakuntaliitto
- Alueelliset kehitysnäkymät Etelä-Savossa -sidosryhmätilaisuus, ELY-keskus
- Itä- ja Keski-Suomen peltokasvaliokunta
- Oiva -jäsenpalvelun tilaisuuksia ja koulutuksia
- Venäjän sotaan liittyviä tilaisuuksia
- MTK-yhdistysten kokouskierros alkoi
- Ohjausryhmiä, muita palavereita ja tilaisuuksia

### Huhtikuu

- Liiton johtokunta
- Kausityövoimapalavereita sidosryhmien kesken
- MTK-liittojen toiminnanjohtajakokouksia
- Etelä-Savon ilmastotyöryhmä, ELY-keskus
- Etelä-Savon sini-viherrakenneselvityksen seurantaryhmä
- Välitä viljelijästä -sidosryhmätilaisuus, MELA
- Maaseutunuorten kevätparlamentti
- MTK valtuuskunta
- Liittojen puheenjohtajakokous
- Liiton kevätkokous, Mikkeli
- Etelä-Savon liikennejärjestelmätyöryhmä, maakuntaliitto
- Venäjän sotaan liittyviä tilaisuuksia
- MTK-yhdistysten kokouskierros alkoi
- Ohjausryhmiä, muita palavereita ja tilaisuuksia

### Toukokuu

- Kausityövoimapalavereita sidosryhmien kesken
- MTK-liittojen toiminnanjohtajakokouksia
- Kirkon maaseututoimikunta
- Maakunnan yhteistyöryhmä, maakuntaliitto
- Kaakkois-Suomen lomituksen yhteistyöryhmä
- Kaupan ja palvelujen valiokunta, Kauppakamari
- Itä-Suomen liikennestrategiatyöryhmä, ELY
- Etelä-Savon yrittäjyyskasvatusfoorumi
- Toukosiunauksia seurakuntien kanssa
- Etelä-Savon ilmastotiekartta -työryhmä
- MTK-yhdistysten kokouksia
- Venäjän sotaan liittyviä tilaisuuksia
- Ohjausryhmiä, muita palavereita ja tilaisuuksia

**Kesäkuu**

- MTK tuulivoimakoulutus
- Maakuntaohjelman suunnittelukokous, maakuntaliitto
- MTK-liittokokous, Pori
- Venäjän sotaan liittyviä tilaisuuksia
- Itäisen Suomen ohjelman valmistelupalavereita sidosryhmien kanssa
- Farmari -maatalousnäyttely Mikkelissä
- Farmarin yhteydessä järjestettyjä tapahtumia ja tilaisuuksia
- Kausityövoimapalavereita sidosryhmien kesken
- Ohjausryhmiä, muita palavereita ja tilaisuuksia

**Heinäkuu**

- Farmari -maatalousnäyttely, Mikkelä
- Päämajasymposium, Mikkelä
- MTK-liittojen puheenjohtajakokous
- MTK-yhdistysten järjestämiä tapahtumia

**Elokuu**

- Asta myrskystä 10 vuotta -huoltovarmuustilaisuus, Sulkava
- MTK jäsenpalveluvaliokunta
- Kirkon maaseututoimikunta
- Itä- ja Keski-Suomen MTK-liittojen toimihenkilöpäivät
- Etelä-Savon metsävaliokunta
- Etelä-Savon sini-viherrakenneselvityksen seurantaryhmä, maakuntaliitto
- MTK-liittojen toiminnanjohtajakokous
- Kausityövoimapalavereita sidosryhmien kesken
- MTK-yhdistysten järjestämiä tapahtumia
- Ohjausryhmiä ja muita palavereita

**Syyskuu**

- Maakunnan yhteistyöryhmä, maakuntaliitto
- Etelä-Savon maaseutuohjelman seurantaryhmä, ELY
- Etelä-Savon ruokaklusterin julkistaminen, XAMK
- Alueelliset kehitysnäkymät Etelä-Savossa julkistaminen, ELY-keskus
- Liittojen puheenjohtajakokous
- Kaakkois-Suomen ja Pohjois-Karjalan valkopiikihanhilaisuus
- MTK-liittojen toimihenkilökokouksia
- MTK toimihenkilöpäivät
- MTK jäsenpalveluvaliokunta
- Kausityövoimapalavereita sidosryhmien kesken
- Venäjän sotaan liittyviä tilaisuuksia
- Ohjausryhmiä, muita palavereita ja tilaisuuksia

**Lokakuu**

- Kirkon maaseututoimikunta
- ELY-keskuksen neuvottelukunta

- Etelä-Savon vesienhoidon yhteistyöryhmä, ELY
- Liiton johtokunta
- Itäisen Suomen ohjelman valmistelupalavereita sidosryhmien kanssa
- Kaakkois-Suomen lomituspalvelujen tilanne -palaveri ja sidosryhmätilaisuus
- Itä- ja Keski-Suomen jäsenpalveluvaliokunta
- MTK-liittojen toimihenkilökokouksia
- Etelä-Savon vaihemaakuntakaavan palavereita
- Venäjän sotaan liittyviä tilaisuuksia
- Ohjausryhmiä, muita palavereita ja tilaisuuksia

**Marraskuu**

- MTK:n valtuuskunta
- Kunnallisjohdon seminaari
- Liiton johtokunta
- Liiton luottamushenkilöpäivä
- Etelä-Savon sini-viherrakenneselvityksen seurantaryhmä
- Itä-Suomen maakuntien yhteistyöryhmien kokous
- Itä- ja Keski-Suomen erikoiskasvivaliokunta
- Kirkon maaseututoimikunta
- Itä- ja Keski-Suomen maitovaliokunta
- Etelä-Savon vaihemaakuntakaavan seurantaryhmä, maakuntaliitto
- Kaupan ja palvelujen valiokunta, Kauppakamari
- C-alueen MTK-liittojen kokous
- Etelä-Savon ruoka-alan kehittämisohjelman seurantaryhmä, XAMK
- Maaseutunuorten syysparlamentti
- Työterveyshuoltopalaveri, MTK, Mela ja TTL
- MTK-yhdistysten syyskokouksia
- MTK-liittojen toimihenkilökokouksia
- Kausityövoimapalavereita sidosryhmien kesken
- Venäjän sotaan liittyviä tilaisuuksia
- Ohjausryhmiä, muita palavereita ja tilaisuuksia

**Joulukuu**

- Maakunnan yhteistyöryhmä, Maakuntaliitto
- Itä- ja Keski-Suomen ympäristö- ja maapoliittinen valiokunta
- Itä- ja Keski-Suomen alueen työterveyshuollon palaveri
- Itä- ja Keski-Suomen lihavalioikunta
- Itä- ja Keski-Suomen luomuvaiokunta
- Liiton syyskokous, Savonlinna
- Väliä viljelijästä -sidosryhmätilaisuus, Mela
- Etelä-Savon liikennejärjestelmätyöryhmä, maakuntaliitto
- MTK-yhdistysten syyskokouskierrros
- MTK-liittojen toimihenkilökokouksia
- Kausityövoimapalavereita sidosryhmien kesken
- Venäjän sotaan liittyviä tilaisuuksia
- Ohjausryhmiä, muita palavereita ja tilaisuuksia

## EDUSTUKSET MTK:N VALIOKUNNISSA JA VERKOSTOISSA 2022

### MTK:n valiokuntatoiminta

MTK:n valiokunnat ja jaostot palvelevat MTK-järjestön kannanmuodostusta, järjestön sisäistä yhteistyötä sekä järjestön ja jäsenten kehittyvää vuorovaikutusta.

Keskusliiton valiokunnat ovat MTK:n johtokunnan pysyviä asiantuntijaelimiä omalla alallaan. Valiokuntien jäsenvalinnoissa painotetaan osaamista ja sitoutumista. Valiokuntien toimintatapoja nykyaikaistamalla ja sähköisiä työvälineitä hyödyntämällä järjestön kantojen valmisteluun on mahdollista saada mukaan moninkertainen määrä henkilöitä nykytilanteeseen verrattuna. Valiokunnat viestivät ajantasaisesti ja koordinoitusti yhdistyksille, jäsenkuntaan ja muille tahoilla.

Verkostojen puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja nimetään MTK:n normaalissa päätöksentekojärjestyksessä: liitot tekevät esitykset keskusliitolle ja keskusliiton johtokunta valmistelee ne valtuuskunnalle. Verkoston puheenjohtaja edustaa oman tuotantosektorinsa asiantuntemusta valiokunnassa ja toimii oman tuotantosektorinsa aktiivisena edushenkilönä järjestön sisällä ja ulospäin. Puheenjohtaja vastaa oman verkostonsa kokousten ja verkoston avulla järjestettävän tiedonkeruun sekä muun yhteydenpidon järjestämisestä yhdessä verkostosta vastaavan toimihenkilön kanssa.

Verkoston puheenjohtajalta, varapuheenjohtajalta ja keskusliiton vastuualueen toimihenkilöltä edellytetään siten vahvaa substanssiosaamista verkoston toimialasta sekä erityisesti käynnistysvaiheessa aktiivista ja aloitteellista sähköistä viestintää.

Verkosto on foorumi, jossa käytävää keskustelua ja kannanmuodostusta verkoston puheenjohtaja ja asiantuntija hyödyntävät alan tarpeiden ja näkemysten välittämiseksi valiokunnalle. Verkoston toimintaan pääsevät mukaan MTK:n ja SLC:n jäsenet.

Koronan myötä sähköisten välineiden käyttö lisääntyi merkittävästi ja toi myös mm. verkostojen kautta merkittävästi mukaan uusia aktiivisia MTK:n jäseniä. Verkostojen toiminta aktivoitui samalla huomattavan paljon aiempiin vuosiin verrattuna.

MTK-Etelä-Savo teki valiokuntaudistuksen mukaiset tarvittavat muutokset valiokuntarakenteeseen ja valitsi niihin jäsenet. Keskusliiton valiokuntien jäsenistä sovittiin yhdessä valinta-alueen muiden liittojen (Keski-Suomi, Pohjois-Karjala ja Pohjois-Savo) kanssa. Lisäksi keskusliitolla on määräaikaista työryhmiä.

### Itä-Suomen valinta-alueen edustukset:

Elinkeinopolitiikka- ja yrittäjyys	varsinainen vara	Kimmo Ihalainen, Etelä-Savo Outi Sirola, Pohjois-Karjala
Osaaminen ja hyvinvointi	varsinainen vara	Juhana Jalkanen, Keski-Suomi Lassi Heiskanen, Pohjois-Savo
Ympäristö ja maankäyttö	varsinainen vara	Kari Pennanen, Pohjois-Karjala Marjaana Pitkänen, Pohjois-Savo
Jäsenpalvelut	varsinainen vara vara	Tuomo Tikkanen, Pohjois-Savo Minna Häkkinen, Keski-Suomi Vesa Kallio, Etelä-Savo
Peltokasvit		Kalle Hankamäki, Keski-Suomi
Erikoiskasvit		Noora Räsänen, Pohjois-Savo
Maaseutunuoret		Emma-Sofia Jutila, Keski-Suomi
Kuluttajatyöryhmä		Anna Siiriäinen, Etelä-Savo

Hevostyöryhmä	Jenni Vattulainen, Etelä-Savo
Lammasverkosto	varapuheenjohtaja Maija Suutarinen, Keski-Suomi
Kananmunaverkosto	varapuheenjohtaja Jouni Paunonen, Etelä-Savo

## LIITON OSALLISTUMINEN MAAKUNNALLISIIN TOIMIELIMIIN JA HANKKEISIIN

MTK-Etelä-Savolla on edustus seuraavissa ohjausryhmissä ja toimielimissä:

Maakunnan yhteistyöryhmä	Etelä-Savon maakuntaliitto
Etelä-Savon maakuntaohjelman valmisteluryhmä	Etelä-Savon maakuntaliitto
Esavoennakoi 360° -ennakointihanke	Etelä-Savon maakuntaliitto
Punos – osaamisen verkostot ja toimintatapojen kehittäminen	Etelä-Savon maakuntaliitto
Etelä-Savon järjestöneuvottelukunta	Etelä-Savon maakuntaliitto
Etelä-Savon liikennejärjestelmätyöryhmä	Etelä-Savon maakuntaliitto
Etelä-Savon sini-viherrakenne ja ekosysteemipalvelu -työryhmä	Etelä-Savon maakuntaliitto
Etelä-Savon 3. vaihemaakuntakaava seurantaryhmä	Etelä-Savon maakuntaliitto
ELY-keskuksen neuvottelukunta	Etelä-Savon ELY-keskus
Etelä-Savon maaseudun kehittämissuunnitelman seurantaryhmä	Etelä-Savon ELY-keskus
ELO -elinikäisen oppimisen johtoryhmä	Etelä-Savon ELY-keskus
Etelä-Savon ilmasto- ja ympäristöryhmä	Etelä-Savon ELY-keskus
Freshabit Life Puruvesi, ohjausryhmä	Etelä-Savon ELY-keskus
Vesienhoitosuunnitelmien seurantaryhmä	Etelä-Savon ELY-keskus
Alueelliset kehitysnäkymät -ryhmä	Etelä-Savon ELY-keskus
Helmi -ohjelman alueellinen yhteistyöryhmä	Etelä-Savon ELY-keskus

*Koronan ja Venäjän aloittaman sodan myötä liitto osallistui lisäksi epävirallisiin ELY-keskuksen koolle kutsu-miin ryhmiin, joissa käsiteltiin valtion ja EU:n koronatuikien jakoa sekä työvoimakysymyksiä.*

Etelä-Savon riistaneuvosto	Suomen riistakeskus
Kauppa- ja palvelujen valiokunta	Etelä-Savon Kauppakamari
Team Finland Etelä-Savon alueverkosto	Etelä-Savon Kauppakamari
Etelä-Savon Osaamisen aika -ryhmä	Sitra
Maanomistajien arviointikeskus	kokousedustajat
Asunto Oy Maaherrankatu 34, Mikkeli	kokousedustajat
Mikkelin Ravirata Oy	kokousedustajat
ProAgria Etelä-Savo	kokousedustajat

### Hankkeiden ohjaus- ja seurantaryhmien edustuksia:

Järvi-Suomen Biokaasu	ProAgria Etelä-Savo
Hihat – hiili hallintaan, ravinteet ruokkimaan	ProAgria Etelä-Savo
Etelä-Savon maitoryhmä	ProAgria Etelä-Savo
ProVisio -yrityshanke	ProAgria Etelä-Savo
Vastuullisuudesta kasvua ja kannattavuutta	ProAgria Etelä-Savo
Yhessä lihat liikkeelle	ProAgria Etelä-Savo
Rebuild business	Itä-Savon uusyrityskeskus
Maatalousyrittäjän työura murroksessa	Diakonia ammattikorkeakoulu
Välitä viljelijästä -verkosto	Maatalousyrittäjien eläkelaitos - MELA

Kurvi – Kumppanuudella ruokasektorille vuorovaikutusta ja innovatiivisuutta Yrittäjyyskasvatuksella elinvoimaa Urakka – Uudistuva ja kasvava Etelä-Savon ruoka-ala Etelä-Savon ruoka-alan kehittämisohjelma Klusterilla (ruoka) elinvoimaa	Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu
Maatilojen muovit kiertoon eMuovi alustaekosysteemin kehittäminen	Jyväskylän ammattikorkeakoulu Jyväskylän ammattikorkeakoulu
Kumakka - Kumppanuusmaataloudella kestävyyttä, kilpailukykyä ja maatalouden arvostusta	Helsingin yliopisto, Ruralia Instituutti
Luonnoneväistä elinvoimaa	Etelä-Savon ammattipiisto, Esedu
Biokaasua pelloilta	MTK-Joroinen, MTK-Jäppilä, MTK-Leppävirta
Luomu 2.0 - Tutkittua tietoa ja käytännön malleja regeneratiivisen luomuviljelyn kehittämisen tueksi	Luomuinstituutti
Lomituksen yhteistyöryhmä Lomituksen yhteistyöryhmä	Kaakkois-Suomen lomituspalveluyksikkö Etelä-Suomen lomituspalveluyksikkö
Työterveyshuollon yhteistyöryhmä	Etelä-Savon Työterveys Oy / Pihlajalinna Oy

## KANNANOTOT, KIRJELMÄT JA TIEDOTTEET

MTK-Etelä-Savo antoi lausuntoja, otti kantaa, kirjelmöi ja tiedotti seuraavista asioista vuonna 2022.

- 11.1. Lausunto luonnoksesta laiksi eläinten hyvinvoinnista ja laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (maa- ja metsätalousministeriö).
- 13.1. Lausunto keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmasta (ympäristöministeriö).
- 19.1. Kirjelmä Järvi-Suomen maaseutuohjelman toteuttamiseksi, MTK johtokunta ja maa- ja metsätalousministeriö.
- 10.2. Itä- ja Keski-Suomen MTK-liittojen lihavaliokunnan tiedote: Lihatilojen tyhjät karsinat eivät täytä kauppojen lihahyllyjä.
- 15.2. Itä- ja Keski-Suomen MTK-liittojen tiedote jäsenille tehdystä rahoitustilannekyselystä: Päätoimisilla viljelijöillä tiukinta.
- 7.3. Keski- ja Itä-Suomen maitovaliokunta: Maatalouden kannattavuustilanne on korjattava heti, syksyllä on myöhäistä ja luonnonhaittakorvauksen kotieläinkorotus on palautettava Suomen CAP27-suunnitelmaan.
- 11.3. Itä- ja Keski-Suomen MTK-liittojen elinkeino- ja yrittäjyysvaliokunta: Maatilojen rahoitus turvattava kriisiajan ylitse.
- 22.3. MTK-liittojen puheenjohtajat: Suomen ruokavarmuus on pelastettavissa.
- 29.3. Itä- ja Keski-Suomen MTK liittojen luomuvaiokunta: Luomuviljely huomioitava osana huoltovarmuutta ja kestävästä ruokajärjestelmästä.
- 19.4. Lausunto hallituksen esitykseksi laiksi kaivoslain muuttamisesta (TEM).

- 
- 2.5. Lausunto valtion väyläverkon investointiohjelmasta vuosille 2023-2030 (Väylävirasto).
- 18.5. Lausunto maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmasta (MMM).
- 20.6. MTK-Etelä-Savon, MTK-Kaakkois-Suomen ja MTK-Pohjois-Karjalan kirjelmä itäisen Suomen valtio-sihteerityöryhmälle: Valkoposkihanhituhot syövät maatalouden elinvoimaa Itä- ja Kaakkois-Suomessa.
- 22.6. Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi toisen asteen koulutuksen kehittämishankkeeseen liittyvistä säädösmuutoksista (OKM).
- 16.7. Lausunto itäisen Suomen elinvoimaa vahvistavien toimenpiteiden selvittämiseksi (TEM).
- 1.8. Lausunto lomituslainsäädännön kokonaisuudistuksen ensimmäisen vaiheen lakimuutosehdotuksista (sosiaali- ja terveysministeriö).
- 2.8. Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi ilmastolain muuttamiseksi (YM).
- 8.8. Lausunto Mikkelin kaupungin ja Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymä Essoten ruoka- ja puhtauspalveluyhtiön liiketoimintasuunnitelmasta (Mikkelin kehitysyritys Miksei Oy).
- 12.8. Lausunto Suomen CAP-suunnitelmasta 2023-2027.
- 26.8. Lausunto opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksesta ammatillisen koulutuksen rahoitusperusteiksi.
- 16.8. Lausunto Itä-Suomen liikennestrategiasta (ELY-keskus).
- 22.8. Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi fosforin käytöstä maa- ja puutarhataloudessa sekä viher- ja ympäristörakentamisessa (MMM).
- 13.9. Kommentit lainsäädäntötyön sidosryhmäbarometriin (OM).
- 16.9. Kommentit luonnonvara-alan osaamistarveselvitykseen (OKM).
- 29.9. Itä- ja Keski-Suomen MTK-liittojen luomu- ja lihavaliokuntien tiedote: Kaikki keinot markkinoilla ja tuissa käyttöön vakavan ruokakriisin estämiseksi.
- 3.10. Lausunto luonnoksesta kansalliseksi ilmastomuutokseen sopeutumissuunnitelmaksi (MMM).
- 14.10. Itä- ja Keski-Suomen MTK-liittojen elinkeino- ja yrittäjyysvaliokunta: maatalouden energiakriisipaketin valmistelua kiirehdittävä.
- 19.10. Itä-Suomen liikennestrategian kommentit Pohjois-Savon ELY-keskukselle.
- 27.10. Lausunto Etelä-Savon 3. vaihemaakuntakaavan Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta.
- 28.10. Kansallisen metsästrategian kommentointi Etelä-Savon maakuntaliitolle.
- 11.11. Tiedote alemman tieverkon kunnosta ja kunnossapidosta tehdystä kyselystä.

## MAAKUNNALLINEN EDUNVALVONTA

Vuoden 2022 keskeiset maakunnalliset edunvalvontatehtävät liittyivät erityisesti Venäjän sodan sekä edelleen jatkuneen koronaepidemian aiheuttamiin tekijöihin, maankäyttöön, tieasioihin, sähköverkkoon, julkisiin hankintoihin, maaseudun elinkeinojen maakunnalliseen edunvalvontaan, maatalouslomitukseseen sekä muihin yleisiin ja erityisiin maaseudulla yrittämisen ja asumisen edellytyksiin vaikuttamiseen. Osa näistä on kirjattu ko. kohtiin muualla toimintakertomuksessa.



Merkittävässä roolissa edunvalvonnan näkökulmasta on suora epävirallinen yhteydenpito eri toimijatahoihin. Erityisesti asiat, jotka koskettavat yksittäisiä jäseniä, tulee hoitaa luottamuksellisesti. Vaikka yksittäisten jäsenten asiat nousevat esille yksilöiden kautta, on niillä pääsääntöisesti laajempaakin vaikutusta, kuten esim. viiranomaisten harjoittamissa lupa- tai valvonta-asioissa. Näitä ei ole kirjattu tähän toimintakertomukseen.

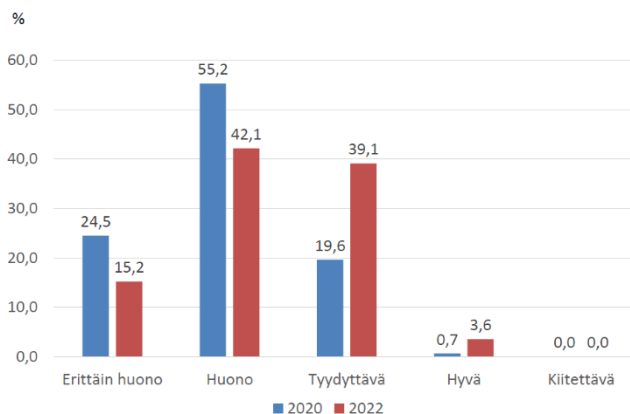
### Kysely alemman tieverkon kunnossa ja kunnossapidosta

Taustana tehdyille kyselyille oli, että valtion vastuulle kuuluvan alemman tieverkon kunto on puhuttanut jo vuosia. Niin kesä kuin talvikunnossapidossa on ollut suuria ongelmia ja tiestön kunto monin paikoin heikkenee entisestään. Nyt kysyttiin kesäkunnossapidosta, tiestön kunnosta ja niissä tapahtuneista muutoksista. Vastauksia saatiin lähes 200.

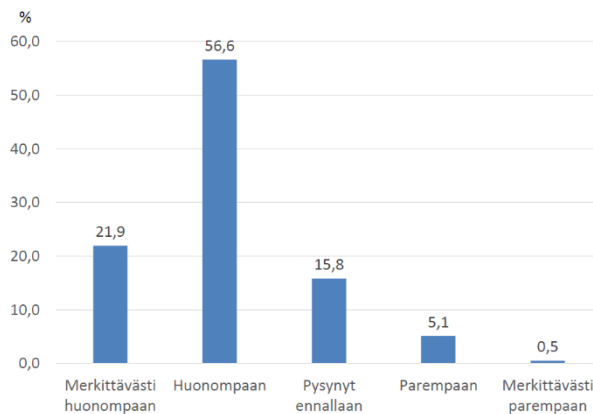
Tulokset tiivistetysti:

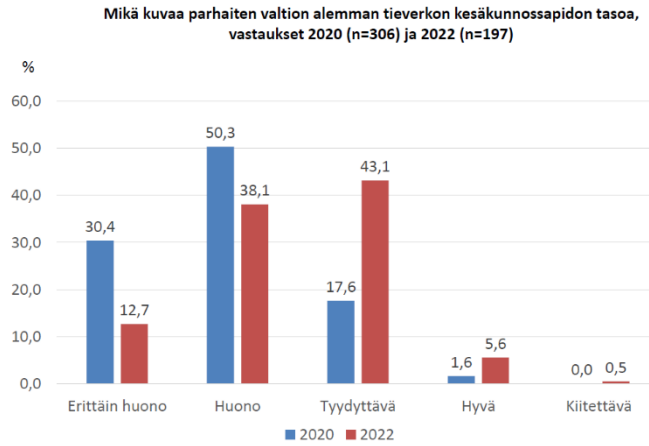
- Tiestön kuntoon ja kunnossapitoon ollaan tyytymättömiä.
- Tulokset hieman parempia kuin vuonna 2020, mutta tiestön kunto heikkenee edelleen.
- Noin 57 prosenttia vastanneista pitää alemman tieverkon kuntoa huonona tai erittäin huonona – tyydyttävänä noin 40 prosenttia.
- Lähes 80 prosenttia vastanneista on sitä mieltä, että tiestön kunto on mennyt huonompaan suuntaan.
- Puolet vastanneista antaa kesäkunnossapidolle arvosanan huono tai erittäin huono – tyydyttävän noin 43 prosenttia.
- Yli 60 prosenttia vastanneista sitä mieltä, että kesäkunnossapidon taso on mennyt huonompaan suuntaan – sorastus, lanaus ja tien peruskunto korostuvat vastauksissa, kahdeksan prosentin mielestä kunnossapidon taso on parantunut.
- Huonokuntoisia ja vaarallisia teitä ympäri maakuntaa.

Mikä kuvaa parhaiten valtion alemman tieverkon kuntoa, vastaukset 2020 (n=306) ja 2022 (n=197)

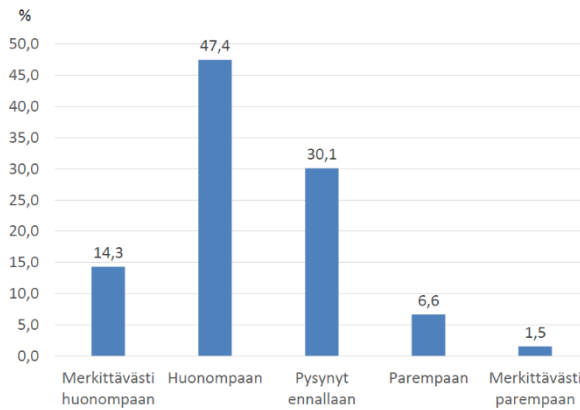


Mihin suuntaan valtion alemman tieverkon kunto on mennyt viime vuosina, vastaukset 2022 (n=197)

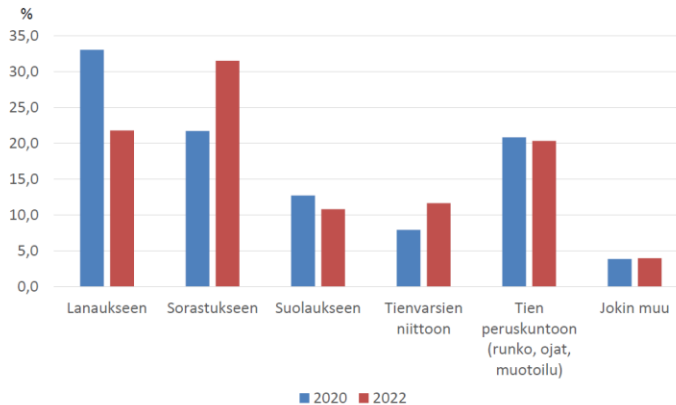




**Mihin suuntaan kesäkunnossapidon taso on kehittynyt viime vuosina, vastaukset 2022 (n=197)**



**Mihin kesäkunnossapidon ongelmat liittyvät (voit valita useamman), vastaukset 2020 (n=306) ja 2022 (n=196)?**



### MTK-Etelä-Savon kommentit Etelä-Savon alueelliseen työlujalinjaukseen

Linjaus on edustamiemme työnantajatahojen osalta looginen. Työvoiman tarve jatkuu korkeana kausityövoiman osalta niin maataloudessa (puutarhatuotanto erityisesti, mutta myös mm. kotieläintuotanto), mutta tarvetta on myös monilla maaseutumatkailuyrityksillä. Myös koneurakoinnissa on ainakin huippuaikoina pulaa kuljettajista.

Geopoliittisen tilanteen vuoksi vuodelle 2022 toi epävarmuutta Venäjän aiheuttama kriisi Ukrainassa. Ukrainasta tulee valtaosa alueen kausityöntekijöistä. Osa tiloista on jo pitkään ollut myös venäläisen työvoiman varassa. Ongelma muodostuu kahdella tapaa: saadaanko työvoimaa ylipäättään ja toiseksi, miten kova kilpailu heistä käydään tilojen kesken. Etelä-Savossa kausityöntekijöillä on usein pitkä historia samalle tilalle työllistymisestä, jopa useammassa sukupolvessa. Epäkohtia työntekijöiden kohtelussa on ollut erittäin vähän. Nämä tekijät sitouttavat työntekijöitä hyvin samalle työnantajalle, mikä on kaikkien osapuolien etu.

Koska sesonki vaihtelee vuosittain puutarhatuotannossa ja ajoittuu eri tuotteilla eri aikaan, on työntekijöiden mahdollisuuksia vaihtaa työnantajaa edesautettava. Tämä on myös kaikkien osapuolien etu, työntekijöille riittää pidemmäksi aikaa töitä ja erilaiset tilat saavat tarvitsemansa työntekijät. Syytä olisi myös selvittää eri toimialarajat ylittävän työvoiman siirtymisen mahdollisuuksia. Tällöin voitaisiin saada ratkaistua myös esimerkiksi matkailu- ja ravitsemisalalan työvoiman tarpeita, miksei monen muunkin, koska kausityöhön Suomeen tulevilla on hyvin laaja-alaista koulutusta ja osaamista eri toimialoilta kotimaastaan.

Vuodet 2020 ja 2021 antoivat paljon oppia pandemian aikana toimimisesta ja, vaikka työt maataloilla saatiin pääsääntöisesti tehtyä hyvin, olivat ne yrittäjille äärimmäisen raskaita, niin henkisesti kuin fyysisesti. Toiveena on, että kaikki tätä edistävät toimenpiteet, mihin viranomaiset voivat vaikuttaa voidaan hyödyntää ja vuosi 2022 sujui mahdollisimman hyvin.

### **MTK-Etelä-Savon ja MTK Metsänomistajien lausunto Etelä-Savon 3. vaihemaakuntakaavan Osallistumis- ja arviointisuunnitelma**

Maakuntakaavaprosessiin kuuluu laatia Maankäyttö- ja rakennuslaki (MRL) 63 § mukaan osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS). Suunnitelmassa tulee esittää kaavoituksen lähtökohdat ja periaatteet sekä se, miten kaavatyo etenee ja miten kaavan valmisteluun voi osallistua sekä kuinka kaavaratkaisujen vaikutukset tullaan arvioimaan. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa täydennetään ja päivitetään koko kaavaprosessin ajan. Arviointisuunnitelman on asiallisesti laadittu ja täyttää sille asetettuja vaatimuksia.

Tietyiltä osin kaavaan tehtävät selvitykset ovat vielä kesken tai aloittamatta ja vaikutusten arviointiin tulee kiinnittää enemmän huomiota sekä vuorovaikutusta maanomistajien kanssa lisätä.

Lausunnonantajat haluavat lisäksi kiinnittää huomiota seuraaviin seikkoihin ja toivovat niitä otettavan huomioon OAS:n täydennettäväksi ja päivitettäväksi sekä kaavan jatkovalmisteluissa.

#### **Tavoitteiden laadinta yhteistyössä**

Maakuntakaava laaditaan yleispiirteisenä alueidenkäytön suunnitelmana. Kaikki vaihemaakuntakaavan tavoitteet ja maakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet koskettavat jollain tapaa maa- ja metsätalouden harjoittajia ja heidän omaisuuttaan. Huomionarvoista on, että maa- ja metsätaloudella on näihin tavoitteisiin nähden positiivisia vaikutuksia. Maa- ja metsätalous onkin nähtävä mahdollisuutena ja ratkaisuna, ei toimialoina joiden toimintaa on kaavalla tai kaavamääräyksillä tarve rajoittaa. Sen myötä tehtävien kaavaratkaisujen ja -määräyksien tulee olla maanomistajan omaisuudenkäyttöä mahdollistavia ja elinkeinoja edistäviä. Tämä on myös kaavaa ohjaavan maakuntastrategian tavoitteiden mukaista.

OAS olisi lisäksi hyvä kirjata metsä- ja energiateollisuuden investointeja edistäviä tavoitteita. Myöskin infran ja logistisen saavutettavuuden osalta näkökulmaa on laajennettava koskemaan alempiasteista tieverkkoa.

Suunnitelmassa todetaan, että kaavan merkittävimmiksi päivitystarpeiksi, jotka vaativat myös lisäselvitysten laatimista, on tunnistettu luonnon monimuotoisuuden turvaaminen, ilmastomuutokseen sopeutuminen ja hylintä, huoltovarmuus sekä energiantuotantoon liittyvät kysymykset. MRL 28.3 §:n mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on erityisesti kiinnitettävä huomiota myös maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin. Maa- ja metsätalous ovat merkittäviä elinkeinoja Etelä-Savon elinvoimalle. Ne ovat myös maakuntastrategian kärkiä. Etenkin metsätalousvaltaisena alueena metsien merkitys elinvoimaisuustekijänä korostuu ja kaavaratkaisuilla metsien käyttöä tulee edistää.

Huoltovarmuuden osalta tarkastelu jää suppeaksi sen keskittyessä ainoastaan liikenteeseen, saavutettavuuteen ja energiaan. Näiden lisäksi huoltovarmuustarkastelu on ulotettava maa- ja metsätalouteen, jotka ovat huoltovarmuuden kannalta oleellisessa asemassa. Maa- ja metsätalouden toimintaedellytysten turvaaminen

ja edistäminen tulee olla sekä huoltovarmuuden näkökulmasta että Etelä-Savon maakuntastrategian tavoitteiden perusteella vaihemaakuntakaavan keskeisenä tavoitteena.

#### Maakuntastrategia ja -ohjelma

Maakuntastrategian kärjet kuvaavat hyvin maakunnan ominaisuuksia ja vahvuuksia, metsä, vesi, ruoka. Lisäksi korostetaan elinkeinojen kasvun mahdollistamista näistä omista vahvuuksista ja luonnonvarojen kestävästä käytöstä sekä elinvoiman lisäämistä. Maakuntakaavalla osaltaan toteutetaan maakuntastrategian tavoitteita. Tämän tulee näkyä myös vahvasti maakuntakaavassa maa- ja metsäelinkeinoja mahdollistavana ja kilpailukykyä tukevana kaavaratkaisuina.

Maakunnalla on hiilineutraalisuus tavoite vuoteen 2035. Suunnitelmassa todetaan, että ”*Ilmaston muutokseen sopeutuminen ja hillintä tulee huomioida vahvemmin kehittämisperiaatemerkinnoissä ja kaavamääräyksissä.*”

Maa- ja metsätalous ovat ratkaisu ilmastonmuutoksen hillinnässä. Metsäenergia korvaa fossiilisia raaka-aineita, hyvin hoidetut ja kasvavat metsät sitovat hiiltä ja kasvun lisääntyessä mahdollistuu myös metsien käytön lisääminen ja hiiltä sitovan puuraaka-aineen lisäkäyttö mm. puurakentamisessa ja uusissa innovaatioissa.

Maatalouden osalta on hyvä huomioida, että maakunnan peltoalasta yli puolet on erilaisilla nurmilla ja, että nurmet sitovat tehokkaasti hiiltä. Nurmen osuus on täysin riippuvaista kotieläintuotannosta, koska naudat, lamppaat ja hevoset pystyvät hyödyntämään sitä tehokkaasti.

Alueen maantieteestä, maaperäolosuhteista ja ilmastosta johtuen peltoalasta valtaosa soveltuu lähinnä nurmen viljelyyn, jolloin kyse on myös koko maaseudun elinvoimasta, mikäli kotieläintuotannon edellytykset heikenevät entisestään. Kotieläintuotanto antaa ravinnon lisäksi myös lannoitetta lannan muodossa, jolla voidaan korvata kalliita ja rajoitetusti saatavilla olevia keinolannoitteita. Kaikki tämä on otettava huomioon kaikessa maakuntakaavaan liittyvässä toiminnassa.

#### Teemakohtaiset tavoitteet ja laadittavat selvitykset

Kaavoitus ei ole oikea väline suojelun toteuttamiseen. Metsätalousvaltaisilla alueilla metsien käyttöä ja hoitoa ohjaa metsälaki, joka turvaa luontoarvoja ja metsäluonnon monimuotoisuutta. Lisäksi ympäristölainsäädännöllä on vaikutuksia metsätalouteen.

Teemakohtaisissa tavoitteissa on laadittavia selvityksiä esitetty runsaasti. Meneillään on ainakin sini-viherrakenne selvitys mm. viheryhteyksien, virkistyksen, luonnonmonimuotoisuuden ja luonnonsuojelun suunnitteluratkaisujen arvioimiseksi. Selvityksessä on käytetty erilaisia aineistoja, joista osa jopa liiankin pienipiirteisiä maakuntakaavatasoon nähden.

Monimuotoisuudelle tärkeiden metsäalueiden kartoittamisessa on käytetty Zonation analyysia. Se on ensisijaisesti apuväline potentiaalisten kohteiden maastotarkastusten kohdentamiseen. Ilman maastotarkastuksia saatujen tuloksien luotettavuuteen on suhtauduttava erittäin varauksellisesti eikä niitä tule yleistää. Riskinä on, että ne voivat johtaa virheellisiin kaavaratkaisuihin. Maastotarkastus on olennainen osa analyysia.

Energiaselvitys on hyvinkin tarpeellinen Ukrainan sodan johdosta muuttuneessa toimintaympäristössä. Maakunnan mahdollisimman hyvä omavaraisuus on perusta huoltovarmuudelle, jossa metsällä on merkittävä rooli. Maakunnan metsistä saatavan metsäenergian ja biotalouspotentiaalin hyödyntäminen vaativat myös logistisia aluevarauksia, kuten suunnitelmassa mainitut puu- ja biotermiinaalit.

Tuuli- ja aurinkovoima vaativat maa-alueita voimalarakenteille ja sähkönsiirtoon tarvittavia linja-alueita sekä myös merkittäviä uusia tealueita voimaloiden rakentamista ja ylläpitoa varten. Näiden suunnittelussa metsäalueiden pirstomista ja metsäkatoa tulee välttää ja vaikutuksissa kiinnittää huomiota myös metsä- ja maatalouden näkökulmasta.

#### Kehittämisperiaatemerkinnot

Matkailun kehittämisperiaatemerkinnoissa huomioidaan Geopark -kohteet ja Saimaa -brändi kehittämissuosituksissa. Kohteita ei tule merkitä kaavaan, ellei kyseessä ole jo olemassa oleva merkittävä pysyvästi suojeltu kohde.

Luonnoksessa todetaan, että kaavaprosessin aikana myös pohditaan kehittämisperiaatemarkintöjen osalta ns. rullaavaa maakuntakaavoitusta. Tämä jää epäselväksi, mitä se tarkoittaa käytännössä ja, millä tavoin siinä otetaan huomioon monet lausunnoissamme maanomistajien ja elinkeinojen harjoittajiin vaikuttavat tekijät. Tältä osin rullaava maakuntakaavoitus vaatii tarkentamista.

#### Vaikutusten arviointi

MRL mukaan kaavan tulee perustua riittäviin selvityksiin ja vaihtoehtojen vaikutusarviointeihin. Kaavaa laadittaessa on pidettävä silmällä alueiden käytön taloudellisuutta ja sitä, ettei maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle aiheudu kohtuutonta haittaa. Kaavaa laadittaessa on selvitettävä, kenen toteutettavaksi kaava ja sen edellyttämät toimenpiteet kuuluvat, myös mahdollisista rajoitteista korvaaminen.

Vaikutusten arviointi on tarkoitus tehdä suurelta osin maakuntaliiton sisäisenä työnä ja apuna käytetään viranomaisista koostuvaa maakunnallista ympäristövaikutusten arviointiryhmää. Kaavaratkaisujen perustaksi tulee tehdä vaikutusarviot useammalla eri vaihtoehdolla. Hyvin usein vaikutusten arvioinneista unohtuu tai jää hyvin vähälle huomiolle vaikutukset maa- ja metsätaloudelle.

Maatalous ja metsät sekä luonnonvarojen hyödyntäminen ovat maakunnan elinvoiman voimavara ja perusta monelle muulle elinkeinolle sekä perusta huoltovarmuuden varmistamiselle. Kaavaratkaisujen vaikutukset eri vaihtoehtoissa maa- ja metsäelinkeinoille sekä maa- ja metsätalouden harjoittajille tulee arvioida. Myös kaavaratkaisujen vaikutukset huoltovarmuuden näkökulmasta on nostettava vaikutusten arviointiin mukaan.

#### Osalliset ja vuorovaikutus

Suurin osa maakuntakaava alueesta on metsäalueita, pääosin yksityisten omistamaa. Hyvin iso osa metsänomistajista asuu muualla kuin maakunnan alueella. Tämä luo haasteita vuorovaikutteisuuden toteuttamiselle. Yleensäkin maanomistajien riittävään tiedottamiseen kaavavalmistelun kulusta ja yleisötilaisuuksista tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Nykyiseen maakuntakaavaan tehtävistä uusista alueita koskettavista muutoksista yksityisten maanomistajien alueille tulee käydä keskustelut yhdessä maanomistajan kanssa ja selvittää niiden vaikutukset maanomistajalle. Maanomistajia tulee vähintään tiedottaa mahdollisista muutoksista.

Maakunnan alueen metsänhoitoyhdistykset metsänomistajaorganisaatioina on syytä lisätä lausuntoja pyydettyjen joukkoon. Kaavalla voi olla merkittäviä vaikutuksia heidän ja edustamiensa tahojen toimintaan. Samoin metsänhoitoyhdistyksien osallistaminen kaavan laadintaan liittyviin prosesseihin on hyvä huomioida.

### **MTK-Etelä-Savon lausunto Mikkelin kaupungin ja Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymä Essoten ruoka- ja puhtauspalveluyhtiön liiketoimintasuunnitelmasta**

#### Yleisiä huomioita

KPMG:n laatiman liiketoimintasuunnitelman jälkeen tilanne sosiaali- ja terveystalvelujen osalta on muuttunut merkittävästi uusien koko maakunnan kattavien hyvinvointialueiden myötä. Tämä tarkoittaa sitä, että palvelujen järjestämistä on tarkasteltava uudelleen koko alueen näkökulmasta. Samalla on päivitettävä suunnitelmassa olevat tilasto- yms. tiedot.

Keskeinen tarkasteltava ja päivitystä edellyttävä asia on suunnitelman teon jälkeen voimakkaasti nousseet kustannukset käytännössä kaikilla niin kuntien kuin hyvinvointialueen osa-alueilla.

Liiketoimintasuunnitelmassa asiakkaan määrittely on jäänyt epäselväksi. Tekstissä käytetään eri yhteyksissä termejä asiakas, loppuasiakas, omistaja-asiakas ja loppukäyttäjä. Lukijan on vaikea hahmottaa, mitä ja ketä asiakkaalla tarkoitetaan. Yhtiön näkökulmasta voidaan tulkita, että asiakkaita olisivat sekä yhtiön omistavat tahot (omistaja-asiakas) että sen palveluja käyttävät tahot. Loppukädessä tärkein asiakas kuitenkin lienee palveluja tarvitseva ja käyttävä kansalainen.

Keskeinen puute liiketoimintasuunnitelmassa on, ettei siinä tarkastella riittävästi yhtiön hankintatoimintaa. Uusi yhtiö olisi merkittävä palvelujen, tarvikkeiden ja tuotteiden hankkija, joista yksi suurimpia ovat elintarvikehankinnat. Elintarvikehankinnoista tarkemmin lausunnossa myöhemmin. Yhtiö olisi niin merkittävä hankintatoimija, että hankintoja ohjaamaan tarvitaan hankintastrategia.

Luvun 5.1 SWOT -analyysissä luomu ja lähiruoka on nostettu esille uhkana, joka voisi johtua omistajien ja yhtiön eriävistä näkemyksistä palvelun tasossa ja toiminnassa arvostettavissa tekijöissä. Myös tämä vaatii perusteluja ja avaamista, mitä tällä tarkoitetaan. Tuleeko lähiruokaa tulkita palvelun tasoa tai arvostuksia nostavana vai laskevana tekijänä? Tämä liittyy olennaisesti yhtiön hankintastrategiaan, mikä tulee määritellä ohjaamaan hankintoja.

Edelleen liiketoimintasuunnitelma vaatii osaaaja- ja työntekijäpulan vahvempaa tarkastelua. Työntekijäpula on korostunut viime vuosina käytännössä kaikilla toimialoilla, jolloin kilpailu työntekijöistä on äärimmäisen kova. Myös tämä vaatii oman strategiansa.

Koko yhtiön toimintaa ohjaavana tekijänä keskeisessä roolissa on ns. omistajaohjaus eli, millä tavoin koko hyvinvointialueen kattavaa yhtiötä pystytään ohjaamaan omistajien taholta, miten kuntien ääni kuuluu ja näkyy em. strategioissa ja siten päätöksenteossa. Yhtiön täytyy ymmärrettävästi pystyä toimimaan tehokkaasti ja sitä kautta varsin itsenäisesti, mutta tämän hintana ei voi eikä saa olla se, ettei se ota huomioon koko maakunnan/hyvinvointialueen kokonaisuutta mm. hankintojen kautta.

Erityishuomioita ruokapalveluiden osalta

Ruokapalveluiden osalta on tarkasteltava koko ruokaketjua, alkutuotanto mukaan lukien. Alueellisuus, alueen ruokatarjonta, hankintaperiaatteet ja hyvä paikallinen ruoka ovat keskeinen osa menestystekijöitä ja mm. maakunnan strategian yhtenä kärkenä. Kustannusten nousu on myös huomioitava taloudellisessa tarkastelussa, jotta yhtiö pystyy varautumaan ruuan hinnan nousuun ja edelleen laadukkaan kotimaisen ruuan tarjoamiseen.

Julkinen sektori on kehittynyt viime vuosina myönteisesti siten, että palvelun saajat kohdataan asiakkaina. Olipa asiakas sitten kouluruokailija tai sote-palvelujen käyttäjä, heille tarjotaan hyvällä palvelulla hyvä asiakaskokemus. Tämä henki ei välity KPMG:n laatimasta liiketoimintasuunnitelmasta.

Kommentteja luvuittain

### *3. Toimintaympäristö, asiakkaat ja markkinat*

Toimintaympäristöstä puuttuu maininta ympäröivästä maaseudusta ja paikallisesta ruuantuotannosta sekä paikallisesta ruokakulttuurista. Myös asiakasnäkökulma vaatii tarkennusta, asiakas on kokija ja tekijä eikä vaan pakollinen ja passiivinen kohde.

### *4. Tuotteet ja palvelut*

Ateriapalvelut on kuvattu hyvin lyhyesti. Menestymisen ytimeksi on kuvattu vain palvelutuotannon keskittyminen, mutta tarkastelu ruuan laadusta, maistuvuudesta, kotimaisuudesta, sesongeista tai asiakkaiden huomiomisesta puuttuu. Erityisesti vanhuksille, joiden ruokahalua usein heikkenee iän ja terveyden heikkenemisen myötä tuttu ruokavalio on ensiarvoisen tärkeä. Tuttuus muodostuu makujen ja raaka-aineiden kautta. Sama pätee usein myös lasten kohdalla. Syömättä jätetty ateria on sekä ravitsemuksellisesti että ilmaston kannalta kaikista huonoin vaihtoehto.

### *5. Toiminnan kriittiset menestystekijät ja riskienhallinta*

SWOT-analyysin vahvuuksissa tulee mainita oman maakunnan ruokatuotanto ja yhteys alkutuotantoon. Mahdollisuuksiin tulee lisätä lähiruoka, kotimainen ruoka ja näiden laatutekijät sekä mahdollisuus myös käyttää hyvää kotimaista ruokaa markkinointivälineenä ja tiedotuksessa, jolloin se on myös vahvuustekijä. Uhkien tulee luokitella ruuan hinnan nousu, jotta siihen voidaan varautua.

Kuten lausunnon alussa tuotiin esille, hankintoja ei suunnitelmassa ole tarkasteltu riittävästi. Siinä yhteydessä on huomioitava kotimaisten ja alueellisten hankintojen hyödyt aluetaloudellisesti sekä niistä saatava tiedotus- ja markkinointihyöty ja ruuan turvallisuus ja laatu. Huoltovarmuus ja ruokaturva tulee huomioida myös tässä yhteydessä, jotta kaikissa olosuhteissa yhtiö pystyy varmistamaan ruokapalvelujen saatavuuden. Tällöin ruuan

raaka-aineen saatavuuden varmistaminen on keskeisessä roolissa ja se onnistuu parhaiten paikallisilla ja vähintäänkin kotimaisilla raaka-aineilla.

## KOTIMAINEN PÄÄTÖKSENTEKO JA EDUNVALVONTA

Kotimainen päätöksenteko ja edunvalvonta –luvussa on poimintoja vuoden 2022 aikana esillä olleista kansallisista kysymyksistä, joihin liitto on ollut vaikuttamassa.

### MTK-Etelä-Savon lausunto itäisen Suomen elinvoimaa vahvistavien toimenpiteiden selvittä-miseksi

Etelä-Savon maakunnan strategisiksi kärjiksi on valittu metsä, vesi ja ruoka (<https://www.esavo.fi/maakunta-strategia>). Kaikki nämä liittyvät vahvasti luontoon ja sitä kautta luonnonvara-alan elinkeinoilla ja niiden tuottamalla raaka-aineilla, jalosteilla ja palveluilla on suuri merkitys maakunnan elinvoimalle ja sen mahdollisuuksille kasvaa. Luonnonvara-alan elinkeinoin voidaan tässä yhteydessä laskea myös matkailu- ja ravitsemustoi-mialan, joka perustuu Etelä-Savossa merkittävältä osin haja-asutusalueiden tuottamiin palveluihin.

Venäjän sotatoimien vaikutukset heijastuvat Suomeen tavoilla, jotka entisestään korostavat itäisen Suomen merkitystä varsinkin huoltovarmuuden ja turvallisuuden näkökulmasta. Työvoiman ja yritystoiminnan turvaaminen itäisessä Suomessa on mitä suurimmassa määrin koko Suomen etu.

Alla on esitetty MTK-Etelä-Savon lausunto lausuntopalvelussa olevien kysymysten mukaisesti.

#### 1. Mitkä ovat merkittävimmät muutokset toimintaympäristössäsi sodan alkamisen jälkeen?

MTK-Etelä-Savo yhtyy Etelä-Savon maakuntaliiton lausuntoon merkittävimmistä muutoksista alueen toimintaympäristöön. Lisäksi tuomme esille, että maataloustuotanto on jo pitkään ja kiihtyvällä vauhdilla siirtynyt Suomessa länteen ja lounaaseen. Tämä on tuotu esille myös Suomen CAP27 -suunnitelmassa, missä on todettu lisäksi, että erityisesti kotieläintuotannon siirtymiseen ja keskittymiseen liittyy myös ympäristöllisiä ongelmia.

Maatalouden kehitys itäisessä Suomessa on jo pitkään poikennut muusta maasta. Tuotanto on siirtynyt itäisen Suomen maakunnista vähitellen muualle Suomeen. Tuore TNS Kantarin maatalojen kehitysnäkymät -tutkimus ennakoii kehityksen jatkuvan. Tilalukumäärien alenemat vuoteen 2030 mennessä ovat suurempia itäisen Suomen maakunnassa kuin muualla maassa ja toteutuneet sukupolvenvaihdokset maataloilla hyvin vähäisiä. Huoltovarmuuden, elintarvikeketjun ja matkailun näkökulmasta on tärkeää säilyttää alueelle omaleimainen hajautetun maataloustuotannon malli.

Suomen huoltovarmuuden turvaamiseksi maatalouden toimintaedellytykset on pystyttävä turvaamaan koko maassa – hajautettu maatalous, kuten mikä tahansa muukin tuotanto, pystyy parhaiten vastaamaan erilaisiin kriiseihin ja kestämaan niitä. Mitä keskitetympää tuotanto on, sitä herkempi se on erilaisille shokeille, olivat ne sitten paikallisia, kansallisia kuin globaaleja.

Huoltovarmuuden osalta liian vähälle huomiolle on jäänyt huoli siitä, mistä löytyvät seuraavat sukupolvet maataloille tuottamaan ruokaa. Nykyisellä kannattavuustasolla ja yleisessä maatalouden epävarmassa tilanteessa moni nuori miettii tulevaisuuden vaihtoehtoja. Jos maatalouden kannattavuutta ja euroissa mitattavaa arvostusta ei saada nostettua on monen maatilan jatkuvuus vaarassa. Ja samalla on vaarassa kotimaisen ruoan tulevaisuus. Venäjän sotatoimet ja maatalouden jo pitkään ennen sitä jatkunut heikko kannattavuus heijastuvat erityisesti itäiseen Suomeen. Alueen peruselinkeinojen hiipuminen kiihdyttää lisäksi poismuuttoa alueelta, mikä entisestään heikentää itäisen Suomen elinvoimaa.

Etelä-Savossa ja koko itäisessä Suomessa merkittävä osa maatalousyrittäjistä saa toimeentulonsa useasta maatilakokonaisuuteen liittyvästä tulolähteestä: perusmaataloudesta, metsätaloudesta, maatilamatkailusta, koneurakoinnista ja muista sivuansioista ml. tilan ulkopuolinen palkkatyö. Tällä hetkellä perusmaatalouden kannattavuus on heikolla tasolla ja Venäjän toimet ovat vaikuttaneet erityisesti ulkomaisten matkailijoiden määrän romahdukseen. Tilojen lopettaessa kotieläintuotantoa kiihtyvään tahtiin heijastuu se maatalouden koneurakoinnin kysyntään sitä vähentävästi. Myös kasvinviljelytilojen tuottamien rehukasvien kysyntä vähenee

kotieläintilojen vähentyessä. Työvoiman kysyntä on kohtuullisen hyvällä tasolla, mutta se edellyttää muun yritystoiminnan kilpailukyvyistä huolehtimista sekä investointeja laajasti eri toimialoille Itäisessä Suomessa. Etelä-Savossa on varsin vähän suurteollisuutta, jolloin pk-yritysten toiminnan turvaaminen on äärimmäisen tärkeää.

## 2. Mistä löytyvät Itäisen Suomen uuden elinvoiman lähteet

Tällä hetkellä akuutein asia ei ole uusien elinvoiman lähteiden etsiminen vaan olemassa olevan elinvoiman ylläpitäminen ja vahvistaminen. Koko Suomen EU-jäsenyyden ajan on varsinkin Itä- ja Pohjois-Suomeen tarjottu välineitä ”jonkin uuden” tekemiseksi ja olemassa oleviin vahvuuksiin on panostettu liian vähän. On turha rakentaa uutta, mikäli elinvoiman perusedellytykset murenevat alta. Venäjän sotatoimet sekä koronapandemia ovat osoittaneet, että nyt on tärkeää huolehtia perusasioista – ruoasta, energiasta ja lämmöstä sekä infrastruktuurista. Ilman näitä muiden asioiden tekeminen on kutakuinkin turhaa.

Ruoan osalta on itäisessä Suomessa turvattava kaikin keinoin maatalouden toimintaedellytykset ja erityisen tärkeää se on kotieläintuotannon osalta. Etelä-Savossa yli puolet peltoalasta on erilaisilla nurmilla, joista merkittävä osa muuttuu kotieläinten kautta ihmisille syömiskelpoiseen muotoon ja sitovat samalla hiiltä. Alueemme pellot ja viljelyolosuhteet (mm. kasvukauden pituus/lämpösumma) eivät mahdollista monenkaan ihmisille suoraan ruoaksi kelpaavan kasvin tuotantoa. Kotieläimet tuottavat monipuolisen ravinnon lisäksi luonnon monimuotoisuutta ja lannan kautta ravinteita. Kotieläintuotannon merkitys on huoltovarmuuden kannalta ensisijaisen tärkeää.

Energian ja lämmön osalta on huolehdittava puun ja turpeen käytön turvaamisesta. Kun Venäjän takia ei Itäiseen Suomeen pystytä rakentamaan tuulivoimaa on puulla erityisen suuri merkitys alueen elinvoiman turvaajana. Tämä edellyttää kansallista ja EU-tason politiikkaa, jolla puun käyttöä eri tarkoituksiin ei vaaranneta millään tavoin.

Valtakunnallisen väyläverkon osalta voidaan todeta, että sen kehittäminen kokonaisuudessaan on ollut jo pitkään epätasapainoista itäisen Suomen tarpeiden näkökulmasta. Valmistelu on keskittynyt joidenkin suurien kaupunkien ympäriille ja niiden välillä olevan väyläverkon kehittämiseen.

Väyläverkon kehittämisestä puuttuu kokonaisvaltainen näkemys ja sen myötä toimenpiteet, joilla huolehditaan koko maan väyläverkon tarpeista ja merkityksestä elinvoiman lisäämiseen.

Venäjän sotatoimet vaikuttavat liikennemäärien ja -muotojen muutokseen erityisesti Itä-Suomessa, kun Saimaan kanavan kautta tapahtuva liikennöinti vähenee ja saattaa loppua kokonaan. Suomi myös korvaa venäläistä tuontienenergiaa pääosin metsäenergialla, mikä lisää merkittävästi maantiekuljetusten määrää ja erityisesti alemman asteisella tieverkolla. Nykyisellä tienpidolla itäisen Suomen tieverkko ei tule kestäämään tätä liikennemäärien muutosta, mikäli siihen ei panosteta merkittävästi nykyistä enemmän. Ja tämä panostus on kohdistettava alemman asteiseen tieverkkoon.

Infrastruktuuriin liittyvät myös tietoliikenneverkot, jotka ovat kriittisessä asemassa kaikilla elämän osa-alueilla yksittäisistä kansalaisista julkisten palvelujen kautta yritystoimintaan. Toimivat tietoliikenneverkot ovat mahdollisia vain kiinteiden verkkojen kautta, mobiiliyhteyksillä ei ole käytännössä mahdollisuutta rakentaa toimivia yhteyksiä edes taajamiin. Tämä on nähty laajalti itäisessä Suomessa.

## 3. Esittele kolme vaikuttavinta ratkaisua perusteluineen itäisen Suomen elinvoiman lisäämiseksi

### Aluekehitysrahat ja JTF

Ensimmäinen konkreettinen toimenpide tulee olla työ- ja elinkeinoministeriön syksyllä 2021 tekemän aluekehitysrahapäätöksen peruminen. Tilanne on muuttunut Venäjän sotatoimien myötä niin radikaalisti, että päätös on tarkasteltava uudelleen. Etelä-, Länsi- ja Lounais-Suomen maakunnista vain Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson mukaan ottaminen on perusteltua.

Koheesiorahojen uusi kohdentaminen perusteltiin Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnille TEM:n suunnalta sillä, että ns. Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) rahoja voitaisiin käyttää hyvin joustavasti lähes mihin tahansa. Nyt on nähty, ettei tämä ole mahdollista. Samalla onkin JTF:n rahojen kohdentamiseen haettava joustoja, jotta ne pystytään hyödyntämään täysimääräisesti Itä- ja Kaakkois-Suomessa alueen elinvoiman lisäämiseen ja uuden elinvoiman luomiseen.



## Infrastruktuuri

Toinen konkreettinen toimenpide on merkittävä panostus itäisen Suomen infrastruktuuriin ja erityisesti alemman asteiseen tieverkkoon. Panostuksen on oltava sadoissa miljoonissa ja se on kohdennettava valtion alemman asteiseen tieverkkoon sekä yksityisteihin. Ilman tätä tiestömme ei tule kestävään Venäjän toimien seurauksena lisääntyvää rekkaliikennettä. Metsä- ja maatalouden liikenteen turvaaminen Itä-Suomessa on koko Suomen etu.

Tähän liittyy myös kuljetustukien merkittävä nostaminen itäisessä Suomessa. Kaikilla politiikan alueilla jo vuosia harjoitettu keskittämispolitiikka on johtanut tilanteeseen, jossa kuljetusten kustannukset ovat nousseet ja kannattavuus laskenut. Tämä tappaa hitaasti useita toimialoja, kun kilpailukyky on käytännössä viety keskittämisen myötä.

Edelleen toiseen toimenpiteeseen liittyy Saimaan kanavaan varattujen varojen pitäminen itäisessä Suomessa. Niitä ei saa missään tapauksessa laskea muualle ja aluetta on aidosti kuunneltava rahojen kohdentamisesta päätettäessä.

Etelä-Savoon kohdentuvana toimenpiteenä on Laitaatsalmen rautatiesilta Savonlinnassa. Nyt junaliikenne ei pääse Parikkalasta Savonlinnan kautta Pieksämäelle ja siitä edelleen muualle Suomeen. Kyseisen rataosuuden merkitys on muuttunut Venäjän toimien myötä niin merkittävästi, että sillan rakentaminen on perusteltua. Kyse on Suomen kokonaisturvallisuudesta ja itäisen Suomen kilpailukyvästä.

## Maatalouspolitiikka

Kolmantena toimenpiteenä on maatalouden elinvoiman turvaamiseen liittyvät ratkaisut. Maatalouspolitiikassa on avattava keskustelu nykyisen tukialuejaon muuttamisesta etelä-pohjoinen -jaottelusta itä-länsi -suuntaiseksi tukien kohdentamiseksi itäiseen Suomeen. Tässä on samalla otettava huomioon, että alueella on myös B-tukialuetta, joka on merkittävästi huonommassa asemassa kuin Länsi-Suomen C-alue tuotannollisten olosuhteiden osalta. Samalla on haettava kaikki ne maatalouspoliittiset välineet, joilla kaikkia maatalouden tukia voidaan kohdentaa maksimaalisesti itäiseen Suomeen.

Konkreettisia ehdotuksia itäisen Suomen maatalouden tilanteen helpottamiseksi

- Korotetut investointituet maatalouden investoinneille itäiseen Suomeen.
- Maatilojen sukupolvenvaihdosten edistäminen ja nuorten viljelijöiden toimintaedellytysten tukeminen.
- Valtion takaukset maatilojen vakuusarvoille.
- Tukitoimia itäisen Suomen maatilayrityksille, jotka monialaistavat tuotantoaan (tukea maaseudun yritysten liiketoiminnan aloittamiseen, sen monipuolistamiseen ja kasvattamiseen).
- CAP27 ohjelman osalta pitää kansallisen paketin yhteydessä löytää ratkaisuja itäisen Suomen maatalouden kannattavuuden parantamiseksi, muutoin investointeja ei saada liikkeelle.
- Pidemmällä aikavälillä selvitettävä myös Suomen CAP-suunnitelman mahdollisuudet edistää itäisen Suomen maatalouden erityisongelmia.
- Yhteisen Järvi-Suomi brändin kehittäminen matkailuun, ruokamatkailuun ja ruokavientiin
- Järvi-Suomen ympäristö- ja ilmasto-ohjelman rahoitus. Win-Win-Win ketjun luominen ympäristön, ilmaston ja yritystoiminnan välille.

## Lopuksi

Nyt on viimeinen hetki päättää kaikille politiikan alueille levinnyt kasvukeskuspolitiikka ja palata koko maan kehittämiseen ja elinvoiman turvaamiseen koko Suomessa. Venäjän aiheuttama globaali kaaos ja turvallisuusuhka kymmeniksi vuosiksi eteenpäin edellyttää tätä suunnan muutosta, muuta vaihtoehtoa ei ole.

## **Järvi-Suomen MTK-liittojen (Etelä-Savo, Kaakkois-Suomi, Keski-Suomi, Pohjois-Karjala ja Pohjois-Savo) kirjelmä maa- ja metsätalousministeriölle ja MTK:n johtokunnalle - Järvi-Suomen maaseutuohjelman valmistelu on saatava heti käyntiin!**

Järvi-Suomi tarvitsee nopeita toimia tuotannon säilyttämiseksi alueella. Katovuosi, kustannuskriisi ja tuotannollisten investointien jäädyttäminen maito- ja naudanlihasektoreilla ovat aiheuttamassa laajan tilojen lopettamisaallon. Joissakin kunnissa esim. Pohjois-Karjalassa 30–40 prosenttia maitotiloista on jo ilmoittanut pistävänsä lapun luukulle, jos käännettä parempaan ei tule nopeasti.

Myös pankit ovat kiristäneet rahoitusehtojaan ja jopa tähän saakka taloudellisesti vakailta tiloilta on evätty lainoituksia rehujen ja siementen hankintaan. On jopa suositeltu peltojen myymistä, kun joku vielä niitä ostaa. Kevätkylvöjen turvaamiseksi tarvitaan tukipaketti, jolla varmistetaan tuotantopanosten ostomahdollisuudet.

Yrittäjät ja rahoitussektori tarvitsevat nopeasti uskonvahvistusta maatalouden ja erityisesti nautaketjun tulevaisuuden suhteen. Tuottajahinnat ovat jo nousseet esim. Saksassa, Tanskassa ja Puolassa 15–25 % ja meidän on seurattava perässä. Suomen pitää päästä välittömästi mukaan tähän kehitykseen, koska muutoin menettämme tulevaisuuden yrittäjiä muihin töihin, sillä kysyntää työntekijöistä on lähes joka toimialalla.

Tuotannon säilyttäminen Järvi-Suomessa ei ole mahdollista ilman uusia yrittäjiä ja investointeja. Sekä MTK:n keskusliitto että MMM ovat luvanneet hoitaa Järvi-Suomen ohjelman kansallisen tukipaketin yhteydessä. Asia pitää saada valmisteluun ministeriössä nyt, koska muutoin usko asian hoitamiseen loppuu. Uskon loppumisen mukana häviää myös liian monta kehityskelpoista tilaa ja yrittäjää alueelta.

Meillä on Järvi-Suomessa tuore ilmasto- ja ympäristöohjelma, jonka pohjalle olemme kehittämässä hajautettua ja kokonaiskestäväää tuotantomallia. Tälle perustalle on tavoite luoda myös Järvi-Suomen ruokabrändi vientiä ja ruokamatkailua tukemaan.

Järvi-Suomen alue on ollut maksajan osassa ainakin kahden edellisen ohjelmakauden aikana. Nyt on viimeinen hetki kääntää kehitys, joka on johtanut tuotannon häviämiseen alueelta. Vetoamme vakavasti ministeriöön tässä asiassa, koska muutoin myös alueen viljelijöiden usko tasapuoliseen maaseutupolitiikkaan on vaarassa hävitä tuotannon mukana.

### **MTK-Etelä-Savon lausunto keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmasta**

#### **Suunnitelman tavoitteet**

Oleellista kaikissa toimissa on, että ne ovat realistisia ja tasapuolisia. Suomella tulee olla kunnianhimoiset tavoitteet, mutta siten, etteivät ne vaaranna kilpailukykyämme. Kuten viime aikoina on nähty, keskustelu ilmastokysymyksistä on ollut hyvin ääreistynyttä ja politisoitunutta. Tämä ei saa eikä voi vaikuttaa Suomen ilmastopolitiikan linjaan vaan sen on perustuttava tieteeseen ja sen myötä yhteisesti hyväksytyihin laskentaperusteisiin niin hiilinieluista, hiilen sidonnasta kuin päästöistä. Maa- ja metsätalous ovat ainoat luonnonmukaisesti hiiltä sitovat toimialat, minkä vuoksi niiden toimintaedellytyksiä tulee kaikin tavoin edistää, ei estää eikä haitata.

Suunnitelman näkökulma tulee olla ilmastokysymysten edistämässä ja uusien keinojen löytämisessä sekä olemassa olevien vahvistamisessa. Rajoittamalla ja kieltämällä ei näihin tavoitteisiin päästä, koska ne aiheuttavat ristiriitoja ja vastakkainasettelua, mikä ohjaa keskustelun syrjään varsinaisista tavoitteista. Tehokkain suunnitelma on hyödytön, jos se ei saa laajaa ja puoluerajat ylittävää hyväksyntää. Ilmastopolitiikka ei missään olosuhteissa saa olla ideologioiden ohjaamaa, kuten ei mikään muukaan politiikka.

#### **Liikenne**

Suomen käytännön toimet biokaasun lisäämiseksi liikenteessä ovat jääneet vähäisiksi. Suomen tulee sekä kansallisessa että EU-politiikassa ajaa vahvemmin aidosti uusiutuvan biokaasun liikennekäytön lisäämistä. Biokaasulla pystytään hyödyntämään monia maatalouden ja elintarviketeollisuuden jakeita, jolloin se parantaa em. toimialojen kykyä vastata ilmastohaasteisiin. Biokaasun edistäminen ei ole vain ympäristöpolitiikan vastuulla, vaan siihen tulee panostaa myös muilla politiikkasektoreilla.

## Maatalous

Kunnianhimon lisääminen maatalouden osalta tarkoittaa maatalouden hiilensidontamahdollisuuksien parempaa tunnistamista ja vahvempia toimenpiteitä niiden edistämiseksi. Rajoittavat toimet eivät edistä sen enempää maatalouden perustehtävää eli ruoan tuottamista eikä myöskään ilmastotavoitteita, jos maatalouden harjoittaminen ei ole taloudellisesti kannattavaa.

Tällä hetkellä elintarvikeketju ei ota riittävällä tavalla huomioon maatalouden kustannuksia eikä maatalouden tuottamien tuotteiden laatu- eikä ympäristötekijöitä tuotteiden hinnoittelussa. Käytännössä kauppa Suomessa maksaa halvinta mahdollista hintaa ja kaikki suomalaisen maatalouden vahvuudet ilmaston, eläinten hyvinvoinnin ja laadun osalta menevät kaupan kautta kuluttajille kaupantekijäisinä.

Lainsäädännöllä eikä hallinnollisesti tule lisätä maatalouden tekemälle ruoan tuottamiselle lisätaakkaa, mikäli se ei pysty taloudellisesti sitä kantamaan.

Maataloudessa on kyse ruoasta, mutta myös ruokaturvasta, huoltovarmuudesta ja koko maan elinvoimaisuudesta. Tässä kotieläintuotanto on erityisesti Itä- ja Kaakkois-Suomessa keskeisessä roolissa. Luontaiset olosuhteet tällä alueella ovat pääosin sellaisia, joissa kotieläimet pystyvät muuttamaan ihmisille kelpaamatonta raaka-ainetta maidoksi ja lihaksi. Pellot soveltuvat tällä alueella valtaosin nurmen ja rehuviljan tuotantoon, joista varsinkin nauta ja lammas pystyvät muokkaamaan tehokkaasti ihmisille kelpavaa ravintoa.

Kunnianhimoisemmat toimenpiteet tarkoittavat MTK-Etelä-Savon näkökulmasta hajautetun maataloustuotannon vahvistamista ja keskittämiskehityksen kääntämistä takaisin hajautettuun tuotantoon. Tämä on ilmaston, eläinten hyvinvoinnin, eläintautien ja maaseudun elinvoimaisuuden kannalta paras vaihtoehto, joka vaatii myös politiikkatoimia.

Peltometsäviljelystä voi yksittäisenä kohtana todeta, ettei se ole perinteinen suomalainen maatalouden harjoittamisen tapa eikä siten automaattisesti ole jollain tapaa parempi kuin suomalainen perinteinen maatalouden harjoittamisen malli. Suomessa, varsinkin Itä- ja Kaakkois-Suomessa pellon ja metsän sekä vesistöjen suhde on sellainen, jossa peltoa on erittäin vähän kokonaisuudessaan. Alueen maatilat ovat nämä yhteen laskien käytännössä kaikki hiilineutraaleja, jos otetaan huomioon myös niiden metsät. Käytännössä ne sitovat hiiltä enemmän, mitä niiltä sitä vapautuu.

Ilmastopolitiikkaa ei pidä kytkeä ravitsemuskysymyksiin. Kuten edellä todettua Suomen vahvuus on kestävässä kotieläintuotannossa, joka pystyy tuottamaan merkittävän osan kansalaisten tarvitsemasta ravinnosta. Kotieläintuotanto muuttaa ihmiselle kelpaamatonta raaka-ainetta ihmiselle hyödynnettävään muotoon. Tähän ei mikään muu ruokajärjestelmä pysty.

Biokaasun merkitys on jäänyt suunnitelmassa liian pienelle huomiolle. Suomessa on laadittu kansallisen biokaasuohjelma, jota tulee edistää kaikilla politiikan osa-alueilla, myös ilmastopolitiikassa. Liikennebiokaasu pystyy tarjoamaan ratkaisuja sen tuotantoketjussa lukuisiin eri ilmastokysymyksiin.

## Rakennusten erillislämmitys

Puun käyttö lämmityksessä on Suomen vahvuuksia. Se vähentää fossiilisten polttoaineiden tarvetta, riippuvuutta tuontien energiasta ja ylläpitää sekä parantaa metsiemme kasvua, mikä edelleen parantaa metsien hiilensidontaa. Puun käyttöä tulee edistää myös ilmastopolitiikan keinoin.

## Työkoneet

Työkoneiden osalta ohjelma on hyvin kapea ja vaikuttaa enemmän normiohjaukselta kuin keinoilta aidosti edistää työkoneiden kehittämistä ja kehittämistä. Tässä muodossaan suunnitelma ainoastaan lisää kustannuksia alan toimijoille, mutta ei johda ilmaston kannalta parempaan lopputulemaan.

## Kulutuksen hiilijalanjälki

Maatalouden eli ruoan osalta tilanne on vääristynyt siinä, että ruoan kulutuksen päästöt jäävät käytännössä maatalouden kannettaviksi. Ilmastopolitiikassa vaaditaan suunnan muutos siinä, että se hyväksyy maatalouden tekemän hiilen sidonnan. On kestävämpää, mikäli maatalouden katsotaan aiheuttavan kaikki ruoan päästöt, mutta sen ei katsota vastaavalla tavalla sitovan hiiltä.

Kun kulutus vielä tapahtuu jo nyt valtaosin ja entisestään kasvavissa määrin kaupungeissa, on erityisen tärkeää, että ilmastopolitiikka ottaa huomioon tämän epäsuhtan. Kunnat, joissa harjoitettava maatalous ruokkii suomalaiset myös suurissa kaupungeissa eivät voi jäädä ilmastopolitiikan maksuhenkilöiksi. Mikäli tätä epäsuhtaa ei korjata, ei suunnitelma eikä sen pohjalta rakentuva ilmastopolitiikka saa kaikkien kansalaisten hyväksyntää.

#### Julkiset hankinnat

Julkisten hankintojen osalta on aina tehtävä niin yritys- kuin maaseutuvaikutusten arviointi. Tällä hetkellä huonolaatuisten tarjouspyyntöjen takia esimerkiksi Etelä-Savossa kunnat käyttävät tuontihaketta kotimaisen lähienergian sijaan. Nykyinen tietopohja arvioinnin perusteiksi on myös vielä vajavainen sekä epäyhtenäinen.

Erityisesti elintarvikkeiden osalta on myös nähtävissä asian politisoituminen julkisessa keskustelussa, minkä seurauksena kuntien ja kaupunkien ilmastopoliittisia linjauksia ohjaa enemmän puoluepolitiikka kuin aito ilmastopolitiikka. Julkisilla hankinnoilla on myös muita vaikutuksia kuin ilmastollisia, mitkä pitää myös ottaa huomioon - mikään politiikan alue ei elä irrallaan muista politiikan osa-alueista.

#### Muut poikkisektorit

Kuten edellä olemme tuoneet esille, biokaasu vaatii selvästi merkittävämpää roolia suunnitelmassa ja sitä kautta ilmastopolitiikassa. Ilmastopolitiikan tulee olla edistävää, ei rajoittavaa ja kieltävää tai poissulkevaa.

#### Toimenpideohjelma tavoitteiden saavuttamiseksi

Samaan aikaan jo olemassa olevien toimien edistämisen lisäksi tarvitaan lisää puolueetonta ja ideologioista vapaata tutkimusta ja seurantaa. Ilman tätä ei ilmastopolitiikan toteuttaminen onnistu eikä saa kaikkien hyväksyntää.

Toimien tulee olla kustannustehokkaita ja niitä pitää tarkastella eri aikajäniteillä sekä erityisesti ottamalla huomioon niiden toteuttamiskelpoisuus. Maatalous esimerkiksi ei pysty tekemään tehokkaita ilmastotoimia, mikäli maataloutta ei kannata harjoittaa. Kaikista huonointa ja vastuuttominta ilmastopolitiikkaa on ulkoistaa se tuonin varaan - toisten kaivosta juominen ja pöydässä syöminen ei voi olla Suomen kaltaisen sivistysvaltion ilmastopolitiikan lopputulema.

#### Mitä lisätoimia ehdotatte tavoitteiden saavuttamisen varmistamiseksi?

Maatalouden tutkimusta, jossa keskitytään aidosti tuotantomenetelmiin ja -tekniikoihin. Tällä hetkellä maataloustutkimuksen painopiste on vääristynyt siten, että politiikka ja erityisesti ympäristö- ja ilmastopolitiikka on viennyt resursseja varsinaisen tuotannon tutkimukselta. Poliitiikan tutkiminen on turhaa, mikäli tuotantoa ei kannata harjoittaa eikä siihen anneta kunnollisia ja laajasti hyväksytyjä välineitä. Suomalainen maatalous voi vastata ilmastohaasteisiin, jos sille annetaan oikeat välineet, riittävät resurssit ja työrauha.

#### Suunnitelman ympäristö-, talous- ja sosiaaliset vaikutukset

Vaikutusarviot jäävät vähälle, minkä seurauksena politiikan vaikutukset voivat olla arvaamattomia ja ei-toivotuja. Ilmastopolitiikka ei elä irrallaan reaali maailmasta, jossa suomalaisia elää vielä jatkossakin myös muualla kuin ns. kasvukeskuksissa. Valtaosa yhteiskunnan tarvitsemista ja myös vientiin menevien tuotteiden raaka-aineista tulee jatkossakin maaseudulta ja koko Suomen alueelta. Ilmastopolitiikan on pakko ottaa tämä huomioon ja ottaa huomioon tämä todellisuus.

### **MTK-Etelä-Savon lausunto valtion väyläverkon investointiohjelmasta vuosille 2023-2030**

Etelä-Savon maakunnan strategisiksi kärjiksi on valittu metsä, vesi ja ruoka (<https://www.esavo.fi/maakuntastrategia>). Kaikki nämä liittyvät vahvasti luontoon ja sitä kautta luonnonvara-alan elinkeinoilla ja niiden tuottamalla raaka-aineilla, jalosteilla ja palveluilla on suuri merkitys maakunnan elinvoimalle ja sen mahdollisuuksille kasvaa. Luonnonvara-alan elinkeinoiniin voidaan tässä yhteydessä laskea myös matkailu- ja ravitsemustoi-miala, joka perustuu Etelä-Savossa merkittävältä osin haja-asutusalueiden tuottamiin palveluihin.

Venäjän sotatoimien vaikutukset heijastuvat Suomeen tavoilla, jotka entisestään korostavat Etelä-Savon ja myös koko Itä- ja Kaakkois-Suomen merkitystä varsinkin huoltovarmuuden ja turvallisuuden näkökulmasta. Niiden toteutumisessa valtion väyläverkko on keskeisessä roolissa.

MTK-Etelä-Savo tuo esille seuraavia huomioita liittyen Väyläviraston esitykseen valtion väyläverkon investointiohjelmaan vuosille 2023-2030.

#### Valmisteluperiaatteet

Investointiohjelma kokonaisuudessaan vaikuttaa epätasapainoiselta koko maan tarpeiden näkökulmasta. Valmistelu on keskittynyt joidenkin suurien kaupunkien ympärille ja niiden välillä olevan väyläverkon kehittämiseen. Vaikutusarvioissa on keskitytty vain sovittujen hankkeiden arviointiin eikä arvioitu sitä, mikä vaikutus ohjelmalla on alueille, joille hankkeita ei kohdenneta.

Lähtökohdista ja valmisteluperiaatteista puuttuu kokonaisvaltainen näkemys ja sen myötä toimenpiteet, joilla huolehditaan koko maan väyläverkon tarpeista ja merkityksestä elinvoiman lisäämiseen. Valmistelusta muodostuu kuva, että investointiohjelma on osa ns. keskittämispoliittikkaa, mikä käy ilmi mm. useissa kohdissa esille tuotuun haluun yhdyskuntarakenteen tiivistämisestä.

Valtion väyläverkon investointien tarvetta ei voi eikä saa ajaa jokin yksittäinen (puolue)poliittinen agenda, vaan kansalaisten tarve väyläverkolle. Tällöin väyläverkkoa on kehitettävä kokonaisuutena eikä sitä saa valjastaa keskittämispoliittikan välineeksi.

#### Investointiohjelman tavoitteet ja muuttunut toimintaympäristö

Liikenne 12 -tavoite: *Liikennejärjestelmä takaa koko Suomen saavutettavuuden ja vastaa elinkeinojen, työskäynnin ja asumisen tarpeisiin.* Liikenne 12 suunnitelman sosiaalisessa kestävyudessa todetaan, että ”*liikennejärjestelmällä on oltava kyky varmistaa liikkumisen edellytykset mahdollisimman samanarvoisesti riippumatta yksilöiden sosioekonomisesta taustasta, fyysisistä ominaisuuksista tai asuinpaikasta*”. Näitä ei ole huomioitu investointiohjelman tavoitteissa eikä niitä ole arvioitu muuttuneen toimintaympäristön näkökulmasta.

Alueiden erilaisuutta ja sitä kautta eri toimenpiteiden vaikuttavuutta ja merkitystä ei valmistelussa ole arvioitu eikä otettu huomioon. Mikäli ainoa kriteeri investointien kohdentamiseen on liikennemäärät, johtaa jokainen investointikausi tätä ruokkivaan kierteeseen: investoinneilla luodaan uusia investointitarpeita samoihin kohteisiin pieneen joukkoon suuria kaupunkeja. Kaikki tämä raha on pois muun Suomen väyläverkon kehittämisestä ja lisää siten eriarvoisuutta kiihtyvällä tahdilla.

Venäjän toimet vaikuttavat liikennemäärien ja -muotojen muutokseen erityisesti Itä-Suomessa, kun Saimaan kanavan kautta tapahtuva liikennöinti vähenee ja saattaa loppua kokonaan. Suomi myös korvaa venäläistä tuontienergiaa pääosin metsäenergialla, mikä lisää merkittävästi maantiekuljetusten määrää ja erityisesti alemman asteisella tieverkolla. Nykyisellä tienpidolla Itä-Suomen tieverkko ei tule kestävänsä tätä liikennemäärien muutosta, mutta sitä ei investointiohjelmassa arvioida lainkaan.

#### Investointiohjelman vaikutusten perustelut

Luvussa 5.2. Riskit ja epävarmuudet todetaan varsin kevyesti, että ”*kansainvälisiin tuotantoketjuihin ja kuljetuksiin voi esimerkiksi maailmanpoliittisen tilanteen muutosten vuoksi tulla nopeastikin merkittäviä muutoksia*”. Käytännössä tämä on jo tapahtunut, minkä tulee näkyä investointiohjelmassa.

Venäjän toimien aiheuttamat muutokset tavaraliikenteessä ja energiahuollossa muuttavat koko suomalaisen yhteiskunnan rakenteita eikä pelkästään harvojen kasvukeskusten osalta. Mikäli Suomessa ei laadita ja myös toteuteta kokonaisvaltaista koko maan ja koko väyläverkostoa kattavaa investointiohjelmaa tulevat kasvukeskusten ja vientisatamien saavutettavuusongelmat olemaan pienimmästä päästä olevia ongelmia. Mikäli puu, energia ja ruoka eivät pääse lähtöpäästä liikkeelle ei loppupäällä ole merkitystä. Tämän vuoksi on laadittava valtion väyläverkon kriisiajan investointiohjelma, jolla nämä tilanteet pystytään estämään.

Liikenneverkon strateginen tilannekuva on puutteellinen, koska se ei sisällä ajantasaista tietoa koko valtion ylläpitämän väyläverkon tilasta. Suunnitelman keskiössä on suurten kaupunkien saavutettavuus sekä yhdyskuntarakenteen eheyttäminen. Molemmat ovat tavoitteita, jotka heikentävät maaseutumaisen maakuntien,

kuten Etelä-Savon asemaa suhteessa näihin nk. kasvukeskusmaakuntiin. Samalla heikennetään koko Suomen kykyä vastata Venäjän tilanteesta johtuviin muutostarpeisiin mm. energiahuollossa.

Saavutettavuudessa on keskitytty vain määränpäähän ja jätetty kokonaan arvioimatta lähtöpää. Jokainen liikennesuorite lähtee jostakin, oli kyse sitten ihmisistä, raaka-aineista, jalosteista tai palveluista. Etelä-Savon maakunnasta lähtee merkittäviä määriä luonnon tarjoamia raaka-aineita (maa- ja metsätalous sekä matkailupalvelut), mikä edellyttää toimivaa alemman asteista tieverkkoa. Nykyisellään valtion vastuulle kuuluva alemman asteinen tieverkko on jätetty käytännössä heitteille, mikä vaarantaa sekä alueen elinvoiman että em. raaka-aineista riippuvaisten toimialojen toimintakyvyn. Pelkkä panostus ruuhkien purkamiseen suurten kaupunkien ympärillä ja yksittäisten vientisatamien toimintakyvyn edistämiseen ovat sekä epätasa-arvoista että lyhytnäköistä liikennepolitiikkaa.

Väyläverkon investointeja arvioitaessa on arvioiden perustuttava eri osissa maata eri kriteereihin, koska toimenpiteiden tarpeet ja vaikutukset ovat erilaisia. Ruuhkien purkamiseen osoitettavat rahat Helsingissä, Tampereella tai Turussa ovat vaikuttamista seurauksiin nohtamalla niiden syyt. Se, että Etelä-Savossa ei ole ruuhkia kuin kesäaikana vapaa-ajan asukkaiden seurauksena ei ole peruste olla kohdentamatta investointeja tänne. Viitostien remontti oli hyvä alkua, nyt tarvitaan toimenpiteitä alemman asteiselle tieverkolle. Ihmisten ja tavaroiden tulee liikkua muuallakin kuin vauhdilla läpi maakunnan.

Suurten kaupunkien ja elinkeinoelämän tulee ottaa suurempaa roolia paikallisissa liikennehankkeissa. Niillä on merkittävästi paremmat edellytykset kantaa vastuuta kuin alueiden, joissa kärsitään muuttotappiosta ja väestön nopeasta ikääntymisestä. Nykyisessä muodossa investointiohjelma kiihdyttää tätä eriarvoistumiskehitystä.

Erityisesti suurten kaupunkien on kannettava taloudellista vastuuta lähi- ja kevyestä liikenteestä. Sen rahoittaminen valtion kautta on aina pois muualta Suomesta.

Kuvassa kolme (3) sivulla 17 olevan vaikutusarviointikehikon vaikutukset on ohjelmassa osin sivuutettu. Ohjelma ei paranna alueiden välistä eikä sisäistä saavutettavuutta muualla kuin suurten kaupunkien osalta. Ohjelma ei vahvista tasapuolisesti alueiden kehitysedellytyksiä em. syistä. Ohjelma ei paranna matkojen palvelutasoa muualla kuin suurten kaupunkien ympärillä ja välillä. Kaiken kaikkiaan ohjelma vahvistaa väestön, palvelujen ja työpaikkojen keskittämistä ja sitä kautta heikentää koko maan elinvoimaisuutta. Ohjelma myös heikentää entisestään tieliikenteen turvallisuutta, kun siinä ei ole lainkaan osoitettu toimenpiteitä alemman asteinen tieverkon kehittämiseen eikä edes nykyisen heikon kunnon ylläpitämiseen.

Edelleen ohjelmassa vähätellään (sivu 22) ”*tieverkon eri puolille maata*” kohdistuvien hankkeiden aluekehitysvaikutuksia. Tätä ei perustella millään tavoin ja sillä ilmeisesti pyritäänkin vain perustelemaan ohjelman keskittävää liikennepolitiikkaa: ruokitaan ihmisten ja toimintojen keskittymistä – lisätään ruuhkia ja palvelutarpeita – annetaan lisää verovaroja investointeihin – keskitetään lisää ihmisiä ja toimintoja – lisää ruuhkia ja palvelutarpeita – lisää veronmaksajien rahoja kasvukeskuksiin.

Valtion väyläverkon investointiohjelma 2023-2030 tekee näin selkeitä poliittisia valintoja, mikä osa maata on tärkeää ja mikä ei. Tämä tuodaan esille myös tavoitteena muokata Suomen aluerakennetta eli keskittää toiminnot suuriin kaupunkeihin heikentämällä muun maan liikenneverkkoa. Tätä vahvistaa se, että ihmisten keskittyessä keskittää se myös verotuloja, mutta verotuloja saavat kaupungit eivät kuitenkaan osallistu kasvaviin liikenneverkon investointikustannuksiin. Nämä kasvavat kustannukset jäävät valtion kannettaviksi ja heikentävät kasvukeskusten ulkopuolisten alueiden kehittymisedellytyksiä.

Luonnos investointiohjelmaksi näyttäytyy Etelä-Savon näkökulmasta osana laajempaa keskittämispolitiikkaa, jossa unohdetaan, että valtaosa mm. viennistä elää kaukana suurista kaupungeista ja satamista lähtevistä raaka-ainevirroista.

Edellisessä investointiohjelmassa todettiin, että vaikuttavuuden riskejä voi syntyä, mikäli liikenneverkon ”*parannettua palvelutasoa ei pystytty hyödyntämään täysimääräisesti verkon muiden osin puutteiden vuoksi*”. Tämä riskiarviointi puuttuu edelleen myös tästä investointiohjelmasta ja ongelmaa vähätellään vastaavalla tavalla toteamalla, että ”*Riskejä pienentää kuitenkin hankkeiden kohdistuminen pääväyläverkolle, jossa eri toimialoista ja henkilöliikenteestä koostuva liikennekysyntä on monipuolista ja vähemmän altista merkittäville muutoksille*”.

Tämä ja kaikki edellä lausunnossamme esille tuotu osoittaa sen, että investointiohjelman laadinnassa ei hahmoteta kokonaisuuksia ja tehtävien investointipäätösten vaikutuksia. Ohjelman suurin puute on, että tekemättä jätettävien investointien arviointia ei tehdä.

#### Tutkimus- ja kehittämistoimet

MTK-Etelä-Savo ja MTK-Pohjois-Karjala teettivät syksyllä 2020 ja talvella 2021 jäsenistölleen kyselyn liittyen valtion alemman asteisen tieverkon kuntoon. Vastauksia saatiin lähes 1 000 ja niiden yhteenvedon voidaan todeta, että valtion alemman asteisen tieverkon kuntoon ja kunnossapitoon ollaan tyytymättömiä. Kyselyjen pohjalta tieasioista alueellamme vastaava ELY-keskus kutsui koolle palaverin, jossa oli mukana em. MTK-liittojen ja keskusliiton edustus sekä tienpidosta vastaavien urakoitsijoiden edustus. Viranomaisia edustivat ELY-keskusten ja Väyläviraston virkamiehet. Palaverissa käytiin kattavasti läpi tekemämme kyselyn tulokset sekä viranomaisten ja urakoitsijoiden katsaukset tilanteesta. Kaikilla oli varsin yhtenäinen näkemys tilanteesta ja sen parantamistarpeista.

Yksittäisenä asiana esille nousi, että tienpidon tutkimus- ja kehittämistoiminta vaikuttaa olevan varsin huonosti resursoitua ja suunnittelematonta. Väylävirasto tekee jossain määrin t&k -toimintaa, johon syötteitä tulee urakoitsijoilta ja aliurakoitsijoilta. Kokonaisvaltaista ja pitkäjänteistä toimintaa ei kuitenkaan vaikuta olevan.

Ilmastonmuutos muuttaa ja on jo muuttanut talvia entistä lyhyemmiksi, mikä heijastuu erityisesti alemman asteisen tieverkon kuntoon sen heikkenemisenä. Talvien lyheneminen vaikuttaa myös aliurakoitsijoiden ansaintamahdollisuuksiin, mikä vähentää kiinnostusta urakointia kohtaan. Ala kärsii myös ammattitaitoisen työvoiman pulasta. Jotta biotalouden raaka-aineet saadaan myös tulevaisuudessa ja Venäjän tilanteesta johtuen enenevässä määrin liikkeelle maaseudulta, tulee tiestön kuntoon panostaa. Tämä edellyttää myös uusia välineitä, mikä edellyttää systemaattista tutkimus- ja kehittämistoimintaa.

#### **MTK-Etelä-Savon lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi ilmastolain muuttamiseksi**

Etelä-Savon maakunnan strategisiksi kärjiksi on valittu metsä, vesi ja ruoka (<https://www.esavo.fi/maakuntastrategia>). Kaikki nämä liittyvät vahvasti luontoon ja sitä kautta luonnonvara-alan elinkeinoilla ja niiden tuottamalla raaka-aineilla, jalosteilla ja palveluilla on suuri merkitys maakunnan ja kuntien elinvoimalle ja sen mahdollisuuksille kasvaa. Luonnonvara-alan elinkeinoin voidaan tässä yhteydessä laskea myös matkailu- ja ravitsemustoimialan, joka perustuu Etelä-Savossa merkittävältä osin haja-asutusalueiden tuottamiin palveluihin.

Maa- ja metsätalous ovat ratkaisevassa roolissa ilmastoasioiden osalta, koska ne ovat ainoat toimialat, jotka sitovat luonnonmukaisesti hiiltä. Kannattava, monipuolinen (ml. kotieläintuotanto) ja tuottava maa- ja metsätalous hyvin hoidettujen peltujen ja metsien kautta ovat keskeisessä roolissa ilmastonmuutoksen torjunnassa. Tämä edellyttää niiden taloudellisen käytön turvaamista kaikin keinoin.

Venäjän sotatoimien vaikutukset heijastuvat Suomeen tavoilla, jotka entisestään korostavat Etelä-Savon ja myös koko Itä- ja Kaakkois-Suomen merkitystä varsinkin huoltovarmuuden ja turvallisuuden näkökulmasta.

Lakiluonnoksessa paljon epäselviä kohtia

Hiilensidonnasta puhuttaessa ja säädettyä lailla on otettava huomioon, mihin se kohdistuu ja, mikä taho kohteen omistaa. Tällöin on erotettava eri maanomistajaryhmät: kunnat, valtio, seurakunnat, yksityiset maanomistajat jne. Mikäli toimia halutaan kohdistaa yksityisen maanomistajan maalle, on silloin otettava huomioon muu lainsäädäntö ja, mitä se sanoo yksityisestä omistusoikeudesta. Ilmastolaki ei missään tapauksessa mene eikä voi mennä esimerkiksi perustuslain yläpuolelle eikä kunnilla ole oikeutta päättää yksittäisen maanomistajan maankäytöstä kuin hyvin rajatuissa ja erityisissä tapauksissa. Ilmastoperustein nämä ehdot eivät täyty missään tapauksessa.

Edelleen epäselväksi jää, millä tavoin lakiluonnoksella kunnille osoitettava velvoite ilmastosuunnitelmien tekemiseksi vaikuttaisi yksityiseen maanomistukseen ja maankäyttöön. Luonnoksessa ei käy myöskään ilmi, millä tavoin nämä ilmastosuunnitelmat toteutettaisiin käytännössä.

Kokemuksena aiemmasta ympäristöministeriön tavasta toimia voi odottaa, että kyseeseen tulevat pakottavat määräykset sekä ohjauskeinot, joilla halutaan ohittaa maanomistajien perustuslailliset oikeudet. Tämä käy ilmi luonnoksessa mainituissa ohjauskeinoissa, joissa on mukana normit ja velvoitteet ja niistä automaattisesti

seuraava sanktio-oikeus. Kun tämä lainvalmistelijan halu pakkokeinojen käyttöön on näin selvästi nähtävissä, on myös täysin selvää ja välttämätöntä, että lakiin sisällytetään muutoksenhakuoikeus, jotta maanomistajalle jää edes teoreettinen mahdollisuus turvata maansa omistus- ja käyttöoikeus.

Kaiken kaikkiaan olisi täysin poikkeuksellista lainsäädäntöä, että näin vahvaan normiohjaukseen ei liittyisi lainkaan muutoksenhakuoikeutta.

Mikäli lailla halutaan pakottaa kunnat tekemään ilmastosuunnitelmia, on lakiin rajattava tarkasti, mitä suunnitelmilla voidaan ja on mahdollista tehdä. On täysin selvää ja välttämätöntä, että kuntien ilmastosuunnitelmat rajataan koskemaan vain kuntien omia maita. Tapauskohtaisesti voidaan harkita poikkeamia esimerkiksi uusiutuvan energian edistämisen osalta, jossa keskeisessä roolissa ovat metsät ja biopolttoaineet sekä elintarvikkeiden (ml. kotieläintuotanto) tuotannon turvaaminen ja edistäminen.

Lailla ei voi eikä saa missään tapauksissa olla vaikutuksia yksityiseen maanomistukseen ja maankäyttöön. Ja, mikäli joissain äärimmäisissä poikkeustapauksissa tällainen vaikutus syntyisi on siitä kirjattava lakiin selkeä ja merkittävä korvausvelvoite. Nyt lausunnolla olevassa luonnoksessa yksityisen maanomistajan asema jää täysin epäselväksi eikä korvausvelvoitetta ole siihen kirjattu.

Vaikutusten arvioinnissa on keskitytty vain kuntalaisten osallistumismahdollisuuksiin ja ilmeisen tarkoituksellisesti jätetty yksityisen maanomistajan ja elinkeinonharjoittajan asema huomioimatta. Tämä läpi koko lakiluonnoksen jatkuva teema osoittaa lainvalmistelun epätasapainon.

Hiilinielujen sijaan painopiste on oltava päästöjen vähentämisessä

Kuten Maailman ilmatieteen laitoksen pääsihteeri, professori Petteri Taalas on useaan otteeseen todennut, ratkaistaan ilmastomuutos vähentämällä fossiilisten polttoaineiden käyttöä. Edelleen Taalas on todennut, että Suomessa vallalla oleva hiilinieluharha ei ratkaise ilmastomuutosta. Tämä harha näkyy myös ilmastolain luonnoksessa – päästöjen sijaan halutaan puuttua yksityiseen maanomistukseen lainsäädännön kautta.

Uusi konsultoi ja kopioi -suunnitelmien kulta-aika

Harvalla kunnalla on osaamista tai resursseja laatia lakiluonnoksen vaatimia ilmastosuunnitelmia. Tällä hetkellä esimerkiksi kaavoituksesta valta on siirtynyt useissa tapauksissa erilaisille konsulteille, jotka kopioivat samoja pohjia eri kuntiin ottamatta tarkemmin huomioon niiden eroavaisuuksia. Ilmastosuunnitelmien osalta vaara tällaiseen konsultoi ja kopioi -suunnitteluun on erittäin suuri.

Kuntien hankinnat puuttuvat lakiluonnoksesta

Lakiluonnoksesta puuttuvat paikalliset hankinnat ja niiden edistäminen. Ilmastomuutoksen myötä kotimaisen ja alueellisen tuotannon merkitys kasvaa ja ilmastomuutokseen sopeutumisen kannalta on tärkeää ylläpitää alueen tuotantoa.

Kuntien ilmastosuunnitelmissa on oltava selkeästi esillä paikallisen ruuan ja vähintään kotimaisen ruuan merkitys kuntien hankinnoissa. Kaikki Suomessa suomalaisista raaka-aineista tuotetut elintarvikkeet voidaan jäljittää yksityiskohtaisesti ja mm. eläinten tuotanto-olosuhteista on saatavissa tietoja. Mitä enemmän käytämme esimerkiksi ulkomaisia elintarvikkeita sitä todennäköisemmin emme tiedä niiden alkuperää ja tuotantotapoja sekä -olosuhteita.

Mikäli ulkoistamme hankinnat jonnekin muualle, emme pysty vaikuttamaan niistä aiheutuviin päästöihin eli ulkoistamme päästömme pahimmillaan Suomen rajojen ulkopuolelle. Ruuan lisäksi tämä pätee energiaan ja rakentamiseen, joissa tulee hyödyntää paikallisia raaka-aineita, erityisesti puuta.

Kunnat eivät ole asiantuntijoita ilmastoasioissa

Suomesta löytyy huipputason osaamista maa- ja metsätalouden neuvonnassa ja tutkimuksessa. Näitä tarjoavat organisaatiot ovat aidosti asiantuntijaorganisaatioita, jotka tarjoavat parhaan mahdollisen tiedon maa- ja metsätaloudelle myös ilmastoon liittyen. Kunnilla ei tällaista osaamista ole eikä niiden ole järkevää sellaisen tuottajiksi pyrkiä. Lakiluonnoksessa esitetty rooli kuntien ”informaatio-ohjauksesta” vaikuttaa tässä valossa varsin erikoiselta sekä samaan aikaan epäluottamukselta olemassa olevia aitoja asiantuntijaorganisaatioita



kohtaan. Riskinä kuntien harjoittamassa informaatio-ohjauksessa on myös sen politisoituminen. Kaikessa informaatiossa tärkeintä on sen puolueettomuus ja perustuminen tutkittuun tietoon.

### **MTK-Etelä-Savon lausunto maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmasta**

Onko ehdotettu maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman toimenpidekokonaisuus tasapainoinen, vaikuttava ja toteuttamiskelpoinen?

Maa- ja metsätalouden kyky sitoa hiiltä on sitä parempi mitä paremmin metsät ja pellot sitovat hiiltä. Tällöin keskeistä on pitää huolta ja parantaa maan kasvukuntoa. Kasvukunnossa keskeisiä tekijöitä ovat maan rakenteesta ja vesitaloudesta huolehtiminen ja niiden parantaminen. Näitä tulee korostaa suunnitelmassa enemmän.

Lisäksi on nostettava vahvemmin esille se, että ilman taloudellisia mahdollisuuksia ei ole mahdollisuuksia tehdä panostuksia hiilensidonnan lisäämiseen. Kun maatalouden kannattavuus on jo valmiiksi erittäin heikko, eivät esitetyt odotukset ilmastotoimista mahdollisesti tulevaisuudessa saataviin taloudellisiin hyötyihin ole realistisella pohjalla. Nyt vaadittaviin tekoihin tulee osoittaa resursseja ja tulevaisuuden mahdolliset tuotot ovat jotakin, mikä tulee nykyisen päälle.

Suunnitelmaa tulee tarkastella myös tasapainoisemmin koko Suomen näkökulmasta ja ottaen huomioon alueiden väliset erot. Esimerkiksi pellonraivauksen tarvetta ehkäisee se, että tuotantoa pystytään ylläpitämään koko maassa. Hajautettu maataloustuotanto ja sitä kautta olemassa olevan tuotantopotentiaalin (=pellon) hyödyntäminen vähentää tarvetta pellon raivaukseen. Toisaalta myös Etelä-Savon tyypisillä alueilla raivaamisen voi tulla tarvetta tilakoon kasvattamiseksi, koska peltoa on ylipäätään vähän eikä se sijoitu sinne, missä on kysyntää.

Tilusrakenteen kehittämisen mahdollisuudet Etelä-Savon tyypisessä maakunnassa ovat merkittävästi vähäisemmät kuin monissa muissa osissa maata. Esimerkkinä voidaan todeta, että Salon kaupungissa on kutaquinkin saman verran peltoa kuin Etelä-Savossa tai, että Etelä-Pohjanmaalla yli 100 hehtaarin tiloilla on merkittävästi enemmän peltoa kuin koko Etelä-Savossa. Toisaalta Etelä-Savossa on metsää merkittävästi enemmän suhteessa peltoon kuin muualla maassa. Tällöin tilusjärjestelyn osalta tulee ottaa tarkasteluun mukaan myös esimerkiksi mahdollisuus vaihtaa peltoa metsämaahan.

Suomi on suuri maa ja olosuhteet poikkeavat eri alueilla. Niin toimintaympäristön, tuotannon kuin vaikutusten suhteelliset ja absoluuttiset merkitykset ovat näin hyvin erilaisia eri osissa maata. Tämä on otettava huomioon suunnitelman lopullisessa versiossa ja varsinkin ehdotetuissa ja vaadittavissa toimenpiteissä.

Edelleen suunnitelmassa on arvioitava syvällisemmin Venäjän vaikutuksia Suomen tilanteeseen niin ruokaturvan kuin energiaturvan osalta, kokonaisturvallisuudesta puhumattakaan. Nyt tämä analyysi jää liian vähälle huomiolle. EU komissio ja parlamentti eivät näytä kaikilta osin olevan ajan tasalla siitä, mitä vaikutuksia maatalouden kannattavuuskriisillä ja Venäjän aiheuttamalla geopoliittisella kriisillä on vielä tulossa. Suomessa ei voida tehdä samaa virhettä.

Näillä esille tuoduilla näkemyksillä suunnitelman tasapainoisuutta, vaikuttavuutta ja toteuttamiskelpoisuutta voidaan parantaa.

Toimeenpanon näkökulmasta maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmassa hyväksyttävyyden ja oikeudenmukaisuus ovat tärkeitä.

Hyväksyttävyyden ja oikeudenmukaisuuden kokemus lähtee siitä, miten reiluiksi esitetyt ja vaadittavat toimet koetaan. Tällöin ja varsinkin tässä tilanteessa maatalouden osalta keskiöön nousevat taloudelliset tekijät. Maatalouden kannattavuus ei kestä mitään lisärasitteita ennen kuin se on saatu merkittävästi paremmalle tasolle.

Toimenpiteiden hyväksyttävyyttä ja oikeudenmukaisuutta lisää se, että niiden toteuttamiseen osoitetaan riittävät resurssit, käyttökelpoiset välineet sekä työrauha niiden käyttämiseen. Sen jälkeen seurataan tuloksia ja tehdään tarvittavia muutoksia ja ilman, että toimijoita syyllistetään, mikäli tarvitaan korjausliikkeitä. Tässä keskeisessä roolissa on toimivat markkinat niin maa- ja metsätalouden tuottamien tuotteiden osalta kuin myös hiilensidontaan liittyvät markkinat.

Maanomistajan tulee voida hyötyä tekemistään ilmastoteoista ja maa- ja metsätalouden harjoittajan tulee saada oikeudenmukainen korvaus tuottamistaan ruoan raaka-aineista sekä puusta.

Suunnitelmassa todetaan sivulla 34, että infrastruktuuriin ja rakentamiseen liittyviin hankkeisiin liittyy usein merkittäviä yhteiskunnallisia hyötyjä, joten niitä ei voida eikä kannata kokonaan välttää. Tällä samalla logiikalla on tunnistettava ja vahvasti tunnustettava myös maatalousmaahan ja maatalousrakentamiseen liittyvät yhteiskunnalliset hyödyt.

Mikä voisi olla merkittävämpi yhteiskunnallinen hyöty kuin maatalouden tuottama ruoka ja siihen liittyvät lukuisat maaseudun elinvoimaa ja mm. luonnon monimuotoisuutta lisäävät tekijät. Puhumattakaan huoltovarmuus, ruokaturva ja maaseudun asuttuna pitäminen. Kaikki nämä ovat mitä suurimmassa määrin maatalouden ja siihen liittyvän maankäytön tuottamaa yhteiskunnallista hyötyä.

Tähän samaan teemaan liittyy se, että suunnitelmassa ei tarkastella riittävästi maatalouskäytöstä poistuvaa peltoa. Tämä tulisi ottaa huomioon mm. tarkasteltaessa pellon raivauksen tarvetta yksittäisen maatalousyrittäjän tilan kehittämisen näkökulmasta. Pelkästään valtakunnallisia tilastoja tarkastelemalla ei saada oikeaa kuvaa maatalouselinkeinojen tilasta, joka muodostuu yksittäisten tilojen asemasta.

Oikeudenmukaisuuteen ja hyväksyttävyyteen liittyy myös se, millaista politiikkaa laajemminkin Suomessa harjoitetaan ja, miten ne vaikuttavat eri maankäyttömuotoihin. Esimerkiksi luvussa 7.2.3 *Ehkäistään metsänraivausta rakennetuksi* maaksi pyritään vähentämään metsänraivausta ko. tarkoitukseen. Samaan aikaan lähes kaikilla politiikan alueilla harjoitetaan voimakasta keskittämispolitiikkaa niin ihmisten kuin työpaikkojen osalta.

Tämä johtaa luvun otsikkoon nähden juuri päinvastaiseen tilanteeseen. Lisäksi monet kaupungit pakkolunastavat alihintaan yksityisiltä maanomistajilta niin pelto- kuin metsämaata ja tekevät niillä voittoa rakennuttamalla niille asuntoja, mikä taas on seurausta valtakunnassa harjoitettavasta keskittämispolitiikasta. Keskittämispolitiikalla luodaan noidankehä, joka on epäoikeudenmukainen niin koko maan kehittämisen kuin yksityisten maanomistajien näkökulmasta.

Keskeinen tekijä oikeudenmukaisuudessa ja hyväksyttävyydessä on, että maataloustuotannon harjoittamisen edellytykset turvataan koko maassa. Se on välttämätöntä niin yhteiskunnan kokonaiskestävyyden kuin yksittäisten maatalouden harjoittajien kannalta. Hajautettu maataloustuotanto kestää paremmin erilaisia kriisejä ja on myös ympäristön kannalta kestävämmällä pohjalla, kun tuotanto ei keskity vain osaan maata.

Muuta huomioitavaa

Yksittäisinä muina huomioina MTK-Etelä-Savo tuo esille seuraavia seikkoja:

Suomen joutuminen metsäisenä maana muiden maiden päästöjen kompensoijaksi. Lähtökohta tulee olla, että jokainen maa vastaa itse omista päästöistään ja Suomen tulee turvata omat etunsa sekä hiilensidontamahdollisuudet täysimääräisinä.

Suunnitelmassa viitataan EU komission valmistelemaan ns. metsäkatoasetukseen. Komission suunnitelmien mukaan asetus tulisi olemaan ns. takautuvaa lainsäädäntöä. Tämä on johtamassa tilanteisiin, joissa jo ympäristöluvan ja investointirahoituksen saanut tila uhkaa joutua markkinointikieltoon, mikäli laajennusinvestointia perustuu pieneltäkään osin pellonraivaukseen. Miten esimerkiksi maitotila, jolta tulee aina myös lihaa, tulkitaan tässä tilanteessa? On kohtuutonta, että hallinto aiheuttaa tällaista epävarmuutta ja taloudellista riskiä yrittäjille.

Kosteikkoviljely jää edelleen epäselväksi, mitä se käytännössä on tai voisi olla. Tätä tulee tarkentaa ja myös sitä, mistä siihen liittyviä toimenpiteitä on tarkoitus rahoittaa, mikä on CAP:n rooli ja, mikä on ns. huoltovarmuuspaketin rooli, johon on varattu 30 miljoonaa kosteikkoviljelyyn.

### **MTK-Etelä-Savon lausunto luonnoksesta kansalliseksi ilmastonmuutokseen sopeutumis-suunnitelmaksi (KISS 2030)**

Maa- ja metsätalous ovat ratkaisevassa roolissa ilmastoasioiden osalta, koska ne ovat ainoat toimialat, jotka sitovat luonnonmukaisesti hiiltä. Kannattava, monipuolinen (ml. kotieläintuotanto) ja tuottava maa- ja metsätalous hyvin hoidettujen peltujen ja metsien kautta ovat keskeisessä roolissa ilmastonmuutoksen torjunnassa. Tämä edellyttää niiden taloudellisen käytön turvaamista kaikin keinoin.

Venäjän sotatoimien vaikutukset heijastuvat Suomeen tavoilla, jotka entisestään korostavat Etelä-Savon ja myös koko Itä- ja Kaakkois-Suomen merkitystä varsinkin huoltovarmuuden ja turvallisuuden näkökulmasta.

*Onko ehdotettu kansallinen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelma 2030 tasapainoinen, eli onko kaikki tarvittavat näkökohdat huomioitu?*

Suunnitelma on kohtuullisen tasapainoinen, mutta sisältää runsaasti hyvin yleisellä tasolla olevia asioita. Suomen asema globaalissa tilanteessa jää liian suppealle arvioinnille niin mahdollisuuksien kuin erityisesti riskien osalta. Suomen kykyä huolehtia omasta turvallisuudestaan, huoltovarmuudesta ja ruokaturvasta ei ole otettu riittävällä voimakkuudella suunnitelmaa ohjaavaksi tekijäksi.

Maa- ja metsätalouden merkitys jää tarkastelussa enemmän ongelmakeskeiseksi kuin toimialojen toimintakyvyn turvaamiseen tähtäävien keinojen hakemiseksi. Suomella tulee olemaan ja on jo nyt kokoaan suurempi vastuu globaalista ruokaturvasta. Tämä edellyttää, että oman maa- ja metsätalouden taloudellisista toimintaedellytyksistä huolehditaan. Nyt suurin uhka myös ilmaston näkökulmasta sisältyy siihen, että maatalouden harjoittaminen ei ole kannattavaa, tiloja lopettaa ennätystahtiin eikä jatkajia ole tulossa alalle. Metsätaloudessa on vastaava tilanne sitä kautta, että metsien taloudellista käyttöä pyritään estämään poliittisin perustein. Maa- ja metsätalous ei pysty tekemään ilmastotekoja ilman taloudellista tulevaisuutta.

Ohjelman tehokas ja oikeudenmukainen toimeenpano eivät toteudu, mikäli siitä aiheutuvia kustannuksia ei kohdenneta oikeudenmukaisesti. Suunnitelmassa jää epäselväksi, kuka kustannukset maksaa. Maksajan rooli on nyt esitettyssä suunnitelmassa jäämässä maa- ja metsätalouden harjoittajien kannettavaksi maatalouteen ja maankäyttöön liittyen.

Tasapainon osalta tarkastelu on rajoittunut suunnitelmassa vain valtakunnallisen tason aineistoihin. Itä-, Kaakkois- ja Keski-Suomen ELY-keskusten alueella tehty ja nyt käynnissä oleva Järvi-Suomen maaseudun ympäristö- ja ilmasto-ohjelma (<https://www.ely-keskus.fi/web/jarvi-suomen-ilmasto-ohjelma>) on esimerkki laajalla yhteistyöllä alueellisista olosuhteista valmistellusta ohjelmasta. Nämä tulee ottaa myös huomioon suunnitelmassa, jotta se vasta alueellisiin tarpeisiin.

Maatalous kohtaa kaikki ilmastonmuutokseen liittyvät riskit – haavoittuvuuden, altistumisen ja vaaratekijät. Tähän liittyy maataloustuotannon keskittyminen ja siirtyminen enenevässä määrin idästä länteen ja lounaaseen, heikko kannattavuus ja jatkajien vähyys. Nämä kaikki ovat uhkana huoltovarmuudelle ja maatalouden jatkuvuudelle.

Esimerkki institutionaalisesta haavoittuvuudesta on, että Suomessa elintarvikeketju ei kokonaisuudessaan kanna vastuuta ketjun kokonaiskestävyydestä ja sitä kautta kokonaisturvallisuudesta.

Suunnitelmassa tuodaan esille, että erityisen alttiita heijastevaikutuksille ovat sellaiset teollisuudenalat, joissa arvoketjujen kriittiset osat sijaitsevat ilmastonmuutokselle alttiilla alueilla Suomen rajojen ulkopuolelle. Vastavalla tavalla tässä tulee arvioida Suomessa toimivia teollisuudenaloja, joiden omistus on Suomen ulkopuolelle. Tästä hyvänä esimerkkinä lannoiteyritys Yara, jonka toimintatapa suomalaisilla markkinoilla on uhka maatalouden kannattavuudelle.

Suunnitelmassa tuodaan hyvin esille suomalaisen yhteiskunnan ongelmat ikääntymisen ja väestön keskittymisen myötä. Samassa luvussa todetaan myös, että kaupungistumiseen liittyy merkittäviä ongelmia ilmastonmuutoksen kiihtyessä. Se, mikä luvusta puuttuu on, ettei tämän epäsuotuisan kehityksen hidastamiseksi ja pysäyttämiseksi esitetä toimenpiteitä.

Strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittama Winland -hanke ([www.winlandtutkimus.fi](http://www.winlandtutkimus.fi)) tarkasteli Suomen energia-, ruoka- ja vesiturvallisuutta tutkimuksen ja tulevaisuuskenaarioiden avulla. Tutkimuskatsauksessa todettiin, että kokonaisturvallisuuden tarkastelu edellyttää kokonaisvaltaista ja systeemistä ajattelua. Mikäli ajattelu ei täytä näitä kriteerejä ja optimoidaan vain jotain osa-aluetta kiinnittämättä huomiota sivuvaikutuksiin, kokonaisturvallisuuden toteutuminen vaarantuu ja ongelmakohdat jäävät huomioimatta.

Winland -hanke tarkasteli erityisesti eri toimijoiden välisen yhteistyön perustana olevaa resilienssiä (toimintakyky vaikeissa tilanteissa, selviämishalu, sinnikkyys, toipuminen). Resilienssille on ominaista, että sitä on tarkasteltava ja siihen vaikuttavat toimenpiteet tulee suunnitella sekä lyhyellä että pitkällä aikajänteellä.

Resilienssin ja kokonaisturvallisuuden kannalta pahin vaihtoehto on, että jonkin yhteiskunnan kannalta tärkeän prosessin yksi osapuoli keskittyy omien tavoitteiden lyhyen aikavälin optimointiin muiden kustannuksella. Eri-tyisesti tämän tyyppiset tilanteet korostuvat ruokaketjussa, jossa ketjun epätasapaino mahdollistaa lyhytnäköisen toiminnan keskittyneen valta-aseman avulla.

Winland -hankkeen laatimilla tulevaisuuskuvilla luotiin tietoisuutta pitkän aikavälin muutostekijöistä ja uhkista, jotka eivät näy organisaatioiden päivittäisessä toiminnassa. Tulevaisuuskuvat antavat mahdollisuuden testata yhteiskunnan resilienssiä erilaisissa tulevaisuuden olosuhteissa.

Hanke laati ns. Failand -tulevaisuuskuvat, jossa ruoka oli yhtenä tekijänä. Keskeisiä kriittisiä tekijöitä ruoan osalta olivat globaalit ruokakriisit, ilmastonmuutos, elintarvikeketjun vastuullisuus, keskitetyn tuotanto- ja jakelujärjestelmän haavoittuvuus, suomalaisen ruoantuotannon ja -jalostuksen ylläpitomahdollisuudet, eriarvoistuminen, huoltovarmuus sekä ruoan jalostus- ja jakelukapasiteetin varmistaminen.

FAO:n mukaan ruokaturvaan kuuluu ruoan määrä ja saatavuus, ruoan hankintamahdollisuudet, tarjonnan jatkuvuus sekä ruoan hyödyntäminen (<https://www.fao.org/3/w3613e/w3613e00.htm>). Suomen ruokaturvan heikkouksiksi Winland -hanke listasi mm. pohjoisen ja eristyneen sijainnin, riippuvuuden tuontipanoksista, kotimaisen ruoantuotannon kannattavuushaasteet ja arvostuksen laskun sekä liikakulutuksen ja hävikin.

Jyväskylän yliopiston Food System Studies -tutkimusryhmän tutkimus (<https://www.jyu.fi/hytk/fi/laitokset/yfi/en/research/projects/research-groups/foodsystem>) totesi, että halvempi ruoka ei paranna ruokaturvaa pitkällä aikavälillä kestävästi, koska alkutuottajan ja elintarvikealan pk-yritysten toimintaedellytykset saattavat heikentyä.

Food System Studies -tutkimus vahvisti halpuuttamisen keskeisen ongelman. Halpuuttamisessa keskitytään ainoastaan kysyntään ja unohdetaan tarjonnan jatkuvuus, joka on FAO:n määrittelemän ruokaturvan keskeinen elementti.

Maatalouden kannattavuusongelmat ja Venäjän sotatoimien vaikutukset maailman elintarvikemarkkinoihin ovat kuin suoraan näiden tutkimusten johtopäätöksistä. Suomalaisen elintarvikeketjun rakenteelliset ongelmat ovat murentaneet kokonaisturvallisuuden ja resilienssin.

Suomessa elintarvikeketjun epätasapaino vallan painottuessa kaupan keskusliikkeille on esimerkki yhteiskunnan kannalta elintärkeän ketjun yhden osan harjoittamasta osaoptimoinnista. Kovassa kilpailutilanteessa kaupapaketit kilpailevat halvalla hinnalla, jolloin ne ruokkivat tätä negatiivista kierrettä.

Keskeisin ongelma elintarvikeketjussa ja yhteiskunnassa laajemminkin on illuusio halvasta ruoasta. Ruoasta ei tee halpaa se, että sitä myydään halvalla. Halvalla myytävän ruoan todelliset kustannukset maksaa ympäristö, eläimet, työntekijät, maatalousyrittäjät, elintarvikkeen jalostajat ja globaalilla tasolla maailman köyhimmät ja heikoimmat. Halvalla myytävä ruoka on estänyt kokonaisvaltaisen ja kestävä ruokajärjestelmän rakentamisen.

Jokaisessa maassa tulee olla oma toimiva ruokajärjestelmä. Toimivan ruokajärjestelmän perusta on kannattava maataloustuotanto ja sen päälle rakentuva systemaattisesti toimiva elintarvikeketju. Nyt on viimeinen aika sen rakentamiselle.

Näkemyksenne teemasta 'Ruoka- ja ravitsemusturva' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Sopeutumissuunnitelmassa tulee nostaa selkeästi esille paikallisen ruoan ja vähintään kotimaisen ruoan merkitys julkisissa hankinnoissa. Kaikki Suomessa suomalaisista raaka-aineista tuotetut elintarvikkeet voidaan jäljittää yksityiskohtaisesti ja mm. eläinten tuotanto-olosuhteista on saatavissa tietoja. Mitä enemmän käytetään esimerkiksi ulkomaisia elintarvikkeita sitä vaikeampi on tietää niiden alkuperää ja tuotantotapoja sekä -olosuhteita. Silloin vaikutukset ulkoistetaan jonnekin, mihin emme pysty täältä vaikuttamaan.

Ruoan osalta korostetaan vähäpäästöisenä ruokana lähinnä vain kasviksia, järvikalaa ja luomua. Vähäpäästöisyyden määritelmää ei kuitenkaan esitetä eli ilmeisesti lähtöoletuksena on, että em. ruoat ovat vähäpäästöisiä.

Tutkimusten mukaan mm. kouluruokailussa merkittävä osa oppilaista jättää kokonaan osallistumatta ruokailuun ja ruokailuun osallistuvista iso osa ei syö ruoka-annostaan kokonaan. Koko Suomessa ruokahävikin määrä on arvioitu 400-500 miljoonaa kiloa syömäkelpoista ruokaa vuodessa (Lähde: <https://www.saasy-oda.fi/ruokah%C3%A4vikki-suomessa>). Kouluissa ruokahävikin syiksi on arvioitu ruoan laatu ja maku sekä ruokailutottumukset ja kavereiden esimerkki. Myös erikoisruokavalioiden osalta on havaittu, ettei niitä välttämättä syödä, vaikka niitä on tarjolla oppilaiden pyynnöstä.

Oleellista julkisissa ruokapalveluissa onkin, että tarjotaan ruokia, jotka tulevat syödyksi. Syömättä jätetty ateria on ravitsemuksellisesti ja ilmaston kannalta huonoin vaihtoehto.

Julkisten ruokapalveluiden piirissä olevien vanhusten osalta on erityisen tärkeää, että heille tarjotaan ruokaa, joka on heille mieleistä ja täyttää ravitsemukselliset tarpeet, jotka muuttuvat ikääntymisen myötä.

Kansallisten ravitsemussuositusten mukaan ruokavalinnoissa tulee ottaa huomioon kestävä kehityksen näkökulma. Suositusten mukainen, kasvispainotteinen ruokavalio vähentää ruoan ympäristökuormitusta. Ympäristöystävällisessä ruokavaliossa suositaan monipuolisesti kotimaisia satokauden vihanneksia, juureksia, palkokasveja, sieniä, hedelmiä ja marjoja sekä tarjotaan punaista lihaa kohtuudella. Kestävää kehitystä tukeviin valintoihin kuuluvat myös peruna, vilja tai viljalisäke riisin tilalla, kala (etenkin järvikala), rypsiöljy, kasvirasvaliite ja janojuomana vesijohtovesi. Enenevästi myös ikääntyneet ovat ympäristö- ja ilmastonmuutostietoisia ja haluavat edistää kestävyttä ruokavalinnoillaan.

lääkäiden kohdalla on kuitenkin huomioitava ruokatottumukset ja makumieltymykset, jotka saattavat rajoittaa uusien kasviproteiiniainemien hyväksymistä ja käyttöä. Niukasti syöville, huonoruokahaluisille on tärkeää tarjota maistuvaa, tuttua ruokaa. Tämä vähentää myös ruokahävikin syntymistä (Lähde: Vireyttä seniorivuosiin – ikääntyneiden ruokasuositus, THL Ohjaus 4/2020).

Edellä esitetyn perusteella on syytä laajentaa sopeutumissuunnitelman näkökulmaa kokonaisvaltaisempaan suuntaan.

Eryteisesti itäsuomalaisen maatalouden ja sen kautta maaseudunkin tulevaisuus kytkeytyy vahvasti nautaan, joka soveltuu luontaisesti alueellemme luonnonolosuhteista johtuen. Nautaan on kohtalonyhteys myös merkittävältä osin peltoviljelyllä, josta valtaosa tuottaa kotieläimille rehua pääosin nurmen muodossa. Pelloistamme vain pieni osa soveltuu suoraan ihmisille käyttökelpoisen ravinnon raaka-aineen tuottamiseen, mutta nautaa pystyy tähän ja samalla ylläpitää luonnon monimuotoisuutta.

Maataloudella on merkittävä rooli ilmaston kannalta, mutta vastatakseen vaatimuksiin tarvitsee se tutkittua tietoa ja sen pohjalta luotuja välineitä ja teknologiaa. Vain kannattava maatalous voi vastata ilmasto- ja ympäristöhaasteisiin. Kaupungit ja kunnat voivat osaltaan olla tukemassa oman alueensa elintarviketuotantoa ottamalla myös maatilat mukaan elinkeinotoiminnan kehittämiseen ja sitä kautta varmistamaan lähellä tuotetun ilmastoystävällisen ruoan saatavuuden.

Maatalouden ilmastotyöstä löytyy lisätietoja mm. täältä: <https://www.mtk.fi/ilmastotiekartta>.

MTK on tehnyt yhdessä eri tutkimuslaitosten kanssa myös vesiohjelman (<https://www.mtk.fi/vesiohjelma>), maaperäohjelman (<https://www.mtk.fi/maaperäohjelma>) sekä luonnon monimuotoisuusohjelman (<https://www.mtk.fi/-/luonnon-monimuotoisuusohjelma>).

Maatalouden tärkein tehtävä on tuottaa korkealaatuisia ruoan raaka-aineita hyödyntämällä peltojen tuottopotentialiaali mahdollisimman tehokkaasti. Tämä edellyttää mahdollisuutta ravinteiden käyttöön tasolla, joka mahdollistaa jokaisen viljelykasvin satopotentialin täysimääräisen hyödyntämisen.

Jokainen pelto on erilainen ja eri kasvit edellyttävät niille parhaiten sopivaa lannoitusta. Maataloudelle esitetyt rajoitukset eivät riitä kattamaan kasvien ravinnetarpeita ja jo tähänkin saakka voimassa olleet rajoitteet ovat useissa tapauksissa köyhdyttäneet peltojen ravinnetilaa, kun sadon mukana on poistunut ja poistuu enemmän ravinteita, mitä niille on mahdollista lannoituksen kautta antaa.

Perusteettomat rajoitukset ravinteiden käytölle uhkaavat suomalaista maataloutta ja sitä kautta huoltovarmuutta heikentämällä maatalouden kannattavuutta ja tuottavuutta. Nykyisessä maailmantilanteessa tavoitteen tulee olla juuri päinvastainen – maatalouden kannattavuutta on parannettava ja tässä keskeistä on peltojen tuottopotentialin ja viljelykasvien satopotentialin täysimääräinen hyödyntäminen.

Ohjelmista puuttuu kokonaisvaltainen näkemys ja sen myötä toimenpiteet, joilla huolehditaan koko maan väyläverkon tarpeista ja merkityksestä elinvoiman lisäämiseen. Valmistelusta muodostuu kuva, että investointiohjelma on osa ns. keskitämisspolitiikkaa, mikä käy ilmi mm. useissa kohdissa esille tuotuun haluun yhdys-kuntarakenteen tiivistämisestä.

Liikenne 12 -tavoitteissa todetaan, että liikennejärjestelmä takaa koko Suomen saavutettavuuden ja vastaa elinkeinojen, työssäkäynnin ja asumisen tarpeisiin. Liikenne 12 suunnitelman sosiaalisessa kestävyudessa todetaan, että "liikennejärjestelmällä on oltava kyky varmistaa liikkumisen edellytykset mahdollisimman samanarvoisesti riippumatta yksilöiden sosioekonomisesta taustasta, fyysisistä ominaisuuksista tai asuinpaikasta". Näitä ei ole huomioitu investointiohjelman tavoitteissa eikä niitä ole arvioitu muuttuneen toimintaympäristön näkökulmasta.

Alueiden erilaisuutta ja sitä kautta eri toimenpiteiden vaikuttavuutta ja merkitystä ei valmistelussa ole arvioitu eikä otettu huomioon. Mikäli ainoa kriteeri investointien kohdentamiseen on liikennemäärät, johtaa jokainen investointikausi tätä ruokkivaan kierteseen: investoinneilla luodaan uusia investointitarpeita samoihin kohteisiin pieneen joukkoon suuria kaupunkeja. Kaikki tämä raha on pois muun Suomen väyläverkon kehittämisestä ja lisää siten eriarvoisuutta kiihtyvällä tahdilla.

Liikenneverkon strateginen tilannekuva Suomessa on puutteellinen, koska se ei sisällä ajantasaista tietoa koko valtion ylläpitämän väyläverkon tilasta. Suunnitelman keskiössä on suurten kaupunkien saavutettavuus sekä yhdyskuntarakenteen eheyttäminen. Molemmat ovat tavoitteita, jotka heikentävät maaseutumaisten maakuntien, kuten Etelä-Savon asemaa suhteessa näihin nk. kasvukeskusmaakuntiin. Samalla heikennetään koko Suomen kykyä vastata Venäjän tilanteesta johtuviin muutostarpeisiin mm. energiahuollossa, mikä heijastuu suoraan kykyyn vastata ilmastomuutokseen.

Väyläverkon investointeja ja ilmastomuutoksen vaatimia toimenpiteitä arvioitaessa on arvioiden perustuttava eri osissa maata eri kriteereihin, koska toimenpiteiden tarpeet ja vaikutukset ovat erilaisia. Ruuhkien purkamiseen osoitettavat rahat Helsingissä, Tampereella tai Turussa ovat vaikuttamista seurauksiin unohtamalla niiden syyt. Se, että Etelä-Savossa ei ole ruuhkia kuin kesäaikana vapaa-ajan asukkaiden seurauksena ei ole peruste olla kohdentamatta investointeja tänne. Viitostien remontti oli hyvä alkua, nyt tarvitaan toimenpiteitä alemman asteiselle tieverkolle. Ihmisten ja tavaroiden tulee liikkua muuallakin kuin vauhdilla läpi maakunnan.

Ilmastomuutos muuttaa ja on jo muuttanut talvia entistä lyhyemmiksi, mikä heijastuu erityisesti alemman asteen tieverkon kuntoon sen heikkenemisenä. Talvien lyheneminen vaikuttaa myös alirakoitsijoiden ansaintamahdollisuuksiin, mikä vähentää kiinnostusta urakointia kohtaan. Ala kärsii myös ammattitaitoisen työvoiman pulasta. Jotta biotalouden raaka-aineet saadaan myös tulevaisuudessa ja Venäjän tilanteesta johtuen enenevässä määrin liikkeelle maaseudulta, tulee tiestön kuntoon panostaa. Tämä edellyttää myös uusia välineitä, mikä edellyttää systemaattista tutkimus- ja kehittämistoimintaa.

#### *Muut huomiot suunnitelmaluonnoksesta*

"Ilmastomuutokseen liittyvät alueelliset haavoittuvuudet ja ominaispiirteet Suomessa - Tarkastelu Kansallisen ilmastomuutokseen sopeutumissuunnitelman 2030 taustaksi -raportissa Etelä-Savon tarkastelu on merkittävästi suppeampi kuin muissa maakunnissa. Etelä-Savossa on huomioitu ainoastaan väestö sekä vesivarat ja vesihuolto. Tämä on korjattava vastaamaan muita maakuntia.

#### *Maatalouden jatkuvuus on turvattava koko Suomessa*

Kantar TNS Agri Oy:n tuoreen Maatilojen kehitysnäkymät -tutkimuksen mukaan maatilojen määrä ja erityisesti kotieläintuotanto on vähenemässä rajusti Etelä-Savossa sekä koko Itä- ja Kaakkois-Suomessa. Vuonna 2030 Etelä-Savossa ainoastaan 59 % nykyisistä tiloista jatkaisi tuotantoa ja ainoastaan 8 % tiloista on näköpiirissä jatkaja. Maitotiloista Etelä-Savossa vain joka neljäs jatkaisi maidontuotantoa ja merkittävä osa itäsuomalaisista maitotiloista aikoo lopettaa maatalouden kokonaan vuoteen 2030. Investointeja kotieläintuotantoon Etelä-Savossa harkitsee vain neljä (4) prosenttia tiloista.

Etelä-Savossa yli puolet peltoalasta on erilaisilla nurmilla, mikä kertoo alueen soveltumisesta erityisesti nautakarja-, lammas- ja hevostalouteen. Alueella on myös vahvaa erikoiskasvien tuotantoa, mutta valtaosin pellot soveltuvat nurmi- ja muiden rehu- ja kasvien tuotantoon.

Etelä-Savo samoin kuin koko Itä- ja Kaakkois-Suomi ovat kärsineet jo pitkään Suomessa harjoitettavan maatalous- ja ympäristöpolitiikan epätasapainosta. Yhden politiikan malli sekä mm. ympäristökorvausjärjestelmän leikkaaminen Itä- ja Kaakkois-Suomesta yhdessä elintarviketeollisuuden toimien kanssa ovat suosineet ja kiihdyttäneet maatalouden siirtymistä Lounais- ja Länsi-Suomeen.

Ilmastonmuutoksen sopeutumis suunnitelma ei osaltaan saa kiihdyttää tätä epätoivottua kehitystä suosimalla alueita, joilla on paljon peltoa ja sen myötä enemmän mahdollisuuksia mm. ravinteiden käyttöön. Lisäksi näillä alueilla on paikoin erittäin voimakkaita kotieläinkestittymiä, mikä aiheuttaa aivan eri mittaluokan ympäristövaiikutuksia kuin Itä- ja Kaakkois-Suomessa.

Koronapandemian ja Venäjän sotatoimien vaikutukset heijastuvat Suomeen tavoilla, jotka entisestään korostavat Etelä-Savon ja myös koko Itä- ja Kaakkois-Suomen merkitystä varsinkin huoltovarmuuden ja turvallisuuden näkökulmasta. Tämä tarkoittaa, että kaikki hallinnon toimet tulee keskittää maatalouden kannattavuuden ja sen myötä jatkuvuuden turvaamiseen. Ilman niitä ei ole olemassa huoltovarmuutta.

## MAATALOUDEN ERITYISKYSYMYKSIÄ

### **Tiedote: Päätoimisilla viljelijöillä kaikkein tiukinta, selviää Järvi-Suomen MTK-liittojen rahoituskyselystä**

Järvi-Suomen alueen MTK-liitot (Etelä-Savo, Kaakkois-Suomi, Keski-Suomi, Pohjois-Karjala ja Pohjois-Savo) selvittivät jäseniltään rahoituksen saantia maatalouteen helmikuun alussa. Kyselyyn vastasi yhteensä yli 830 viljelijää viiden maakunnan alueelta.

Yli 40 % kotieläintiloista oli neuvotellut lainojen lykkäyksestä, uuden lainan saamisesta tai muista rahoitukseen liittyvistä asioista viime syyskuun alun jälkeen. Ero on merkittävä muihin tuotantosuuntiin, sillä vain joka viides viljan ja erikoiskasvien viljelijä oli tarvinnut neuvottelut rahoituksesta.

Lainoja oli saanut lykättyä ilman lisäkuluja vain joka viides vastaaja ja reilu viidennes oli saanut lykkäyksen kertakorvauksen maksamalla. Uutta lainaa sai haluamansa summan puolet vastaajista. Lainaneuvotteluissa kiinteän omaisuuden, esim. metsän tai pellon, tai koneiden ja kaluston myymistä oli ehdotettu yli 20 viljelijälle eri puolilla Itä-Suomea. Joka viides vastaaja kertoi, että korkomarginaalia oli nostettu, kun rahoitusjärjestelyistä oli keskusteltu.

Kyselyn perusteella maanviljelijät huolehtivat ensimmäisinä pankin, sähköyhtiön ja verottajan laskut. Kaikista vastaajista 2/3 arvioi hoitavansa talousasiat ajallaan ja ennakoivasti, mutta kolmasosalla on jonkinlaisia ongelmia saada kaikki laskut hoidettua. Tuloksista käy ilmi, että mitä suurempi osuus viljelijän kokonaistuloista tulee maataloudesta, sitä todennäköisemmin viljelijällä on vaikeuksia hoitaa kaikki laskut ajallaan.

Yli puolet viljelijöistä käyttää ennakoivaa budjetointia tai taloussuunnittelua. Viljelijät, joilla pääosa toimeentulosta tulee maataloudesta käyttävät muita viljelijöitä enemmän ennakoivaa budjetointia tai taloussuunnittelua.

Järvi-Suomen alueen MTK-liitot pitävät kyselyn perusteella välttämättömänä maatalouden rahoitus- ja kannattavuuskriisin toimenpiteiden vauhdittamista ja toteuttamista.

1. Maatalouden tuotteiden markkinahintoihin tarvitaan välittömästi kustannusnousut kattavat korotukset. Vastuu tästä on elintarviketeollisuudella ja kaupalla
2. Tuotantomäärien alentuessa on säästävät tukieurot kohdennettava etupainotteisesti jäljelle jäävän tuotannon yksikkötukiin mm. pohjoisen tuen ja nautapalkkioiden kautta. Viljelystä poistuneelta peltoalalta säästävät tuet on kohdennettava korvauskelvottomille aloille. Suorat tuet vuoden 2015 vuoden malilla kohdennettuna tuotantoon investoineille tiloille. Vastuu tästä on Suomen hallituksella.
3. Maatilojen lainojen lyhennyksiin saatava ilman kohtuuttomia lisäehtoja ja kustannuksia lyhennysvapaa ja pakollisiin tarvekehankintoihin riittävä ja kohtuuhintainen käyttöpääomarahaus. Maatilat tarvitsevat riittävät vakuudet valtiontakausohjelman kautta. Takaukset tulee saada myös eläinluottojen rahoitukseen. Vastuu rahoituksen järjestämisestä on pankeilla, maatalouskaupalla ja myös Suomen hallituksella.

4. Kustannuksia on saatava alemmas nopeasti. Mm. energian hintaa voidaan suojata yhteishankinnoilla ja hintasuojauksilla. Vastuu toimista on maataloilla. MTK- hankinnat voi olla apuna yhteishankintojen ja myös hinta suojausten hakemisesta markkinoilta. Polttoaine- ja sähköveron väliaikainen lasku alentaa kustannuksia. Vastuu tästä on hallituksella.
5. Maatalouden tuotantorakennusten kiinteistöveron huojennus nollaverokannalle toistaiseksi. Vastuu on Suomen hallituksella
6. Tulevan sadon ja rehujen saatavuuden varmistaminen. Viljelysopimukset ja hintakiinnitykset tuotantokustannukset kattavilla hinnoilla viljelijöiden ja viljanostajien kanssa ja viljelijöiden ja kotieläintilojen sopimusviljelyn lisääminen. Vastuu viljanviljelijät ja viljan ostajat.

### **MTK-Etelä-Savon lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi fosforin käytöstä maa- ja puutarhataloudessa sekä viher- ja ympäristörakentamisessa VN/21436/2021**

Etelä-Savon maakunnan strategisiksi kärjiksi on valittu metsä, vesi ja ruoka (<https://www.esavo.fi/maakunta-strategia>). Kaikki nämä liittyvät vahvasti luontoon ja sitä kautta luonnonvara-alan elinkeinoilla ja niiden tuottamalla raaka-aineilla, jalosteilla ja palveluilla on suuri merkitys maakunnan ja kuntien elinvoimalle ja sen mahdollisuuksille kasvaa. Luonnonvara-alan elinkeinoin voidaan tässä yhteydessä laskea myös matkailu- ja ravitsemustoimialan, joka perustuu Etelä-Savossa merkittävältä osin haja-asutusalueiden tuottamiin palveluihin.

Maa- ja metsätalous ovat ratkaisevassa roolissa ilmastoasioiden osalta, koska ne ovat ainoat toimialat, jotka sitovat luonnonmukaisesti hiiltä. Kannattava, monipuolinen (ml. kotieläintuotanto) ja tuottava maa- ja metsätalous hyvin hoidettujen peltöjen ja metsien kautta ovat keskeisessä roolissa ilmastonmuutoksen torjunnassa. Tämä edellyttää niiden taloudellisen käytön turvaamista kaikin keinoin.

Peltojen tuottopotentiaalia ei saa hukata

Maatalouden tärkein tehtävä on tuottaa korkealaatuisia ruoan raaka-aineita hyödyntämällä peltojen tuottopotentiaali mahdollisimman tehokkaasti. Tämä edellyttää mahdollisuutta ravinteiden käyttöön tasolla, joka mahdollistaa jokaisen viljelykasvin satopotentiaalain täysimääräisen hyödyntämisen.

Jokainen pelto on erilainen ja eri kasvit edellyttävät niille parhaiten sopivaa lannoitusta. Luonnoksessa esitetyt rajoitukset eivät riitä kattamaan kasvien ravinnetarpeita ja jo tähänkin saakka voimassa olleet rajoitteet ovat useissa tapauksissa köyhdyttäneet peltöjen ravinnetilaa, kun sadon mukana on poistunut ja poistuu enemmän ravinteita, mitä niille on mahdollista lannoituksen kautta antaa.

Perusteettomat rajoitukset ravinteiden käytölle uhkaavat suomalaista maataloutta ja sitä kautta huoltovarmuutta heikentämällä maatalouden kannattavuutta ja tuottavuutta. Nykyisessä maailmantilanteessa tavoitteen tulee olla juuri päinvastainen – maatalouden kannattavuutta on parannettava ja tässä keskeistä on peltojen tuottopotentiaalain ja viljelykasvien satopotentiaalain täysimääräinen hyödyntäminen.

MTK-Etelä-Savo ei hyväksy asetusluonnoksessa esitettyjä rajoituksia fosforin käytölle ja edellyttää, että asetuksessa mahdollistetaan satotasokorjaus niin, että pelloilta on mahdollista saada mahdollisimman suuri ja korkealaatuinen sato. Sadon laatu on ehdoton edellytys sekä suoraan elintarvikekäyttöön menevillä kasveilla että kotieläinten rehuksi viljeltävillä kasveilla niin eläinten tuotokyvyn kuin hyvinvoinnin kannalta.

Maatalouden jatkuvuus on turvattava koko Suomessa

Kantar TNS Agri Oy:n tuoreen Maatilojen kehitysnäkymät -tutkimuksen mukaan maatilojen määrä ja erityisesti kotieläintuotanto on vähenemässä rajusti Etelä-Savossa sekä koko Itä- ja Kaakkois-Suomessa. Vuonna 2030 Etelä-Savossa ainoastaan 59 % nykyisistä tiloista jatkaisi tuotantoa ja ainoastaan 8 % tiloista on näköpiirissä jatkaja. Maitotiloista Etelä-Savossa vain joka neljäs jatkaisi maidontuotantoa ja merkittävä osa itäsuomalaisista maitotiloista aikoo lopettaa maatalouden kokonaan vuoteen 2030. Investointeja kotieläintuotantoon Etelä-Savossa harkitsee vain neljä (4) prosenttia tiloista.

Suurimmat syyt lopettamiselle ja investointien vähäisyydelle ovat:

- alhainen tyytyväisyys omaan työhön maatalousyrittäjänä
- heikentynyt arvio omasta työkyvystä
- negatiivisen ilmastokeskustelun vaikutus investointihalukkuuteen ja erityisesti mielialaan



- heikko kannattavuus
- heikosta kannattavuudesta johtuvat esteet tuotantorakennusinvestointeihin
- yleinen epävarmuus tulevasta.

Etelä-Savossa yli puolet peltoalasta on erilaisilla nurmilla, mikä kertoo alueen soveltumisesta erityisesti nauktarja-, lammas- ja hevostalouteen. Alueella on myös vahvaa erikoiskasvien tuotantoa, mutta valtaosin pelot soveltuvat nurmi- ja muiden rehukasvien tuotantoon.

Etelä-Savossa on edelleen myös Suomen pienin tilakoko, johtuen alueen metsä- ja vesistövaltaisuudesta. Maantieteellisesti suuressa maakunnassa maataloutta harjoitetaan koko maakunnan alueella, mutta tilat ovat harvassa samoin kuin pelot. Verrattaessa Etelä-Savoa esimerkiksi Varsinais-Suomeen tai Etelä-Pohjanmaan voidaan nähdä, että esimerkiksi Salon kaupungissa tai eteläpohjalaisilla yli 100 hehtaarin tiloilla on molemmilla enemmän peltoa kuin Etelä-Savossa on peltoa yhteensä. Tämä tarkoittaa samalla sitä, että pellon kysyntä ja tarjonta sekä kotieläintuotanto ja kasvintuotanto kohtaavat hyvin eri tavalla.

Etelä-Savo samoin kuin koko Itä- ja Kaakkois-Suomi ovat kärsineet jo pitkään Suomessa harjoitettavan maatalous- ja ympäristöpolitiikan epätasapainosta. Yhden politiikan malli sekä mm. ympäristökorvausjärjestelmän leikkaaminen Itä- ja Kaakkois-Suomesta yhdessä elintarviketeollisuuden toimien kanssa ovat suosineet ja kiihdyttäneet maatalouden siirtymistä Lounais- ja Länsi-Suomeen.

Nyt lausunnolla oleva valtioneuvoston asetus osaltaan kiihdyttää tätä epätoivottua kehitystä suosimalla alueita, joilla on paljon peltoa ja sen myötä enemmän mahdollisuuksia ravinteiden käyttöön. Lisäksi näillä alueilla on paikoin erittäin voimakkaita kotieläinkestittymiä, mikä aiheuttaa aivan eri mittaluokan ympäristövaikutuksia kuin Itä- ja Kaakkois-Suomessa.

Koronapandemian ja Venäjän sotatoimien vaikutukset heijastuvat Suomeen tavoilla, jotka entisestään korostavat Etelä-Savon ja myös koko Itä- ja Kaakkois-Suomen merkitystä varsinkin huoltovarmuuden ja turvallisuuden näkökulmasta. Tämä tarkoittaa, että kaikki hallinnon toimet tulee keskittää maatalouden kannattavuuden ja sen myötä jatkuvuuden turvaamiseen. Ilman niitä ei ole olemassa huoltovarmuutta.

Edelliseen perustuen MTK-Etelä-Savo ei hyväksy asetuksessa esitettyjä muutoksia fosforin käytön sääntelyyn. Ne eivät ole oikeudenmukaisia, ne eivät ota huomioon huoltovarmuutta eivätkä ne ota huomioon koko maan maatalouden toimintaedellytysten turvaamista. Hajautettu maatalous on ainoa kestävä tapa tuottaa Suomessa ruokaa ja sitä on vahvistettava kaikin tavoin.

Tarve vesiensuojeluun erilainen eri osissa maata

Nykyisen ohjelmakauden ympäristökorvaus käytännössä romutettiin Itä- ja Kaakkois-Suomesta, kun korvaus kohdennettiin Itämeren suojeluun vedoten Etelä-, Lounais- ja Länsi-Suomeen. Samalla kohdentamisalueesta tehtiin niin suuri, että se sekä leikkasi merkittävästi korvaustasoa Itä- ja Kaakkois-Suomesta että johti korvauksen tehottomaan käyttöön kohdentamisalueella.

Yhtenä perusteena Itä- ja Kaakkois-Suomen jättämiseen alhaiselle korvaustasolle oli vesistöjemme hyvä tila. Samalla logiikalla ja, mikäli hallinto toimisi johdonmukaisesti myös fosforiasetuksessa tulee ottaa huomioon maan eri osien erilainen tilanne. Siellä, missä on paljon peltoa ja eläimiä eli paljon maataloutta on tarve ravinteiden käytön ohjaamiselle merkittävästi suurempi kuin Itä- ja Kaakkois-Suomessa, jossa maataloutta on vähän, tilat ovat harvassa, kotieläintuotannon keskittymiä ei ole ja pelloista valtaosa on nurmella.

MTK-Etelä-Savo edellyttää, että asetuksesta tehdään vaikutusten arviointi, jossa tarkastellaan sen vaikutuksia eri osiin maata sekä vaikutukset maatalouden tasapainoiseen kokonaiskehitykseen Suomessa. Hajautettu maatalous on ainoa kestävä tapa tuottaa Suomessa ruokaa ja sitä on vahvistettava kaikin tavoin.

Asetuksen tavoitteiden on oltava toteuttamiskelpoisia

Suomalaisen ruokaturvan kannalta on välttämätöntä, että maataloutta harjoitetaan koko maassa ja monen tyyppisillä tiloilla. Tämä ns. hajautetun maataloustuotannon malli pystyy parhaiten vastaamaan erilaisiin kriisitilanteisiin ja turvaamaan suomalaisten huoltovarmuuden.

Asetusluonnoksen sinänsä hyvä tavoitteet ovat lausunnossamme aiemmin esitetyin perustein monilta osin epätarkoituksenmukaisia Itä- ja Kaakkois-Suomen osalta. Alueen kotieläintuotannon vähäisyys ja edelleen

jatkuva alenema ei edellytä merkittäviä toimia ravinteiden käytön ohjaamiseen. Alueella ei myöskään ole vastaavia mahdollisuuksia hyödyntää kotieläintilojen lantaa kuin muualla Suomessa, jossa peltoa on merkittävästi enemmän ja pienempien etäisyyksien päässä. Toteutuessaan asetusluonnos nopeuttaa maatalouden lopettamista Itä- ja Kaakkois-Suomessa.

MTK-Etelä-Savo edellyttää, että asetus palautetaan valmisteluun. Valmistelussa tehdään vaikutusten arviointi, jossa otetaan huomioon maan eri osien erilainen maatalouden rakenne ja asetuksen vaikutukset sen kehittämiseen. Hajautettu maatalous on ainoa kestävä tapa tuottaa Suomessa ruokaa ja sitä on vahvistettava kaikin tavoin.

Lantapoikkeusta on välttämätöntä jatkaa

Maataloustuotanto ei tässä hetkessä kestä mitään toimenpiteitä, joka lisää kustannuksia ja heikentää entisestään huonoa kannattavuutta. Ostolannoitteiden hintojen nousu sekä epävarma saatavuus korostavat entisestään karjanlannan merkitystä, jolloin sen käyttöä on päinvastoin edistettävä eikä estettävä.

Itä- ja Kaakkois-Suomessa edellä kuvatun mukaisesti on peltoa vähän ja se on pienissä kuvioissa pitkin maakuntia. Tässä todellisuudessa lannan hyödyntäminen taloudellisesti tai muullakaan tavoin järkevästi kuljettamalla sitä pitkiä matkoja ei ole mahdollista. Ravinteiden käytön rajoittamisen sijaan hallinnon on tarjottava myös Itä- ja Kaakkois-Suomen soveltuvia välineitä lannan hyödyntämiseen ja prosessointiin. Tämä tarkoittaa pienempään mittakaavaan soveltuvaa teknologiaa sekä räätälöityjä tukivälineitä niiden hyödyntämiseen.

Lausunrossamme edellä esille tuotuun perustuen MTK-Etelä-Savo ei hyväksy ns. lantapoikkeuksen lopettamista.

MTK keskusliiton lausunto

Muilta osin MTK-Etelä-Savo yhtyy MTK keskusliiton lausuntoon. Sen lisäksi korostamme voimakkaasti Suomen eri osien erilaista maatalouden tilannetta, joka on välttämätöntä ottaa huomioon kaikissa hallinnon tekemissä päätöksissä. Hajautettu maatalous on ainoa kestävä tapa tuottaa Suomessa ruokaa ja sitä on vahvistettava kaikin tavoin.

### **Valkoposkihanhituhot syövät maatalouden elinvoimaa**

MTK-Etelä-Savo, MTK-Kaakkois-Suomi ja MTK-Pohjois-Karjala pitävät valtionhallinnon jo yli kaksi vuotta siten asettaman hanhinyrkin toimintaa epäonnistuneena. Siitä kertovat mm. tämän kevään valkoposkihanhituhot, jotka paikoin ovat olleet kaikkien aikojen pahimmat. Pelloilla jopa 80 % kaikesta vihreästä on syöty.

MTK-liitot ovat jättäneet valtiosihteerityöryhmälle esityksen hanhituhoasiasta, joka on osa itäisen Suomen elinvoiman vahvistamista.

Esityksessä ehdotetaan, että valkoposkihanhien aiheuttamien vahinkojen estämiseksi myönnettävien poikkeuslupien käsittely, joka tällä hetkellä tapahtuu Varsinais-Suomen ELY-keskuksessa, siirretään Pohjois-Karjalan ELY-keskukseen. Kuten valtioneuvoston apulaisoikeuskansleri on todennut, on käsittely nyky muodossaan kohtuuttoman pitkä ja päätökset vaikeaselkoisia eikä menettelyssä toteudu maanomistajan oikeusturvaan kuuluva oikeus (viite: OKV/2511/10/2020). Poikkeuslupahakemusten käsittelyajat Varsinais-Suomen ELY-keskuksessa ovat selvästi pidentyneet verrattuna aiempaan tilanteeseen. Myös Vaasan hallinto-oikeudessa kyseisten valitusten käsittelyajat ovat pitkiä ja joissakin tapauksissa asioiden kokonaiskäsittelyajat muodostuvat erittäin pitkiksi.

Valtiosihteerityöryhmälle jätetyssä esityksessämme ehdotamme lisäksi, että karkotuslupia myönnetään jatkossa myös keväälle ja että viljelijöille maksettavia korvauksia varten varataan riittävästi budjettirahoitusta, jotta aiheutuneet vahingot voidaan korvata täysimääräisesti.

Pidämme myönteisenä sitä, että varautumisen ministerityöryhmä on nostanut itäisen Suomen elinvoiman vahvistamisen vahvasti agendalle. Itäisen Suomen alueelta elinvoimaa on jo pitkään menetetty muualle. Tämä koskee mm. alkutuotantoa. Venäjän hyökkäys Krimin niemimaalle kahdeksan vuotta sitten heikensi voimak-

kaasti maatalojen taloutta. Venäjän hyökkäys Ukrainaan on osaltaan jälleen kärjistänyt tilannetta, nostanut rajusti kustannuksia ja heikentänyt maa- ja metsätalouden kannattavuutta. Valkoposkivanhahdot ovat niin merkittäviä, että ne saattavat osissa maataloja katkaista kamelin selän.

Hajautettu maataloustuotanto on kansallisen ruokaturvan ja huoltovarmuuden kivijalka. Itäisen Suomen potentiaali ruuantuotannossa on voitava hyödyntää täysimääräisesti; erityisen tärkeää tämä on nykyisessä maailmanpoliittisessa ja pandemian aikaisessa tilanteessa.

### **MTK-Etelä-Savon lausunto luonnoksesta laiksi eläinten hyvinvoinnista ja laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta**

#### **Yleistä**

Eläinten hyvinvointi on useimmissa tapauksissa kiinni niiden omistajien hyvinvoinnista. Hyvinvoiva ihminen pystyy huolehtimaan parhaiten eläintensä hyvinvoinnista, olipa sitten kyse tuotantoeläimestä, lemmikistä tai vaikkapa metsästyksen käytettävistä eläimistä.

Lähtökohtaisesti parhaat ja nopeimmat tavat parantaa eläinten hyvinvointia ovat vapaaehtoisia. Tuotantoeläinten kohdalla tähän liittyy vahvasti talous ja eläinten pitoon liittyvät kustannukset. Kun maatalouden kannattavuus on heikolla tasolla, tarkoittavat lainsäädännön kautta asetettavat vaatimukset yleensä aina lisäkustannuksia ilman, että niille saadaan kompensatiota.

Mikäli lailla heikennetään maatalouden kannattavuutta, seuraa siitä kasvava riski yrittäjien hyvinvoinnin ja sen myötä eläinten hyvinvoinnin heikkenemiselle.

Käytäntö on osoittanut, että maatalouden tuotteita ostava teollisuus tai muu taho ei pääsääntöisesti maksa parempaa tuottajahintaa, mikäli lainsäädännöllä edellytetään eläinten hyvinvointia edistäviä toimenpiteitä, joista aiheutuu kustannuksia.

Vastaava tilanne on kaupan osalta, joka ei maksa teollisuudelle tai muulle tavarantoimittajalle parempaa hintaa niiden tuottamista tuotteista, vaikka niiden raaka-aineiden tuottamiselle on asetettu lainsäädännöllä tai vapaaehtoisestikaan esimerkiksi tuontituotteita merkittävästi tiukempia vaatimuksia. Suomessa saa myydä kuluttajille tai tarjota julkisissa ruokapalveluissa elintarvikkeita, joiden raaka-aineiden tuotantomenetelmät ovat Suomessa kiellettyjä. Suomalaisten elintarvikkeiden korkeat vaatimukset menevät ns. kaupantekijäisinä kaupalle ja kuluttajille.

Eläinten hyvinvointi on jokaisen maatalouden harjoittajan velvollisuus ja etu. Hyvinvoiva eläin tuottaa paremmin. Vaatimuksia eläinten hyvinvoinnista ei voi kuitenkaan erottaa reaali maailmasta – eläinten hyvinvoinnista aiheutuvat kustannukset on myös otettava huomioon. Tätä ei nykyinen elintarvikeketju tee eikä ole näköpiirissä, että tähän olisi tulossa muutosta.

Edellisen perusteella Suomessa onkin viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin sekä myös lainsäädännöllisiin menettelyihin, joilla koko elintarvikeketju saadaan osallistumaan eläinten hyvinvoinnin edistämiseen niin, että siitä aiheutuvat kustannukset tulevat huomioiduksi.

Keskeinen yksittäinen tekijä eläinten hyvinvoinnissa on eläinlääkintäpalvelujen saatavuus ja laatu. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että koko maassa luodaan toimintaympäristö ja järjestelmät sekä niitä tukeva ja velvoittava lainsäädäntö, joilla varmistetaan tuotantoeläinten eläinlääkäripalvelut vuoden jokaisena päivänä ja jokaisena vuorokauden aikana sekä varmistetaan niiden kohtuulliset kustannukset.

#### **Viljelijän oikeusturva**

Eläinten hyvinvointivaatimuksia ei voida irrottaa eläinten pitäjän oikeusturvasta. Tähän liittyy erityisesti kaksi asiaa: luvaton tunkeutuminen kotieläinrakennuksiin ja eläinten pidon lopettaminen.

On täysin selvää ja välttämätöntä, että luvaton tunkeutuminen kotieläinrakennuksiin tehdään lainsäädännössä rangaistavaksi eli se on kriminalisoitava. Kotieläintuotantoa valvotaan lainsäädännön perusteella viranomaisten toimesta, jolloin ns. partisaanivalvontaa ei voida sallia eikä sille ole tarvetta. Mikäli jollain taholla on epäily,

että eläimiä ei kohdella lainsäädännön edellyttämällä tavalla on tästä mahdollista tehdä ilmoitus viranomaiselle. Mikäli lainsäädännöllä ei luvatonta tunkeutumista tehdä rangaistavaksi on se viesti lainsäätäjältä, että se on sallittua ja jopa suositeltavaa. Tämä ei liene lainsäätäjän tarkoitus.

Eläinten pidon lopettamiseen tulee olla hallitun alasajon mahdollisuus. Nykyisen lainsäädännön puitteissa on nähty tapauksia, joissa viranomaisen on suorittanut ns. navetan tyhjennyksen vedoten toistuviin eläinsuojeluvälvontoihin. Tällä tavoin mikä tahansa kotieläinrakennus voidaan tyhjentää viranomaisen toimesta tämän niin halutessa, eläinten pitäjän mahdollisuudet vaikuttaa asiaan jäävät hyvin pieniksi. Tällaisissa tapauksissa eläimet yleensä teurastetaan nopealla aikataululla eikä esimerkiksi lypsylehmien myyntiin jää mahdollisuutta. Viranomaisten toimesta eläinten pitäjälle aiheutuu kohtuuttomia taloudellisia menetyksiä, kun eläinten pitoa ei voida lopettaa hallitusti.

Viranomaisilla on oikeus ja velvollisuus puuttua eläinten huonoon kohteluun, mutta tavan, jolla se tehdään, tulee olla myös eläinten pitäjän aseman huomioiva. Eläinten pidon loppuminen tarkoittaa lähes aina myös toimeentulolähteen menettämistä, rangaistusta tuomioistuimessa sekä merkittäviä maataloustukien menetyksiä. Harva muu lainsäädännön oikeuttama toimenpide aiheuttaa yhtä moninkertaista rangaistusta kuin, mitä tuotantoeläinten pitäjä voi kohdata.

Kytkeytyneenä pidettävien lypsylehmien ja hiehojen jaloitteluvollisuus

Lakiluonnoksessa ehdotetaan kytkeytyneenä pidettävien lypsylehmien ja hiehojen jaloitteluvollisuuden pidentämistä 60 päivästä 90 päivään. Kuten viime vuosina on nähty, ovat vuotuiset vaihtelut säässä ja erityisesti sademäärissä olleet suuria. Laissa on syytä ottaa huomioon poikkeukselliset olosuhteet runsassateisina vuosina, jolloin jaloitteluvollisuuden täyttäminen voi osoittautua mahdottomaksi.

Jatkuva veden saanti pysyvissä pitopaikoissa

Vesi on keskeinen eläinten hyvinvoinnin ylläpitäjä. Lakiluonnoksessa on perustellusti esitetty, että jatkuva vedensaanti ei ole vaatimuksena yksilökarsinoissa oleville ns. igluvasikoille. Tässä kohtaa on tarve tarkentaa, koskeeko tämä myös ryhmäigluja. Vasikoille on erityisen tärkeää, ettei juomavesi ole kylmää tai edes osittain jäistä. Mikäli joidenkin tahojen esittämä jatkuva vedensaannin vaatimus koskisi myös igluvasikoita, ei veden laatua pystytä varmistamaan ja riski vasikoiden terveyden suhteen kasvaisi. Vasikoiden osalta tärkeintä on turvata riittävä vedensaanti ja veden laadun varmistaminen. Jatkuva veden saannin vaatimus ei tätä takaa.

Kirurginen kastratio

Hallituksen esityksen luvussa 1.2 Valmistelu sivulla 10 todetaan, että porsaiden kirurgisesta kastratiosta luopumisesta teetetään selvitys, jonka on määrä valmistua vuoden 2021 loppuun mennessä. Selvityksessä käydään läpi vaihtoehdot kirurgiselle kastratiolle ja laaditaan ehdotus niistä käytännön toimista, jotka ovat tarpeen kirurgisesta kastratiosta luopumiseksi. Selvityksessä tarkastellaan myös kirurgisen kastration yhteydessä käytettävissä olevia kivunlievityksen muotoja ja otetaan kantaa siihen, miten kastratiokipua olisi tarkoituksenmukaista lievittää siirtymäajan kuluessa. Säännökset porsaiden kirurgisesta kastratiosta luopumisesta sisällytetään esitykseen myöhemmin, kun lausuntokierrokselta saatu palaute ja selvitys ovat käytettävissä.

Edelleen Luvussa 2.2.3 Eläinten pitopaikka, hoito ja kohtelu sivulla 26 todetaan, että kivunlievityksen vaatimuksista kunkin toimenpiteen yhteydessä voitaisiin säätää tarkemmin asetustasolla.

Tässä, kuten muissakin kohdissa on huomioitava lainsäädännön taloudelliset vaikutukset. Kirurginen kastratio aiheuttaa kustannuksia, joita on voitu kompensoida eläinten hyvinvointikorvauksella. Mikäli toimenpiteestä tulee velvoittava lainsäädännön kautta, ei hyvinvointikorvausta voida enää maksaa, kuten luvussa 4.2.1.1 Yritysvaikutukset sivulla 52 todetaan.

Kuten lausuntomme alussa tuomme esille, vapaaehtoiset toimenpiteet ovat aina parempi vaihtoehto kuin normiohjaus. Erityisesti tilanne on tämä silloin, kun lailla heikennetään maatalouden kannattavuutta, mistä seuraa kasvava riski yrittäjien hyvinvoinnin ja sen myötä eläinten hyvinvoinnin heikkenemiseen.

Kuten Hallituksen esityksessä todetaan, tulee ensin tehdä sovitulla tavalla selvitys ja sen jälkeen päätös, mikä on paras tapa hoitaa kirurgiseen kastratioon liittyvät kysymykset. Kun luvussa 4.2.1.1 Yritysvaikutukset sivulla 52 todetaan, että suurimmat suomalaiset liha-alan yritykset edellyttävät sopimustuottajiltaan kivunlievityksen käyttöä ja, että Suomessa sianlihan tuotanto on pääosin sopimustuotantoa, on vaikea löytää perustetta, miksi

toimenpide tulisi olla lakisääteinen. Vastaava pätee muihinkin kivunlievitykseen liittyviin vaatimuksiin, kuten vasikoiden nupoutukseen, jossa mm. Valiolla kivunlievitys ko. toimenpiteen yhteydessä kuuluu ns. vastuullisuuslisän ehtoihin (tuottajahintaa nostava ehto).

### Vesipuhvelit

Lakiluonnoksessa esitetään, että vesipuhveli lisätään tuotantoeläinten positiivilistalle, mutta vain lihantuotantoon. Maidontuotannon osalta positiivilistalta pois jättämiseksi vedotaan siihen, että siihen liittyy suurempia riskejä eläinten hyvinvoinnin kannalta.

Vesipuhveli on hyvin marginaalinen laji Suomessa ja suomalaisessa maataloudessa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että lainsäädännöllä ei olisi merkittäviä vaikutuksia sen osalta. Suomalainen maatalous ja maaseutu tarvitsevat uusia innovaatioita ja uusia toimeentulomahdollisuuksia. Tällöin uusien Suomeen soveltuvien tuotantosuuntien kehittymiselle ei tule lainsäätäjän puolelta asettaa rajoitteita.

Maailmalla vesipuhveli on erittäin vanha ja merkittävässä roolissa oleva maidontuotantoeläin. Arvioiden mukaan noin 10 % maailman tuotantoeläinten maidosta on vesipuhvelinmaitoa. Rotu sopii Suomen luontoon ja sen ominaisuudet ovat erityisen hyvin soveltuvia Järvi-Suomeen, jossa on runsaasti laiduntamiseen soveltuvia ranta-alueita.

Kun nautojen määrä on tuotannon siirtyessä enenevässä määrin länteen ja lounaaseen Itä-Suomessa aleneva, tarkoittaa se samalla laiduntavien eläinten määrän vähenemistä. Tästä seuraa se, että monet laiduntamisesta hyötyvät kasvit ja eläimet vähenevät eli monimuotoisuus heikkenee. Vesipuhveli voi, vaikkakin aluksi pienessä määrin, mutta kuitenkin hidastaa tätä ei-toivottua kehitystä.

Vesipuhveli tulee lisätä tuotantoeläinten positiivilistalle myös maidontuotannon osalta. Perusteluna tähän on se, että vesipuhveli on hyväksytty kaikissa muissa EU-maissa maidontuotantoon ja, että oikein hoidettuna vesipuhvelin lypsäminen ei ole eläinsuojelullisesti ongelma eikä eläimen hyvinvointia heikentävä toimenpide. Olisi erikoista, mikäli muista EU-maista saa tuoda vesipuhvelin maitoa Suomeen, mutta Suomessa sen tuottamista ei sallittaisi. Huomioiden lisäksi sen, että Suomessa lypsettävien vesipuhvelien hyvinvointi on helposti valvottavissa.

Joissain yhteyksissä on esitetty, että vesipuhvelia ei pysty lypsämään ilman eläimelle annettavaa oksitosiinia. Tämä ei saamiemme tietojen mukaan pidä paikkaansa, vaan hyvinvoiva vesipuhveli voidaan lypsää ilman, että eläimen hyvinvointi vaarantuu tai heikkenee. Myöskään tästä syystä lainsäädännöllä ei tule rajata tämän uuden tuotantosunnan mahdollisuutta suomalaisten viljelijöiden ulottuvilta.

### Valvonta

Lainsäädäntöön liittyy aina sen valvonta, jonka tulee kuulua vain ja ainoastaan siihen oikeutetuille viranomaisille maatalouden osalta. Valvontaa ei tule missään olosuhteissa laajentaa muiden toimijoiden piiriin tuotantoeläinten kyseessä ollessa. Tämä on ainoa varma keino varmistaa viljelijöiden oikeusturva sekä myös valvonnan yhtenäisyys koko maassa.

Myös viranomaisten tekemässä valvonnassa on äärimmäisen tärkeää, että kaikilla on samat tulkinnat laista. Eläinten pitäjän täytyy pystyä luottamaan, että valvova viranomainen toimii aina ja kaikissa tilanteissa lakien ja asetusten puitteissa ja, että eläinten pitäjällä on aina mahdollisuus korjata mahdollisesti havaittuja puutteita. Näin luottamus niin lainsäädäntöön kuin sitä valvovaan viranomaiseen säilyy.

Eläinten pitäjän oikeusturvan varmistamiseksi on syytä perustaa yhteinen lautakunta, joka tarkastelee ja tarvittaessa ohjaa lain valvontaa ja tulkintoja. Tällä tavoin voidaan varmistua valvontojen laadusta ja yhtenäisyydestä. Lautakunnassa tulee olla edustettuna ainakin valvovat viranomaiset, neuvontaa tarjoavat organisaatiot sekä ehdottomasti tuottajat eli eläinten pitäjät.

## **Liha – Itä- ja Keski-Suomen lihavaliokunta**

### **Itä- ja Keski-Suomen MTK liittojen lihavaliokunnan tiedote 10.2.2022**

#### **Lihatilojen tyhjät karsinat eivät täytä kauppojen lihahyllyjä**

Lihatilat joutuvat sopeuttamaan tuotantoa ja merkittävä osa lihatiloista lopettaa tai on lopettanut lihan tuotannon. Viime vuonna nautatiloista lopetti 9 %. Kasvatuspaikat vähenivät yli 10 000 paikka. Vasikkapula muuttui ja muuttuu ylitarjonnaksi, vaikka samaan aikaan lypsylehmien määrä väheni yli 8 000 lehmällä. Lihasiikat eivät ota enää porsaita normaalisesti ja porsaat ovat ruuhkassa. Emakkojen määrää ja siemennyksiä tullaan vähentämään.

Naudanlihan tuotantomäärä on hetkellisesti edellisen vuoden tasolla johtuen lopettavien karjojen suurista teurasmääristä. Tuotanto romahtaa vuoden viiveellä. Naudanlihan omavaraisuusaste laskee nopeasti 70 % ja jopa sen alle. Sikatilojen määrä väheni viime vuonna 815 tilaan. Luopuminen on kiihtynyt ja kiihtymässä. Tänä vuonna tilamäärän arvioidaan vähenevän alle 700 tilaan. Luopumistahti voi olla vielä paljon ennustettua suurempi markkinahäiriön jatkuessa. Luopumistahti painaa sianlihan tuotannon lähelle kotimaan kulutusta ja heikon kannattavuuden jatkuessa nopeasti alle sen. Korkealaatuisen sianlihan vienti loppuu Suomesta tuotannon kannattamattomuuteen.

Lihan kulutus ei vähene samaan tahtiin tuotannon vähenemisen kanssa. Suomeen tulee yhä enemmän tuontilihaa, joka ei ole antibioottivapaata. Tuontiliha kallistuu, koska hinnat Euroopassa ja maailmalla ovat voimakkaassa nousussa. Suomen vaihtotase heikkenee vielä entisestään, kun yhä suurempi osa ruuasta joudutaan tuomaan kallistuvaan hintaan. Kotimaan tuotannon vähentyessä on suljettava elintarviketeollisuudessa ylimääriseksi jäävää kapasiteettia. Ruokaketjussa menetetään tuhansia tai jopa kymmeniätuhansia työpaikkoja.

Itä- ja Keski-Suomen MTK liittojen lihavaliokunta on pahoillaan kuluttajien puolesta, ette emme enää voikaan tuottaa riittävästi ja häiriöttömästi kotimaista lihaa vaan joudumme vähentämään ja lopettamaan kannattamatonta tuotantoa. Tuotantokatkoksia toimituksiin tulee jo nyt keväälle, kun mm. nautojen kasvatusajat pitenevät kalliiden rehujen pakottamina ruokintamuutoksina. Lisäksi nautapalkkiomuutos vaikuttaa nautojen teuraaksi tuloon huhtikuussa. Palkkion vaatima 30 päivän tilalla pitoaika pysäyttää silloin ison osan nautateurastuksista. Sikaketjun sopeutustoimet tuotannossa näkyvät kaupan hyllyillä viimeistään syksyllä. Samaan aikaan kauppa ja teollisuus ovat tekemässä kinkkukauppaa sioista, joita ei vielä ole olemassa ja joita ei mahdollisesti enää tulekaan.

Tulemme syksyllä näkemään poikkeuksellisen paljon lihatilojen konkurssseja. Konkurssiuhan alla on alan tehokkaimpia ja suurimpia yksiköitä. Investoineilla tiloilla on yli 70 % tuotannon volyyminä. Jos konkurssit leikkaavat tuotantoa tehokkaimmilta ja suurimmilta tiloilta, voi tuotannon alenema olla hallitsemattoman suurta. Kotimainen lihateollisuus joutuu silloin turvautumaan tuontilihaan tai ajaman omaa toimintaansa myös jalostuksessa alas. Alas ajettua ruokaketjua on käytännössä hyvin vaikea nostaa uudelleen ylös. Ajaudumme pysyvästi tuontiruuan varaan. Kysymys on myös huoltovarmuudesta tilanteessa, jossa maailma on yhä epävarmampi.

Tappiollista tuotantoa on lihatiloilla mahdotonta jatkaa. Teollisuus ei ole pystynyt nostamaan lihasta maksettavia hintoja viljelijöille kuin nimellisesti eikä ole näköpiirissä, että riittäviä hinnankorotuksia olisi tulossa. Lihatilojen rahat ja myös mahdollisuudet lisärahoituksen saamiseen ovat loppumassa suurimmalta osasta tuotantoa kesään mennessä. Rahoituksen loppuessa on tuotantoa pakko ajaa alas. Mikään taho ei rahoita kannattamatonta toimintaa. Mitään muuta kautta ei pystytä kulunousua kattamaan, kuin hintojen korotuksilla. Suomen keskittynyt kauppa on omassa voiton- ja markkinaosuustavoittelussaan päättänyt olla korottamatta hintoja kuluja vastaavasti. Tämä on suurin syy miksi teollisuuden maksukyky ei riitä nostamaan tuottajahintoja.

Vahvempi osapuoli voi aina muuttaa sopimuksia heikoimman eduksi. Kotimaisen lihan saatavuus ensi syksystä eteenpäin ja häiriötön toimitus jo keväälle edellyttää välittömiä toimia hintojen suhteen teollisuusudelta ja kaupalta.

## **Itä- ja Keski-Suomen MTK liittojen luomu- ja lihavaliokuntien tiedote 29.9.2022**

### **Kaikki keinot markkinoilla ja tuissa käyttöön vakavan ruokakriisin estämiseksi**

Venäjän hyökkäysosta on johtanut vakavaan energiakriisiin Euroopassa. Energiakriisi pahentaa ennestään maatiloiden ja ruokaketjun kannattavuus- ja kustannusongelmia. Ruuan tuotanto kääntyy laskuun ja siitä seuraa vakava ruokakriisi, joka ulottuu myös Suomeen asti. Kotimaisen ruokakriisin välttämiseksi viljelijöille on nopeasti saatava taloudellista apua talven ja ensi satokauden tuotannolle.

Apua tarvitaan markkinoilta. Kustannuskriisi on osittanut, että elintarvikemarkkinat eivät reagoi riittävän nopeasti kustannusmuutoksiin ja myös tulonjako ketjun sisällä on vääristynyt. Kauppaketjut ja suuret panostoimittajat pystyvät poikkeusoloissakin tekemään ennätystulosta, kun samaan aikaan ketjun alkupään maatiloja ja elintarvikeyrityksiä on menossa konkurssiin tai tuotantoa ajetaan kannattamattomana alas. Erityisen joustamattomia ovat julkisten hankintojen sopimukset, niitä ei ole avattu ja sopimukset ovat muuttuneet täysin kohtuuttomiksi elintarvikeyrityksille.

Markkinoiden toimivuuden turvaamiseksi hallituksen on tehtävä elintarvikemarkkinat ja kilpailulain muutokset välittömästi. Lisäksi tarvitaan järeitä ja nopeita keinoja panoshintojen hillitsemiseksi kuten sähkössä, lannoitteissa, polttoöljyssä, rehuissa ja kuivikkeissa. Sähkön tarjontaa tulee lisätä. Energian säästötoimet ja energiatehokkuuden lisääminen on välttämätöntä. Sähkön hintakatto EU-tasolla on myös välttämätön EU:n ruuan tuotannon turvaamiseksi. Biokaasuun tulee panosta. Luvitusta ja investointien käynnistämistä pitää nopeuttaa.

Rehujen korkea hinta ja jopa saatavuus ovat vakava uhka kotieläintuotannon jatkuvuudelle. Erityisesti valkuaisrehujen omavaraisuutta tulee lisätä niin tavanomaisessa tuotannossa kuin luomussa.

Suomen CAP-suunnitelman 2023–2027 toimeenpano käynnistyy ensi vuoden alussa. CAP-suunnitelman pää tavoitteita ovat aktiivisen ruuantuotannon turvaaminen, maatalouden ilmasto- ja ympäristöviisaus sekä uusiutuvan maaseudun elinvoimaisuuden vahvistaminen. Hyväksytyyn Cap- suunnitelmaan tulee tehdä poikkeusolojen vaatimat muutokset, jotta ohjelman tavoitteet on edes jotenkin mahdollista saavuttaa.

Kotieläinrotuksella on ollut tärkeä merkitys kannustimena kotieläintuotannon jatkumiseen myös heikoimmilla viljelyalueilla Itä-Keski- ja Pohjois-Suomessa. Luonnonhaittakorvauksen kotieläinrotus tulee palauttaa muutoksen kautta Cap-ohjelmaan. Tukien saamiseksi tulee olla tuotantovelvoite. Näin varmistetaan viljelyn säilyminen koko Suomessa ja peltojen ohjautuminen ruuan tuotantoon ja aktiiviviljelyyn. Eläintenhyvinvointikorvauksen ehdot tulee muuttaa, että nautojen loppukasvatus kokonaisuudessaan voi ehtoihin kannattavasti sijoitua. Nautapalkkioiden maksut tule tehdä viivytyksettä ja ennakkomaksut on saatava myös EU:n maksamiin tukiin ja palkkioihin.

Ruokaa tuottavat tilat tarvitsevat nopeasti käyttöpääomarahoitusta. Sitä tarvitaan mm. normaalia suurempiin sähkö- ja polttoainemenoihin, korkoihin, lannoite- rehu ja siemenhankintoihin. Käyttöpääomarahoitusta tulee järjestää kertaluontoisella suoralla kustannustuella. Tuen tulee kattaa poikkeusoloista johtuvat ylisuuret panosten hinnat, joita ei saada myyntihintoina pois markkinoilta. Toimi on poikkeuksellinen, mutta välttämätön, jotta ruuan tuotanto voi jatkua riittävällä volyyymillä.

### **Peltokasvit – Itä- ja Keski-Suomen peltokasvivaliokunta**

Itä- ja Keski-Suomen peltokasvivaliokunnan toiminta vuonna 2022 jäi yhteen kokoontumiseen, joka oli valtakunnallinen keskusliiton ja liittojen valiokuntien yhteiskokous. Tilanteeseen vaikutti alueen liitoissa tapahtuneet muutokset toimihenkilöissä, mikä heijastui valiokunnan toimintaan. Vuonna 2023 valiokunnan toiminta on tavoitteena saada uudelleen aktivoitua

### **Maidontuotanto - Itä- ja Keski-Suomen maitovaliokunta**

Valiokunnan puheenjohtajana toimi Tuomas Pietiläinen Keski-Suomesta ja varapuheenjohtajana Perttu Sirviö Pohjois-Savosta. Valiokunnan sihteerinä oli toiminnanjohtaja Vesa Kallio MTK-Etelä-Savosta.

## **Valiokunnan kokous 7.3.2022**

### **Maatalouden kannattavuustilanne on korjattava heti, syksyllä on myöhäistä**

Itä- ja Keski-Suomen maitovaliokunta vaatii välittömiä toimenpiteitä maatalouden kannattavuustilanteen korjaamiseksi. Mikäli tätä ei tehdä, voidaan unohtaa puheet myös huoltovarmuudesta.

Monella tilalla mietitään nyt, mitä tulevana keväänä peltoihin kylvetään. Maailmalla viljan hinta on rajussa nousussa, mutta hintataso Suomessa on pysynyt alempana. Mikäli Suomen hintatasoilla ei kannata keväällä kylvää viljaa, ei sitä ole syksyllä kotieläintiloille ostettavana.

Samaan aikaan moni nautakarjatila on rakentanut tuotannon vahvasti oman nurmirehun tuotannon ja ostoviljan varaan. Tämän vuoksi kaikkien tulee saada sellainen tuottajahinta tuottamistaan tuotteista, että niitä kannattaa tuottaa ja niitä on varaa ostaa. Tämä on erityisen tärkeää rehuviljamarkkinoiden osalta.

Koko elintarvikeketjun sekä yhteiskunnan tulee ryhtyä toimiin nyt, jotta kevään kylvöille kannattaa lähteä ja mahdollisimman moni tila sen tekee. Nykyisessä geopoliittisessa tilanteessa ei ole muuta vaihtoehtoa kuin turvata kotimainen maataloustuotanto kaikin mahdollisin keinoin.

Näistä keinoista akuutein on raha, jota ilman tilat eivät pysty toimimaan. Tässä rinnalla kulkee tuotantopanosten saatavuuden turvaaminen. Tilanne talouden parantamiseen on nyt, syksyllä se on monelle tilalle myöhäistä.

Nykyisessä tilanteessa monipuolisesta ja hajautetusta maataloustuotannosta on pidettävä kiinni koko maassa. Itä- ja Keski-Suomessa kotieläintuotanto on tässä keskeisessä roolissa. Mitä vaikeammiksi ajat menevät sitä tärkeämmäksi muodostuu kotieläintuotannon turvaaminen koko maassa.

Suomalainen kotieläin on maanpuolustaja tuottaessaan maitoa, lihaa, lämpöä ja lantaa. Suomalainen viljelijä on maanpuolustaja, kun hänelle annetaan mahdollisuus kannattavaan maataloustuotantoon.

### **Luonnonhaittakorvauksen kotieläinkorotus on palautettava Suomen CAP27-suunnitelmaan**

Nykyisellä ohjelmakaudella maatalouden tukijärjestelmään kuuluva luonnonhaittakorvauksen kotieläinkorotus ei sisälly Suomen EU-komissiolle toimittamaan CAP27 -suunnitelmaan. Lausuntokierroksella koko kotieläinsektori yksimahaisista märehäntäjiin vaatii tuen säilyttämistä.

Maatalouden kustannusten hallitsematon nousu jatkuu ja Venäjän hyökkäys Ukrainaan pahentaa ja pitkittää tilannetta entisestään. Sota Euroopassa tulee aiheuttamaan myös merkittäviä ongelmia elintarvikemarkkinoille eikä kaikkia vaikutuksia pystytä vielä edes arvioimaan. Näköpiirissä ei ole mitään tekijää, mikä korjaisi tilannetta lyhyellä aikavälillä.

Nykyisessä tilanteessa jokaisen maan on tehtävä kaikkensa oman maataloustuotantonsa toimintaedellytysten turvaamiseksi. Tämä edellyttää koko maatalouden tuotantokapasiteetin ylläpitämistä. Siihen tarvitaan nopeita toimia tuottajahintojen korottamiseksi sekä tukipolitiikan oikeaa kohdentamista.

Kotieläimet pystyvät kriisienkin aikana muuttamaan ihmiselle syötäväksi kelpaamatonta rehua maidoksi, lihaksi ja kananmuniksi sekä tuottamaan lannan kautta ravinteita pelloille. Tämän tuotannon ylläpitämiseksi on tehtävä kaikki mahdolliset toimenpiteet niin markkinoilla kuin tukipolitiikassa.

Itä- ja Keski-Suomen maitovaliokunta esittää maa- ja metsätalousministeriölle ja MTK-keskusliitolle, että ne aloittavat välittömästi valmistelun, jolla Suomen CAP27 -suunnitelmaa täydennetään lisäämällä siihen luonnonhaittakorvauksen kotieläinkorotus nykyisen ohjelmakauden tavoin.

Kotieläinkorotus on tehokas ja tarkka toimenpide, jolla maatalouden tuki saadaan kohdennettua aktiiviseen tuotantoon kotieläintiloille. Esillä olleet kompensatiot mm. eläinten hyvinvointikorvauksen ja kansallisten tuotantoon sidottujen tukien kautta eivät pysty paikkaamaan kotieläinkorotuksen menetyksiä.

Monipuolisesta maataloustuotannosta on pidettävä kiinni koko Suomessa. Itä- ja Keski-Suomessa kotieläintuotanto on tässä keskeisessä roolissa eikä sen toimintaedellytyksiä saa millään tavoin vaarantaa. Mitä vaikeammiksi ajat menevät sitä tärkeämmäksi muodostuu kotieläintuotannon turvaaminen koko maassa.



**Valiokunnan kokous 29.11.**

Maidon tuottajahintojen nousu on taittunut ja talous on menossa taantumaan. Kuluttajien maksukyky on heikentyneessä, mikä näkyy myös myynissä. Suomi jää jälkeen maidon tuottajahintakehityksestä. Siihen on syynä Suomen kotimarkkinoiden alhainen hintataso.

Kustannustaso pysyy korkealla ja kustannukset voivat vaihdella paljon tiloittain ja tuotantopanosten ostohetken mukaan. Hintojen seuraamiseen menee paljon aikaa. Tuotannon alhaisuus pitää maidon hintatasoa vakaana. Kotimaan tuotanto on alentunut, mutta myös kulutus on alentunut. Taloustohtorin mukaan maitotilojen yrittäjätulo romahtaa 11 000 euroon.

MTK:n esitykset ruokaturvan varmistamiseksi.

1. Energia ja kiinteistöveropalausten jatkaminen
2. Sähkön kustannusten hillitseminen ja kompensointi
3. Maksuvalmiuden vahvistaminen
4. Kilpailuoikeuden kehittäminen

**Puutarhatuotanto – Itä- ja Keski-Suomen erikoiskasvivaliokunta**

Valiokunnan puheenjohtajana toimi Antti Vauhkonen Etelä-Savosta ja varapuheenjohtajana Antti Tolvanen Pohjois-Karjalasta. Valiokunnan sihteerinä oli toiminnanjohtaja Vesa Kallio MTK-Etelä-Savosta.

**Valiokunnan kokous 23.2.2022***Kausityövoima-asiat*

Kausityövoimatilanteesta, johon liittyy paljon epävarmuuksia. Korona on pienempi murhe kuin geopoliittinen tilanne. THL:n ohjeiden pohjalta on tulossa ohjeistukset kausityövoiman maahantuloon. Paineita on, että haudattaisiin työntekijöitä maahan jo etukäteen, mutta tähän liittyy ongelmia lupien hakemisen suhteen sekä viisumivapaiden päivien kulumiseen liittyen. Migristä toivotaan, että haetaan niitä lupia, mitä tarvitsee. Tilanne elää kuitenkin koko ajan ja sen muuttumisen mukaan eletään.

Kuumien peruna on se, miten lähtö Ukrainasta ylipäätään onnistuu tai vaikuttavatko pakotteet tai maan omat toimet Venäjän tilanteeseen. Rekrytointi kuitenkin etenee tällä hetkellä normaalisti.

Kiovan edustusto ja lupakeskus ovat edelleen auki normaalisti. Epävarmuus näkyy Ukrainan päässä siten, etteivät kaikki työntekijät uskalla lähteä pitkistä matkoista lupakeskukseen, kun liikkuu huhuja keskuksen menemisestä kiinni.

Yksi kysymys on, että haluavatko ihmiset lähteä kotimaastaan ja jättää perheensä tässä tilanteessa. Suurien ihmismäärien liikkumiseen on vielä kuitenkin aikaa. Jos lennot menevät poikki, pääsee liikkumaan maitse ainakin Puolan kautta. Mikä on Ukrainan mobilisaation tilanne tai tulee olemaan, on vielä epäselvää.

Tahtotila viranomaisilla on, että asiat saadaan ratkaistua kaikkien niiden osalta, jotka ovat halukkaita tulemaan Suomeen. Lentoja ei Töitä Suomesta tänä keväänä tule tarjoamaan, mutta muiden toimijoiden lentoja hyödynnetään tilanteen mukaan. Tärkeää on joka tapauksessa varautua hyvissä ajoin työntekijätarpeeseen.

Monet viljelijät ovat sopeuttamassa tuotantoa myös kannattavuustilanteen takia ja, mikäli työvoimaa ei saada saattaa sopeuttamista tulla paljon enemmänkin. Nyt vielä kuitenkin luotetaan siihen, että kesä tulee toteutumaan suunnitelmien mukaan.

*Pakkausten tuottajavastuu*

Pakkausten tuottajavastuujärjestelmällä vastataan mm. EU:n pakkausjätteitä koskeviin kierrätysvaatimuksiin. Tavoitteiden täyttymistä seurataan jäsenmaakohtaisella raportoinnilla, jonka tiedot perustuvat pakkausten tuottajavastuujärjestelmän kautta kerättäviin tilastoihin (Rinki Oy). Pakkausjätteitä syntyy muovi-, paperi- ja kartonki-, lasi-, metalli- ja puupakkauksista.

”Pakkaaja maksaa” -periaate:

Pakkausalan tuottajia ovat tuotteiden pakkaajat ja pakattujen tuotteiden maahantuojat, jos niiden liikevaihto on vähintään 1 milj. euroa vuodessa. Pakkausten tuottajavastuujärjestelmä koskee pantittomia pakkauksia ja pantilliset hoidetaan Palpa-järjestelmän puitteissa.

Pakkausten tuottajat maksavat tuottajayhteisöille kierrätysmaksuja, joilla tuottajayhteisö rahoittaa tuottajavastuunvelvoitteista huolehtimisen tuottajien puolesta. Kierrätysmaksut perustuvat kunkin pakkausten tuottajan markkinoille saattamien pakkausjätteiden määrään (€/tonni).

Suomessa on tällä hetkellä viisi hyväksyttyä pakkausten tuottajayhteisöä. Kukin niistä vastaa yhdestä pakkausjättemateriaalista ja siihen liittyvästä pakkausjätteen keräyksen ja kierrätyksen järjestämisestä. Nämä materiaali- ja kierrätysjärjestelmät ovat kuitu-, muovi-, metalli-, lasi- ja puupakkausjäte.

Suomen Pakkauskierrätys RINKI Oy vastaa mm. pakkausten tuottajavastuuta koskevien tietojen tilastoinnista ja tuottajavastuullisten yritysten rekisteröinnistä sekä Rinki Ekopisteverkoston ylläpidosta. Lisäksi RINKI koordinoi pakkausten tuottajavastuunvelvoitteita pakkausten tuottajien suuntaan ns. yhden luukun periaatteella.

Mikä on pakkaus ja mitä pakkaaminen?

Pakkauksella tarkoitetaan kertakäyttöistä tai muuta tuotetta, joka on tarkoitettu säilyttämään tai suojaamaan ainetta tai esinettä, helpottamaan sen esillepanoa taikka mahdollistamaan sen käsittely tai kuljetus tuottajalta kuluttajalle tai muulle käyttäjälle.

Pakkaamista ei ole määritelty selkeästi. Alan käytäntö on, että yritys, joka omistaa tuotteen sen pakkaushetkellä, on tuottajavastuussa. Pakkaamisen tulee kuitenkin olla osa ammattimaista toimintaa, mutta ammattimaisuutta ei ole määritelty.

Pakkausmateriaaleja maataloilla

- Siemenpakkaamot: suursäkit, pikkusäkit, puulavat
- Puutarhatuotteet: erityyppiset paperi- ja muovipussit, pahvi- ja puulaatikot, puulavat, ruukut
- Rehumyynti: paalikalvot ja -verkot, suursäkit, pikkusäkit, puulavat, paalinarut
- Kananmunat: kennot, laatikot, puulavat
- Liha: muovikalvot, pussit, muovilaatikot, puulavat
- Maito, ternimaito: pullot ym. astiat, rullakot
- Jalostetut elintarvikkeet: eri materiaaleista valmistetut purkit, pullot, pussit, muovikalvot, laatikot, puulavat, lasitölkkit, tölkkien kannet, metallitölkkit, kartonkipakkaukset, rullakot, leipomolaatikot, makulatuuri- ja muu paperi, esittelypakkaukset jne.
- Klapit: suursäkit, laatikot, muovikalvot, puulavat

Mitä esitetään muutettavaksi?

Hallituksen esityksessä eduskunnalle *laiksi jätelain ja merenkulun ympäristönsuojelulain muuttamisesta* (23.12.2021, VN/9898/2021) ehdotetaan mm. pakkausten tuottajavastuun soveltamisalaa kansallisesti määrittävän 1 milj. euron liikevaihtorajan poistoa.

Hallituksen esityksen vaikutukset maatalousyrityksiin

Kaikki pakatut tuotteet, jotka myydään toiselle yritykselle tai pakataan kuluttajamyyntiin muualla kuin myyntipaikalla laukaisevat tuottajavastuunvelvoitteen. Valtaosa käsittelemättömistä maataloustuotteista myydään toisille yrityksille. Käsittelemättömien maataloustuotteiden kaupassa tapahtuu runsaasti pakkaamista. Tuottajavastuun piiriin tulisi tuhansia maatalousyrityksiä. Ongelmallisinta tämä on tiloille, joissa on vähäistä pakattujen tuotteiden myyntiä, esimerkiksi rehupaalien myyntiä naapurille.

Mitä seuraavaksi?

- Lausuntokierroksen aikana YM pyytänyt MTK apua maatalousyrityksiin kohdistuvien vaikutusten analysointiin -> MTK lausunto on YM:ssä luettu, yhteistyö jatkuu ja asia on kesken.
- MTK tulee panostamaan maatalousmuovien kierrätysaasteiden ratkomiseen entistäkin enemmän.

- Tavoitteena maatalousmuovien tehokkaampi kerääminen ja kierrätys mahdollisimman kevyellä hallinnollisella taakalla.

## Valiokunnan kokous 25.11.2022

### *Kausityövoima-asiat*

Valiokunta keskittyi lähinnä kausityövoima-asioihin. Tulossa oleva kausi 2023 on todennäköisesti vaikeampi kuin päättynyt vuosi. Selvityksessä on monien muidenkin toimialojen tavoin uusien maiden hakeminen, joista voitaisiin saada työntekijöitä Suomeen. Haaste on, että Suomi on kaukana ja kausi on lyhyt. Toisaalta Keski- ja Etelä-Euroopan kuumuus voi siirtää tarjontaa pohjoisempaan Eurooppaan.

Ukrainalaisia halutaan edelleen, mutta nyt pitää hyvissä ajoin varautua muihin vaihtoehtoihin. Oman toimialan vetovoimaisuutta pitää pohtia vakavasti ja myös pitovoimaisuutta. Yritysyhteistyöllä on joissain tapauksessa pystytty vakinaistamaan työntekijöitä.

Suomi myöntää edelleen kausityölupia ja viisumeja venäläisille, mutta on epävarmaa, miten Venäjä tulee toimimaan.

Iso ongelma on, että suojelustatuksella olevien ja pitkillä viisumeilla olevien välillä on ristiriita, mikä estää työllistämisen. Tämä pitäisi Migrissä ottaa huomioon. Myös täyden työmäärän saaminen tai toimialakohtainen lupa aiheuttaa ongelmia.

Työnantajien toimintaan liittyvät epäkohdat julkisuudessa menevät helposti sekaisin luonnonmarjojen ja viljeltyjen marjojen osalta. Tämä näkyy tiedotusvälineissä esimerkiksi virheellisinä kuvituskuvina mansikkapelloilta, vaikka uutinen liittyy luonnonmarjoihin ja luonnonmarjayrittäjiin.

Valvontaa on lisätty tilatasolla viranomaisten taholta ja tulokset ovat olleet positiivisia, mutta se ei ylitä uutiskynnystä. Näitä positiivisia uutisia tarvittaisiin enemmän.

Tiedotusta tarvitaan siitä, miten kausityöntekijöiden oma-aloitteinen luonnonmarjojen kerääminen jokamiehen-oikeudella ja myynti tulkitaan suhteessa työnantajaan. Tämä pitää selvittää lainsäädännön näkökulmasta ja sitä tehdäänkin parhaillaan.

Työvoiman kotouttamiseen tarvitaan lisäpanostuksia ja kehittämistä. Erityisesti suomen kielen koulutusta on tarvetta kehittää. Tätä olisi pitänyt aloittaa suunnitella paljon aikaisemmin ja nyt moni perhe lähtee ja on jo lähtenyt takaisin Ukrainaan. Miten ihmiset saadaan pidettyä talven yli Suomessa. Töitä ei ole eikä kielikurssejakaan tarjolla talveksi eikä muutakaan koulutusta. Kevät on väärä aika tehdä näitä asioita. Kotoutumiskysymystä on käsiteltävä painokkaammin, jotta nämä asiat tulevat toteutumaan ja mm. MTK:n koulutus voi olla tässä mukana. Kausityöntekijöiden lasten päivähoido-oikeudella on iso merkitys, miten vanhemmat pystyvät osallistumaan esimerkiksi koulutuksiin.

Työntekijöitä on helpompi saada tiloille, joilla on pidempi kausi. Haastavampi tilanne on marjatililla, joilla on isompi määrä ja eri lähtömaista olevia kausityöntekijöitä sekä sesonki voi olla hyvinkin lyhyt.

Linkki aiheeseen [Kausityöhön perehdytys - MY-kausien hanke \(toitasuomesta.fi\)](https://toitasuomesta.fi)

## Luonnonmukainen tuotanto

### Itä- ja Keski-Suomen MTK liittojen luomuvaliokunnan tiedote 29.3.2022

#### Luomuviljely huomioitava osana huoltovarmuutta ja kestävästä ruokajärjestelmästä

Luomutuotanto on tärkeä osa kestävästä ruokajärjestelmästä ja huoltovarmuutta. Luomussa pyritään mahdollisimman suureen omavaraisuuteen tuotannossa käyttävien panosten suhteen. Luomussa hyödynnetään ravinteiden saannissa mm. kasvien omaa typensidontaa, kiertolannoitteita ja karjanlantaa. Kasvinsuojelu tehdään viljelytoimien ja viljelykierron kautta, ilma kasvinsuojeluaineita. Kotieläintuotanto mitoitetaan suurimmalta osin

tilan omien peltöjen mahdollistaman sadon mukaisesti. Luomutilojen merkittävin ostopanos ulkopuolelta on energia.

Itä- ja Keski-Suomen MTK liittojen luomuvaliokunta esittää maatalouden huoltovarmuuspakettiin kustannuksia alentavia toimia. Polttoöljyn ja dieselin kustannusten alentamisella on tärkeä merkitys luomutiloilille. Huoltovarmuuspakettiin tulee sisältyä energiakustannuksia alentavia toimia esim. energiaverotukseen.

Luomun tarkastus- ja lupamaksut ovat merkittävä kuluerä. Valiokunta esittää tarkastus- ja lupamaksuista luopumista. Samalla luomutilojen valvontaa voi kehittää enemmän omavalvonnan suuntaan.

Maatalouden tuet tulee kohdistaa enemmän ruuan tuotantoon. Valiokunta uudistaa kantansa luonnonhaitta-korvauksen kotieläinkorotukseen. Luomukotieläintilojen rehuomavaraisuus vaati tavanomaista suuremman peltopinta-alan kotieläinyksikköä kohden. Kotieläinkorotuksella on ollut tärkeä merkitys kannustimena kotieläintuotannon jatkumiseen luomutiloilla ja myös heikoimmilla viljelyalueilla Itä-Keski- ja Pohjois-Suomessa. Kotieläinkorotus tulee säilyttää luonnonhaittakorvauksessa.

Lisäksi valiokunta muistuttaa peltöjen korvauskelpoisuuden merkityksestä. Korvauskelvottomat pellot on osa tuotantoa kehittävien kotieläintilojen rehuomavaraisuutta ja siksi niiden säilyttäminen viljelyssä on nyt erityisen tärkeää. Ilman korvauskelpoisuutta ei saa luonnonhaitta- eikä ympäristökorvausta, eikä luomutukea. Korvauskelvottomia aloja tulee ottaa korvauskelpoisuuden piiriin jo kevään 2022 tukihaussa ns. jonotusjärjestelmän kautta ja jatkaa järjestelmää uuden ohjelmakauden 2023-2027 aikana niin, että korvauskelvottomien peltöjen jonoa voidaan poistaa sitä mukaa, kun korvauskelpoista peltoa poistuu tukihakemukselta.

Valiokunta kannustaa luomukasvinviljelytiloja ja luomukotieläntiloja kehittämään yhteistyötä ja sopimustuotantoa, jolla varmistetaan luomurehujen riittävyys seuraavalle ruokintakaudelle. Valiokunta pitää nyt erityisen tärkeänä, että onnistumme kevään kylvöissä ja saamme hyvät sadot.

**Luomuvaliokunta teki yhteisen kannanoton lihavaliokunnan kanssa 29.9.2022. Kannanotto on luettavissa Itä- ja Keski-Suomen lihavaliokunnan kohdassa.**

## OSAAMINEN JA HYVINVOINTI

**MTK-Etelä-Savon lausunto lomituslainsäädännön kokonaisuudistuksen ensimmäisen vaiheen lakimuutosehdotuksista**

Lomituspalvelulain tärkein tavoite on turvata toimivat lomitus- ja sijaisapupalvelut maatalousyrittäjille. Tämä tarkoittaa, ettei nykyistä lomitusjärjestelmää heikennetä millään muotoa ja nykyisessä lainsäädännössä olevat ongelmat ja epäkohdat korjataan. Kyseessä on osa suomalaista sosiaaliturvaa.

Suomalainen maatalouslomitusjärjestelmä varmistaa niin tuottajien kuin sitä kautta myös tuotantoeläinten hyvinvointia. Lomitusjärjestelmä on ainoa väline taata maatalousyrittäjille edes likimain muita vastaava sosiaaliturva mm. perhevapaiden ja sairaustapausten osalta.

Edelleen lomituspalvelulain merkitys korostuu koronapandemian ja Venäjän sotatoimien myötä, jotka ovat vienteet koko maailman ruokakriisiin. Tässä maailmantilanteessa jokaisen maan on huolehdittava omasta ruokaturvastaan ja huoltovarmuudesta ja siinä keskeisessä roolissa on kotieläintuotannon säilyttäminen koko maassa. Erityisen tärkeää tämä on Itä- ja Kaakkois-Suomessa, jossa valtaosa peltomaasta soveltuu vain kotieläintuotantoon ja siihen liittyvään nurmi- ja muiden rehuosien tuotantoon. Kotieläintuotanto myös ylläpitää luonnon monimuotoisuutta ja kaiken kaikkiaan Itä- ja Kaakkois-Suomen maaseudun ja maakuntien elinvoimaisuutta.

Maatalouden eli ruuan tuottamisen kustannukset ovat nousseet rajusti viimeksi kuluneen vuoden aikana. Jo tätä ennen koko 2000-luvun ajan maatalouden kannattavuus on heikentynyt. Myös tämä on otettava huomioon lomituspalvelulakia uudistettaessa siten, ettei siitä aiheudu ruuan tuottajille mitään lisäkustannuksia.

Tässä tilanteessa lomituspäalvelulain uudistamisen päätavoite ja käytännössä ainoa tavoite tulee olla lomituspäalvelujen turvaaminen ja kattava saatavuus koko maassa. Se on myös tärkeä positiivinen viesti maatalousyrittäjille tilanteessa, jossa monet erilaisten tutkimustenkin valossa kärsivät väsymyksestä ja heikentyneestä työkunnosta. Säästöjä voidaan tarkastella sitten, jos maatalouden ja maailman tilanne muuttuu suotuisampaan suuntaan.

Kotieläinyksikkörajan nostamista ei voi hyväksyä

Kuten lausunnon alussa on tuotu esille, lomituspäalveluja ei tule heikentää vaan parantaa. Kotieläinyksikkörajan nostaminen pudottaisi suuren joukon yrittäjiä lomituspäalveluiden piiristä pois. Erityisesti Itä- ja Kaakkois-Suomessa on paljon maatiloja, joilla toimeentulo koostuu useasta maatalaan liittyvästä lähteestä. Näistä yksi ja usein keskeinen on kotieläintuotanto, vaikka sen mittakaava olisikin pieni. Näillä tiloilla ei myöskään ole taloudellisia mahdollisuuksia palkata ulkopuolista työvoimaa, jolloin putoaminen lomituspäalvelujen piiristä tarkoittaa lomamahdollisuuden päättymistä kokonaan.

Suomalaisen ruokaturvan kannalta on välttämätöntä, että maataloutta harjoitetaan koko maassa ja monen tyyppisillä tiloilla. Tämä ns. hajautetun maataloustuotannon malli pystyy parhaiten vastaamaan erilaisiin kriisitilanteisiin ja turvaamaan suomalaisten huoltovarmuuden.

Edellinen pätee myös hevostalouden osalta, jolta esitetyt muutokset lomituspäalvelulakiin veisi suurelta osin mahdollisuuden päästä lomituspäalvelujen piiriin. Hevosyrityksillä on suuri merkitys maaseudun elinvoimaisuuden kannalta sekä niiden tuottamien hyvinvointi- ja työllisyysvaikutusten osalta. Hevostalous on myös monella tilalla yksi edellä kuvatuista toimeentulolähteistä, joka luo maatalousyrittäjien kokonaistoimeentulon ns. monialaisilla tiloilla. Yhden tällaisen tukijalan katkaiseminen rampauttaa pahimmillaan koko tilan toiminnan.

Lomittajien työaikaa tarkasteltava laajemmin

Lomituspäalvelulain uudistus sisältää muutosesityksen, jossa palvelujen saatavuus rajattaisiin tiloille, joilla kotieläinten vaatimien hoitotöiden aika on vähintään kolme (3) tuntia. Tähän sisältyy täysin vastaavia ongelmia kuin edellä lausunnossa esille tuotuun eläinyksikkörajan nostamiseen.

Kuten MTK keskusliiton lausunnossa tuodaan esille, tähän liittyy merkittäviä tulkinnanvaraisuudesta johtuvia ongelmia. Mikäli tavoitteena on parantaa lomittajien houkuttelevuutta, siihen löytyy varmasti parempia välineitä kuin niitä, joilla heikennetään lomituspäalveluiden saatavuutta.

Edelleen tähän kohtaan liittyy yötyöhön liittyvä muutosesitys. Maatalousyrittäjä ei pysty vaikuttamaan kaikkeneen, mitä kotieläintuotantoon liittyy. Tällainen on esimerkiksi maitoa lypsykarjatilalta noutavan maitoauton aikataulut. Tämä on huomioitava tavalla tai toisella lomituspäalvelulaissa.

Lomituspäalvelulaki on monelta osin liian jäykkä väline lomitustyön houkuttelevuuden lisäämiseksi. Tähän on syytä hakea myös muita kuin lainsäädännöllisiä keinoja. Työaikaohjen lisäksi oleellisia ovat kilpailukykyinen palkkaus, joustavuus työajoista sopimisessa ja tähän liittyvän ns. paikallisen sopimisen lisääminen. Jokainen lomittaja ja lomitettava tila ovat yksilöitä ja yksilöllisiä, jolloin isoissa lomituspäalveluyksiköissä on kyettävä löytämään ja yhdistämään tilojen tarpeet ja lomittajien valmiudet niihin vastaamiseksi. Uusissa entistä isommissa lomituspäalveluyksiköissä tämä edellyttää vahvaa panostamista johtamiseen ja esimiestyöhön.

Mikäli joku lomittaja on valmis tekemään lomitusta kauempana kotiaan, olisi tähän oltava mahdollisuus esimerkiksi siten, että hänelle voidaan kustantaa majoitus. Tällä hetkellä lomittajien saannin esteeksi nousee usein esille pitkät työmatkat. Mikäli joku lomittaja on valmis tekemään ns. keikkalomitusta, tulee tähän olla mahdollisuus ilman, että byrokrania estää sitä.

Vuosilomien samanaikaisuusvaatimusta ei tule kiristää

Maatalousyrittäjällä on oltava oikeus irrottautua työstään myös yksin. On otettava huomioon myös se, että monet yrittäjät käyttävät vuosilomia mm. kouluttautumiseen ja muihin asioiden hoitoon. Tällöin on kohtuutonta vaatia, että myös toisen yrittäjän on pidettävä samaan aikaan vuosilomia, vaikkei yhteiseen aikaan käytännössä ole mahdollisuutta.

Luonnoksessa esitetty tuntirajan nosto tarkoittaa myös sitä, ettei yksi lomittaja pysty suoriutumaan lomitusta-  
pahtumaan liittyvistä välttämättömistä töistä. Tämä heijastuu suoraan siihen, ettei lain valmistelijan tavoitte-  
lema lomittajan työn osa-aikaisuuden vähentäminen toteudu, kun tilalle joudutaan osoittamaan toinen lomit-  
taja, jolle ei muodostu kuitenkaan täysaikaisuuden tuntimääriä.

Takaisinperintöjen osalta tarvitaan muutoksia

Kelan päätös oikeudesta sairauspäivärahaa viipyy hyvin pitkiä aikoja. Tällöin sijaisapupäätös tehdään ehdol-  
lisena. Jos yrittäjä on ollut useita viikkoja sijaisavun piirissä ja sairaspäiväraha hakemus hylätään, peritään jo  
pidetystä lomituksesta täysi maksu. Kyseessä voi olla tuhansien, jopa kymmenien tuhansien eurojen takaisin-  
perintä.

On välttämätöntä, että näitä tilanteita ei enää jatkossa muodostu. Säädöksiin tulee saada ehto, jonka mukaan  
ennen kielteistä päätöstä pidettyjä sijaisapupäiviä ei muuteta täysin maksullisiksi, vaan korkeintaan esimerkiksi  
tuetun maksullisen hintaiseksi. Lomituspalvelun käyttäjällä ei ole käytännössä mitään mahdollisuutta vaikuttaa  
päätösten teon nopeuteen, jolloin nykytilanteeseen on saatava nopeasti muutos.

Lopuksi

Edellä esitetyn lisäksi MTK-Etelä-Savo yhtyy MTK keskusliiton antamaan lausuntoon lomituspalvelulain uu-  
distuksesta.

Erityisesti korostamme siinä esille tuotua näkemystä, että nyt toteutetaan vain aivan välttämättömät EU:n maa-  
talouseläntalouden valtiontukien suuntaviivojen vaatimat muutokset. Niidenkin osalta Suomen on pidettävä tiukasti  
kiinni omista tarpeistaan eikä hyväksyä kaikkia EU:n esittämiä näkemyksiä varsinkin, kun ne ovat suomalaisen  
maatalouden ja ruuan tuottamisen vastaisia. Se, että EU vaatii jotakin ei aina tarkoita sitä, että vaatimus on  
perusteltu, oikeudenmukainen tai varsinkaan millään muotoa hyväksyttävä.

### **MTK-Etelä-Savon lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi toisen asteen koulutuksen kehittämishankkeeseen liittyvistä säädösmuutoksista**

Etelä-Savon maakunnan strategisiksi kärjiksi on valittu metsä, vesi ja ruoka ([https://www.esavo.fi/maakunta-  
strategia](https://www.esavo.fi/maakunta-strategia)). Kaikki nämä liittyvät vahvasti luontoon ja sitä kautta luonnonvara-alan elinkeinoilla ja niiden tuotta-  
milla raaka-aineilla, jalosteilla ja palveluilla on suuri merkitys maakunnan elinvoimalle ja sen mahdollisuuksille  
kasvaa. Luonnonvara-alan elinkeinoin voidaan tässä yhteydessä laskea myös matkailu- ja ravitsemustoi-  
miala, joka perustuu Etelä-Savossa merkittävältä osin haja-asutusalueiden tuottamiin palveluihin.

Venäjän sotatoimien vaikutukset heijastuvat Suomeen tavoilla, jotka entisestään korostavat Etelä-Savon ja  
myös koko Itä- ja Kaakkois-Suomen merkitystä varsinkin huoltovarmuuden ja turvallisuuden näkökulmasta.  
Toisen asteen koulutuksella on keskeinen rooli alueen työvoiman saatavuuden turvaamisessa. Toisen asteen  
koulutuksen suorittaneista merkittävä osa siirtyy myös yrittäjiksi.

Työvoiman ja yritystoiminnan turvaaminen Etelä-Savossa ja koko Itä- ja Kaakkois-Suomessa on mitä suurim-  
massa määrin koko Suomen etu. Tämän vuoksi koulutuspolitiikka, kuten mikään muukaan politiikan ala ei saa  
olla vain kasvukeskuksia suosivan keskittämispolitiikan väline.

Valmistelu jäänyt puutteelliseksi

Etelä-Savon näkökulmasta hallituksen esitys näyttäytyy niin tietopohjan kuin vaikutusarvioiden osalta huonosti  
valmistellulta. Uudistuksen kokoluokka huomioiden ja vaikutusarvioiden puutteellisuuden vuoksi uudistus tulee  
siirtää kokonaisvaltaiseen ja huolellisempaan valmisteluun seuraavalle hallituskaudelle.

Uudistuksen siirtämistä puoltaa myös se, että erityisesti luonnonvara-alan koulutuksen piirissä toimivat tahot  
pitävät erilaisten uudistusten tahtia liian nopeana ja laatua heikkona. Luonnonvara-ala on toimialan luonteesta  
johtuen pitkäjänteistä, mikä vaatii työrauhaa pidemmälle ajalle kuin, mitä parin vuoden välein tehtävät uudis-  
tukset mahdollistavat.

Maa- ja metsätalous elävät yhtä suurimmista murroksistaan niin globaalien kriisien kuin poliittisten kiistojen  
takia. Tähän hetkeen ei ole varaa lisätä epävarmuutta enää hallinnon taholta. Luonnonvara-alan koulutusta

on kehitettävä pitkäjänteisesti ja johdonmukaisesti ottaen huomioon alan osaamisvaatimusten jatkuva ja nopea kasvu.

Uudistus ei ota huomioon alueellisia eroja

Etelä-Savossa Etelä-Savon ammattiopisto Esedu ja Ammattiopisto Samiedu toimivat monialaisesti. Kun maakuntamme samaan aikaan ikääntyy ja kärsii väestökadosta, on toisen asteen koulutuksen saavutettavuus ja laatu aivan keskeisiä tekijöitä maakunnan elinvoiman lisäämisessä. Tilastojen mukaan toisen asteen koulutuksen suorittaneista merkittävästi suurempi osa jää maakuntaan verrattuna korkea-asteen koulutuksen suorittaneisiin.

Etelä-Savo eikä muutkaan Itä- ja Kaakkois-Suomen maakunnat voi enää jatkossa olla pelkkiä raaka-aine- ja työvoimareservejä, tarvitaan selkeä suunnan muutos.

Etelä-Savossa oppivelvollisten määrä on laskeva, mikä vaikuttaa toisen asteen koulutukseen hakeutuvien määrään. Samaan aikaan jatkuvan oppimisen opiskelijoiden määrä kasvaa. Tämä on välttämätöntä ottaa huomioon kaikkia koulutus uudistuksia tehtäessä. Työelämän muutokset edellyttävät uutta aikuisiän osaamista sekä tarvetta kouluttautua uusiin ammatteihin. Mikäli koulutuksen rahoitus suosii oppivelvollisten kouluttamista, on seurauksena hallituksen taholta tarkoituksellinen Etelä-Savon tyyppisten maakuntien näivettäminen.

Luonnonvara-ala vaatii erityishuomioita

Eri aloilla on erilaiset rahoitustarpeet riippuen siitä, mitä opetusvälineitä tarvitaan. Luonnonvara-alalla tarvitaan kalliita opetusvälineitä alan luonteesta johtuen. Maa- ja metsätalous on koneellinen toimiala, jolta jatkuvasti vaaditaan korkeampaa teknologiaa ja uusien innovaatioiden käyttöönottoa. Mikäli näihin ei ole resursseja, ei alalle tule riittävästi eikä riittävän osaavia tekijöitä. Sama koskettaa mm. raskaan kaluston kuljettajien koulutusta.

Etelä-Savo on muuttotappiosta kärsivä maakunta, josta erityisesti nuoret muuttavat pois. Keskeinen keino hidastaa ja pysäyttää tämä muuttotappio on tarjota nuorille koulutusmahdollisuuksia omassa maakunnassa. Eriytyisen merkittävä tämä on ammatillisen koulutuksen osalta, jossa Etelä-Savon maakunta kärsii jo nyt samaan aikaan luonnonvara-alan työntekijäpulasta.

Lopuksi

MTK-Etelä-Savo edellyttää, että ammatillisen koulutuksen rahoituksesta päätettäessä katsotaan koulutuksen tarvetta ja tilaa laajasti ja alueiden sekä oppilaitosten erot huomioiden. Ammatillisessa koulutuksessa on mitä suurimmassa määrin kyse alueen, tässä tapauksessa Etelä-Savon maakunnan elinvoimaisuudesta.

## **ELINKEINOPOLITIIKKA JA YRITTÄJYYS**

### **Itä- ja Keski-Suomen elinkeinopolitiikka- ja yrittäjyysvaliokunnan tiedote 11.3.2022**

#### **Maatilojen rahoitus turvattava kriisiajan ylitse**

Itä- ja Keski-Suomen MTK-liittojen elinkeino- ja yrittäjyysvaliokunta vaatii valtiolta järeämpiä toimia maatilojen vakuuskysymysten ratkaisuun. Vakauslainojen suuruus on tuplattava ja niiden hakemiselle tarvitaan jatkoaikaa vähintään ensi syksyyn asti, kunnes tiedetään satokauden tulos ja kustannusten ja tuottajahintojen toteuma.

Tärkein asia maatilojen ja pankkien rahoitustilanteen kannalta on tuottajahintojen korotus vastaamaan tuotantokustannuksia. Ilman tämän yhtälön toteutumista molemmat osapuolet ovat kestävämmässä tilanteessa niin vakauslainojen, tuotantopanosten hankinnan kuin investointien rahoituksen suhteen.

Elintarviketeollisuus ja kauppa ratkaisevat hintaneuvotteluissaan kotimaisen huoltovarmuuden ja ruokaketjun tulevaisuuden. Neuvotteluissa päätetään samalla, halutaanko tietoisesti siirtyä käyttämään entistä enemmän

tuontiruokaa, vaikka se tällä hetkellä on huomattavasti kotimaista kalliimpaa! Päätöksiä tarvitaan nopeasti, koska tilojen alaraja on jo alkanut ja kesäkuussa ollaan jo myöhässä.

Järvi-Suomen alue tarvitsee valtiolta ratkaisuja myös maatalouden rakennusinvestointien rahoitukseen ja vakuuskysymyksen ratkaisuun. Alue tarvitsee korotetun investointituen ja valtion kohtuu hintaisen takausjärjestelmän. Nykyisillä alueen maatalouden vakuuksilla pankit eivät pysty kantamaan isojen investointien riskiä. Seurauksena on maataloustuotannon edelleen kiihtyvä siirtyminen idästä länteen. Nykyisessä geopoliittisessa tilanteessa huoltovarmuus ja maanpuolustus vaativat osaltaan ruokaketjun riskien hajauttamista myös alkutuotannon ja jalostuksen osalta. Hajautettu tuotanto on myös osa ympäristön ja ilmaston kannalta kokonaiskestävää ruuan tuotantoa pitkien välimatkojen maassa.

Vetoamme myös kuntiin ja aluevaltuustoihin kotimaisten elintarvikkeiden käytön lisäämiseksi julkisen sektorin hankinnoissa. Ainoastaan taloudellisesti kannattava alkutuotanto voi turvata kotimaisen ruokaketjun toimivuuden kaikissa tilanteissa.

Ammattidiesel ratkaisu valtiolta tarvitaan nopeasti myös maataloutta koskien, koska polttoaineiden hinnat nykyisellä tasolla eivät mahdollista niiden hankintaa kevättöihin ja rehunkorjukseen.

### **MTK:n Itä- ja Keski-Suomen yrittäjä- ja elinkeinopolitiikan valiokunnan tiedote Itä- ja Keski-Suomen alueen kansanedustajille 14.10.2022**

Kuluneen syksyn sähköt ovat katkenneet jo muutamilta kotieläintiloilta maksamattomien sähkölaskujen vuoksi. Taustalla on yli vuoden jatkunut maatalouden kustannuskriisi ja nopeasti noussut sähkön hinta. Saman tilanteen edessä ovat myös lukuisat maatilamatkailuyritykset, jotka kamppailevat lämmityskulujensa kanssa, kun tilat seisovat tyhjiään Itä-Suomessa rajan sulkeuduttua.

Valiokunta haluaa kiirehtiä maatalouden energiakriisipaketin valmistelua ministerien valmiustyöryhmässä, jotta kaikki mahdolliset työkalut energian hinnan hillitsemiseksi saataisiin käyttöön ennen talven tuloa. Muutoin on edessä vaikeita tilanteita niillä tiloilla ja muissa maaseutuyrityksissä, joilla ei ole hintakiinnitettyä sähkösovimusta.

Valiokunta korostaa myös monipuolisen energiantuotannon tärkeyttä samalla, kun panostamme fossiilisista polttoaineista luopumiseen. Polttoturpeen käyttöä ei saa ajaa liian nopeasti alas niin kauan, kun meillä ei ole riittävästi korvaavia energian lähteitä erityisesti vähätuulisille talvikuukausille. Turvetta tarvitaan tehostamaan energiapuun käyttöä erityisesti kylmimpinä talvikuukausina. Tästä hallituksen pitää antaa selkeä viesti myös turveyrittäjille, jotta he uskaltavat panostaa jäljellä olevalla kalustolla turpeen nostoon tulevina kesinä.

Meneillään olevan tuulivoimaselvityksen pitää myös löytää keinot, kuinka tuulivoimapuistoja voidaan rakentaa myös Itä-Suomeen. Siitä riippuvat perusskenaarion mukaiset 20 miljardin investoinnit ja 80 miljoonan kiinteistövero- ja maanvuokratulot alueelle, sekä 400 000 htv:tä alueelle 30 vuoden aikana. Vetytalouden kehitys on myös suoraan riippuvainen tuulivoimasta ja sen avulla olisi mahdollista luoda alueelle 2–3 miljardin euron vuotuinen tulovirta kymmenen vuoden kuluessa. Itä-Suomi tarvitsee kipeästi näitä markkinaehtoisia investointeja.

Biokaasun tuotannon osalta täytyy turvata riittävät investointikirahat suunnitteilla oleviin alueellisiin ja maatilatason biokaasuinvestointeihin. Näiden avulla biokaasu on mahdollista nostaa uskottavaksi energiamuodoksi myös Suomessa ja samalla 4 Twh:n energian tuotantotavoite yhdessä synteettisen metaanin kanssa on mahdollista saavuttaa 2030 mennessä. Uusiutuvan energian RED 2 direktiivin soveltamista pitää myös helpottaa.

Biokaasutuotannon hiilipäästöjen laskentaan tarvitaan suomalaisen nurmiviljelyyn ja maalajeille soveltuva hyväksytty vapaaehtoinen kestävyysjärjestelmä. Tämä helpottaisi oleellisesti laitosten raaka-aineen keräämisen ja viljelykiertojen suunnittelemista. Biokaasu pitää luokitella myös kestäväksi polttoaineeksi traktoreille, jotta sen hyödyntäminen maataloilla lisääntyy ja moottorinvalmistajat voivat samalla panostaa esim. Dual-moottoreiden tuotekehitykseen.

Toivomme Teidän alueemme kansanedustajina vievän viestiä eteenpäin, jotta voimme varmistaa kotimaisen ruokaketjun selviytymisen talven yli myös Itä- ja Keski-Suomessa.



## KULUTTAJATYÖ

Kokkaa kotimaista -kampanja

*Tervetuloa mukaan tekemään nuorten ruokakasvatusta!*

MTK toteutti vuosien 2020 ja 2021 tavoin vuonna 2022 Kokkaa kotimaista -kampanjan. MTK-yhdistyksen tehtävänä oli ottaa yhteyttä kouluun, hankkia kotimaisia raaka-aineita ja toimittaa ruokakassi kotitalousopettajalle. Kokkaamisesta ja herkuttelusta huolehtivat opettajat ja oppilaat.

Opetusmateriaali oli kohdennettu kahdeksannen luokan valinnaisaineryhmille ja soveltui 90 minuutin (kotitalouden kaksoistunti 2 x 45 min) oppitunnin mittaan. Oppitunnin alkuun oli koostettu teoriaosuus suomalaisesta ruoantuotannosta sekä Kahoot-tietovisa opiskelluista asioista.

Kuten eteenpäin katsovassa MTK:n Tulevaisuusasiakirjassa sanotaan, *”tulevaisuuden kuluttajia kiinnostaa yhä enemmän, mitä he syövät sekä miten ja missä ruoka on tuotettu.”* Ruokakasvatus onkin koko ajan yhä tärkeämpää, sillä lasten ja nuorten ymmärrys ruuasta ja sen matkasta pellolta ruokapöytään on heikentynyt samalla, kun ruuan valmistaminen alkuperäisistä raaka-aineista on vähentynyt. Myöskään ruuan vaikutusta ympäristöön, terveyteen ja hyvinvointiin ei ymmärretä riittävästi.

*Kokkaa kotimaista –mallin tavoite MTK:n näkökulmasta:*

- Lisätä nuorten kiinnostusta ruoanvalmistukseen sekä parantaa heidän ruoanvalmistustaitojaan.
- Tutustuttaa oppilaita suomalaiseen ruokaan ja ruoantuottajiin.
- Tarjota opettajille luonteva tapa hyödyntää MTK:n erinomaista RUOKAA! -oppikirjaa kotitalouden opetuksessa.
- Olla kiinnostava ja haluttu kumppani koulujen ruokakasvatusta toteuttavien tahojen joukossa.
- Jakaa ruokailoa!

*Kokkaa kotimaista materiaalit:*

Opettajalle:

- Oppitunnin aluksi pidettävä teoriaosuus (noin 30 minuuttia). Moodle
- Kahoot-tietovisan opiskeltujen asioiden kertaamiseen. Moodle
- Reseptit kahteen pääruokaan ja yhteen jälkiruokaan. Oppilaille jaettavat reseptivihkoset lähetetty MTK-liittoihin. Sähköinen tulostusasemoitu versio myös liitteenä.
- Sähköinen Opettajan opas toimivilla linkeillä. Myös liitteenä
- MSL verkko-opisto (Moodle): <https://moodle.msl.fi/course/view.php?id=25>

MTK-yhdistykselle:

- Hei kotitalousopettaja, esimerkki sähköpostista.
- Ohje MTK-yhdistykselle.
- Laskutusohje, Kokkaa kotimaista.
- Esittelyaineisto esim. MTK-yhdistyksen johtokunnalle

Etelä-Savossa kampanja toteutettiin yhdeksässä yhdistyksessä vuonna 2020, seitsemässä yhdistyksessä vuonna 2021 ja yhdeksässä yhdistyksessä vuonna 2022 tavoittaen noin 700 oppilasta. Kampanja jatkuu vuonna 2023.

## MAASEUTUNUORTEN TOIMINTA

### Maaseutunuorten valiokunta

Vuonna 2020 käynnistetty aloite maaseutunuorten toiminnan resurssien lisäämiseksi uusittiin vuonna 2021 tuloksetta. Vuonna 2022 hakemus lähetettiin pilottitoiminnan käynnistämisenä jäsenhankintaan MTK-säätiölle. MTK-Säätiö myönsi avustuksen yhteistoiminta-alueelle Etelä-Savoon, Pohjois-Karjalaan, Keski-Suomeen ja Pohjois-Savoon ja toiminta sen osalta käynnistyi asiamiesrekrytoinnilla loppuvuodesta 2022.

Liittokokousasiakirjan valmisteluun valiokunta osallistui Itä- ja Keski-Suomen maaseutunuorten valiokuntien kanssa yhteisessä työpajassa ja kokouksessa 15.2.2022.

Yhteiskokous korosti nuorten merkitystä järjestön tulevaisuuden toimijoina. Liittokokousasiakirjaan tehtiin nos-toja ja luonnoksia konkreettisista toimista liittyen tiedonkulun lisäämiseen suoraan jäsenille ja maatalaopastoi-minnan aktivoinnista. Jäsentiloja on kannustettava ottamaan koululaisvierailijoita vastaan esim. positiivisten kokemusten kautta ja tiedotuksella.

Pelimaailma ja vaikuttaminen lapsiin ja nuoriin näkyy useiden eri tahojen ja yritysten toiminnassa. Pelimaail-man kautta vaikuttaminen ja virtuaalisuus voi korostua tulevaisuudessa entisestään. Esim. tubettajayhteistyö loisi positiivista imagoa ja levittäisi tietoa maa- ja metsätaloudesta esimerkiksi ”Amazing race Suomen maaseutu” valitun tubettajan/tubettajien kanssa.

Ehdotuksena uuden potkun luomiseen järjestössämme ja viestinnän tehostamiseen, kaksiportainen hallinnol-linen toiminta voisi edesauttaa viestinkulkua viestijältä suoraan jäsenelle. Liittokokousasiakirjan tulisi ottaa huomioon edunvalvonnan ja liiketoiminnan linkitys maatalous- ja maaseutuyrittäjille vahvana. Maksavalle jä-senelle edunvalvonnan ymmärtäminen ja järjestön viestimisen taito edunvalvonnan saavutuksista korostuu tulevaisuudessa ja tulee näkymään luottamushenkilöiden aktiivisuudessa ja sen myötä jäsenpidossa sekä uusjäsenhankinnassa, kun on kyse päätoimisesti maa- ja metsätaloutta, maaseutuyrittäjyyttä harjoittavista yrit-täjistä maaseudulla. Valiokunnat kysyvät: Ilman rajoituksia, onko vaarana, että strategiamme laajuus suhteessa resursseihimme, heikentää järjestömme vaikuttavuutta?

#### *Vuoden 2022 toiminta*

Viestintä perustui sosiaalisen median ja verkkoviestinnän ympärille. Savomanubrandin alla jatkettiin eteläsavo-laisten maaseutunuorten esittelyä yhteistyössä pohjoissavolaisten kanssa vaihtuvilla viikkovetoisilla vuoroilla.

Valiokunta kokoontui 10.5.2022 suunnitellen Mikkelissä pidettävän Farmarin toimintaa. Tapahtumaan järjes-tettiin illanvietto ravintola Teatteriin, jonne kutsuttiin maaseutunuria ympäri Suomen Farmarijatoikoille. Puheen-johtajaksi valittiin Jarkko Parkkinen ja varapuheenjohtajaksi Tero Lahikainen vuodelle 2022.

Maaseutunuorten kuntoremontti Tanhuvaarassa oli tarjolla Etelä-Savon, Pohjois-Savon, Keski-Suomen ja Pohjois-Karjalan maaseutunurille sekä MTK-jäsenille 16.-18.3 ja 3.-5.11.2022. Valiokuntalaisia osallistui ke-säkuussa liiton kevätkokoukseen, Porin liittokokoukseen sekä liiton syyskokoukseen.

27.-29.10. Maaseutunuorten syysparlamentti Tampereella

22.12. Maaseutunuorten joulutulet syttyivät ympäri maakuntaa suomalaisen ruoan ja kotimaisuuden merkiksi.

## **JÄSENPALVELUVALIOKUNTA**

Jäsenpalveluvaliokunta kokoontui kerran 27.10. Teams -etäyhteydellä. Valiokunnan puheenjohtajana toimi Sari Haapanen Mhy Keski-Suomesta, varapuheenjohtajana Hannu Auvinen MTK-Etelä-Savosta ja sihteerinä Sirpa Kukkonen MTK-Pohjois-Karjalasta

Kokouksessa valiokunnan jäsenet saivat tiedoksi valiokunnan ohjesäännön ja kuulimme keskusliiton jäsen-palveluvaliokunnassa käsiteltyjä asioita:

- 14.9. oli erillinen työpaja, jossa käytiin läpi eri yhdistystoiminnan eri kipukohtia sekä aloitettiin yhdis-tystoiminnan oppaan päivitys yhteistyössä MSL:n kanssa.
- EU-avustajatoiminta: MTK ei tule jatkamaan EU-avustajien ryhmätuvakuutusta seuraavalla ohjelma-kaudella. Vakuutus on kattanut vain päätukihauksessa EU-avustajan tekemät virheet ja tästä syystä suu-rella osalla tukihakemuksista tekevästä on jo ollut myös toinen, kattavampi vakuutus ryhmätuvakuu-tuksen rinnalla. LähiTapiolalta on tulossa parin viikon sisällä tuotekortit eri vakuutusvaihtoehtoista.
- Valiokunta sai myös tiedoksi eri kirjamallien pohjat. Näitä on toivottu monena vuonna MTK-yhdistysten toiminnan tueksi.
- Jäsenkyselyn tulokset:

Jäsenkyselyn mukaan MTK:n jäsenet kokevat jäsenpalvelut, järjestön tekemän vaikuttamistyön ja ajankohtaisen tiedon saannin tärkeimmiksi syiksi järjestön jäsenyydelle. Vastanneista valtaosa (68 %) on valmis suosittelemaan järjestön jäsenyyttä. 24 % vastanneista ei ottanut asiaan selkeää kantaa. Metsänomistajat ovat viljelijöitä useammin suosittelemassa jäsenyyttä. Kyselyn mukaan jäsenet hyödyntävät eniten metsänhoitoyhdistyksen palveluita, MTK:n jäsenetuja sekä ammatilliseen osaamiseen liittyviä infoja ja koulutuksia. Merkittävä osa kyselyyn vastanneista oli sekä metsänhoitoyhdistyksen että MTK-yhdistyksen jäseniä.

- Jäsenet toivovat saavansa MTK:lta lisää tukea ja osaamista omaan elinkeinotoimintaan (60 %), vaikuttamistyöhön (33 %) sekä viestintätaitoihin (17 %) liittyen. Eniten lisätietoa halutaan puumarkkinoista, metsäpolitiikasta, verotuksesta ja jäseneduista. Viljelijäjäsenet kaipaavat tietoa erityisesti maatalouspolitiikan kehityksestä ja maataloustuotemarkkinoista.
- Järjestön palveluja, etuja ja vaikuttamistyötä tunnettiin kohtalaisesti (keskiarvo 2,7/5). Järjestön toiminta, edunvalvonta eri osa-alueilla sekä palvelut, sai myös kohtalaisen arvion (keskiarvo 2,9/5).
- MTK:n ja metsänhoitoyhdistysten omista viestintäkanavista seurataan eniten sähköisiä uutiskirjeitä, jäsenlehtiä ja verkkosivuja. Jäsenkuntamme selkeästi parhaiten tavoitettavaa mediaa, Maaseudun Tulevaisuutta, ei tässä kyselyssä arvioitu.
- Kyselyn avoimen palautteen kautta saatiin paljon arvokasta tietoa mm. jäsenpalveluiden ja -etujen, edunvalvonnan ja viestinnän kehittämistarpeista. Jäsenkysely lähetettiin Oiva-jäsenrekisteripöytäkirjana tehtynä massasähköpostituksena joka kymmenennelle vastuuhenkilöjäsenelle ja jaettiin MTK:n uutiskirjeen linkkinä toukokuun aikana. Vastauksia saatiin yhteensä 1091. Kyselyn tuloksia selvitetään ja analysoidaan tarkemmin vastaajaryhmittäin. Niitä käytetään järjestön toiminnan ja viestinnän kehittämiseen ja parempaan kohdentamiseen. Halukkaista haastateltavista haastatellaan 16 henkilöä.
- Keskusteluissa nousi esille, että onko vastausprosentti hyvä vai huono ja voidaanko vastauksista tehdä johtopäätöksiä. Esille nousi viestinnän ja järjestön arvojen tärkeys. Miten näymme lehdistössä sekä maakunnallisesti että paikallisesti, omalle jäsenistölle sekä isolle yleisölle. Pienetkin jutut paikallislehdissä ovat kullan arvoisia. Olemassa oleminen on havaituksi tulemista.
- Sirpa muistutti jäsenhankintakampanjasta; uudesta maksavasta jäsenestä yhdistys saa 24 euron kannustusrahan. Rekisteriselosteet tullaan päivittämään ensi kevään aikana. Kehitysehdotuksena tuli vinkkipalkkio jäsenhankintaan, jos ehdokas saadaan liittymään yhdistykseen jäseneksi.

Valiokunta mietti ensi vuoden toimintaa ja kokouksen eri aiheita. Yhtenä aiheena esim. käydään läpi eri roolit, miten toimitaan keskusliitto-, liitto- ja yhdistystasolla.

## LIITON KOKOUKSET

### *Kevätkokous 27.4.2022*

MTK-Etelä-Savon sääntömääräinen kevätkokous pidettiin Mikkelissä Suomen Nuorisopistolla 27.4.2023. Kokous pystyttiin pitämään siten normaalina fyysisenä kokouksena lukuun ottamatta toiminnanjohtajaa, joka korona-altistuksen vuoksi osallistui kokoukseen etäyhteydellä. Kokouksen puheenjohtajana toimi Jukka Leikonen Mäntyharjulta ja sihteerinä toimistosihteerinä Nina Kallio. Kokous myönsi johtokunnalle ja toiminnanjohtajalle vastuuvapauden vuoden 2021 tileistä. MTK-Etelä-Savon tilinpäätös vuodelta 2021 oli ylijäämäinen 21 204,07 € ja taseen loppusumma 720 967,61 €. Kokoukseen osallistui yhteensä 27 virallista kokousedustajaa. MTK:n puheenvuoron kokouksessa piti maatalousjohtaja Johan Åberg sekä muina alustajina Suur-Savon Osuuspankin toimitusjohtaja Jari Himanen ja LähiTapiola Savo-Karjalan toimitusjohtaja Asko Lammela.

### *Syyskokous 14.12.2022*

Sääntömääräinen syyskokous pidettiin Savonlinnassa Opetusravintola Paviljongilla 14.12.2021. Kokouksen puheenjohtajana toimi Pekka Laitinen Savonlinnasta. MTK:n puheenvuoron kokouksessa piti MTK:n valtuuskunnan 1. varapuheenjohtaja Tero Lahti. Kokous muisti Lahtea hänen tultua valituksi MTK:n johtokunnan 2.

puheenjohtajaksi sekä Sanna Hämäläistä hänen tultua valituksi MTK:n valtuuskunnan 1. varapuheenjohtajaksi 1.1.2023 alkaen. Syyskokoukseen osallistui 28 virallista kokousedustajaa.

Kokouksessa jaettiin MTK:n myöntämät ansiomerkit seuraaville henkilöille. Osa ei päässyt paikalla noutamaan merkkiä ja ne annetaan heille myöhemmin.

#### MTK:n kultainen ansiomerkki

Valkonen Virpi

MTK-Rantasalmi

#### MTK:n ansiomerkki

Auvinen Hannu

MTK-Sulkava, ei päässyt paikalle

Hämäläinen Sanna

MTK-Savonlinnan seutu

Ehrnrooth Yrjö

MTK-Mikkeli

Häkkinen Pasi

MTK-Mikkeli

Kohvakka Jukka

MTK-Mikkeli

Laamanen Anssi

MTK-Juva, ei päässyt paikalle

Laitinen Mervi

MTK-Kangasniemi

Laitinen Tuomo

MTK-Kangasniemi, ei päässyt paikalle

Lehtinen Ilpo

MTK-Mikkeli, ei päässyt paikalle

Makkonen Otto

MTK-Savonlinnan seutu

Manninen Pertti

MTK-Pieksämäki, ei päässyt paikalle

Sikanen Sari

MTK Joroinen

Nissinen Katri

MTK-Sulkava

Pulliainen Esko

MTK-Pieksämäki

Saari-Muhonen Sari

MTK Savonlinnan seutu

Siiriäinen Anna

MTK-Hirvensalmi

Sävilampi Paavo

MTK-Kangasniemi, ei päässyt paikalle

Tyrväinen Sirpa

MTK-Kangasniemi

Väisänen Virve

annettu kesällä MTK-Mäntyharjun juhlassa

## LIITON TALOUS

MTK-Etelä-Savon taloudessa merkittävimmät vuosittain toistuneet kuluerät ovat henkilöstökulut 56 %, ostopalvelut keskusliitolta 9,4 %, luottamus- ja toimihenkilöiden matkakulut 5,3 % sekä yhtiövastike 4,7 %.

Vuoden 2022 tuloslaskelma on 42 974,33 € ylijäämäinen. Taseen loppusumma on 746 082,17 €, josta omaa pääomaa on 478 051,33 € (64 %, vuonna 2021 63 %). Taseen loppusumma kasvoi 25 114,56 € vuodesta 2021. Oma pääoma kasvoi tilikauden ylijäämän verran. Taseen loppusumma ei kasvanut samassa suhteessa johtuen lyhytaikaisten velkojen pienenemisestä säätiöltä ja yhdistyksiltä. Nämä velat on sijoitettu lyhentämättöminä MTK:n liittotilille ja niitä ei käytetä liiton toimintaan. Huomioitava seikka on, että MTK-Puumalan jäsenmaksuja on saamisissa vuodelta 2019 ja 2020. Nämä ovat epävarmoja saamia.

Talousarviota merkittävästi suuremman ylijäämän selittää se, että jäsenmaksu-uudistuksen myötä liiton saama jäsenmaksu kasvoi lähes 29 000 €. Menopuolella Elisan hyvitys toimimattomasta mobiiliyhteydestä toi säästöjä noin 2 300 € ja maaseutunuorten toiminta oli vuonna 2022 vähäistä, mistä säästöjä tuli lähes 8 000 €. Nämä selittävät valtaosan ylijäämästä.

### *Talouteen vaikuttavat tekijät*

Liiton taloutta on pystytty viime vuosina tasapainottamaan jäsenmaksujen korotusten sekä kulujen karsimisen avulla. Tämä on toisaalta tarkoittanut pienemmällä henkilöstöllä toimimista. Koronan vaikutuksesta monet normaalivuoden kulut ovat toteutuneet merkittävästi pienempinä.

Järjestöuudistus muutti niin yhdistysten kuin liiton taloudellista tilannetta vuodesta 2021 alkaen merkittävästi. Jatkossa yhdistys kerää jäseniltään jäsenmaksun, joka jää kokonaan yhdistyksen käyttöön. Keskusliitolle maksettava ns. edunvalvontamaksu sisältää jatkossa sekä pelto- että metsähehtaarit ja myös eläinyksiköt. Tästä edunvalvontamaksusta liitto saa keskusliitolta käyttöön varoja siinä suhteessa, mitä niitä on edunvalvontamaksuina sen alueelta kerätty. Tämän vuoksi myös jatkossa niin hehtaaritietojen kuin uutena tekijänä eläinyksiköiden on oltava ajan tasalla. Muutoin liiton toimintaan tarvittavat resurssit voivat heikentyä, mihin ei nykytilanteesta ole varaa.

Vuosien 2019-2022 positiiviset tulokset antavat puskuria, mikäli edunvalvontamaksun kertymä heikkenee, mutta merkittäviä edellisvuosien ylijäämiä ei liitolla ole käytettävissä. Maataloudessa on menossa suuri murros, johon on hyvä varautua myös liiton taloudellisen aseman vahvistamisella.

## ARVIO TALOUDEN TULEVASTA KEHITYKSESTÄ

Vuoden 2022 tilinpäätöksen ylijäämästä huolimatta voidaan todeta, ettei liiton toiminnassa ole ylimääräisiä taloudellisia resursseja. Koronan takia osa kuluista toteutui arvioitua pienempänä, mutta osittainen paluu entiseen on tuonut niistä osan takaisin. Erityisesti tämä näkyy kokous- ja matkakuluissa, vaikka etäyhteyksillä hoidetaan merkittävä osa kokouksista ja muista tilaisuuksista myös jatkossa.

MTK:n jäsenmaksu-uudistuksen myötä liiton saamat jäsenmaksutulot nousivat merkittävästi vuonna 2022. Pientä nousua oli odotettavissa, mutta lähes 30 000 euron kasvu oli yllätys. Tämä kertoo myös jäsenten sitoutumisesta järjestön toimintaa alueellamme. Samaan aikaan useilla liitoilla jäsenmaksukertymät putosivat merkittävästi jäsenmaksu-uudistuksen rakenteen seurauksena. Todennäköistä on, että muut liitot joutuvat kompensoimaan tätä pudotusta ainakin jossain määrin seuraavina vuosina. Tästä ei kuitenkaan vielä tiedetä tarkempia yksityiskohtia.

Nousseet jäsenmaksutulot on vuoden 2023 osalta johtokunnan toimesta päätetty kohdentaa maaseutunuorten toimintaan. Maaseutunuorten toimintaan on edelleen syytä varata riittävästi resursseja, jotta niin eteläsavolaisen maatalouden kuin myös järjestön tulevaisuus voidaan turvata.

Suurin taloutta uhkaava tekijä on jäsenten yritystoiminnan heikko kannattavuus ja huono maksuvalmius. Tätä pahentaa edelleen 24.2.2022 Venäjän aloittama hyökkäyssota Ukrainassa, jolle ei ole lähitulevaisuudessa nähtävissä loppua. MTK:n jäsenmaksu on lasku monien muiden laskujen joukossa ja jäsentiloilla joudutaan tiukasti arvioimaan, mihin rahaa riittää ja, mihin ei. Järjestössä on edelleen syytä varautua siihen, että jäsenmaksukertymät eivät jatku entisellään. Edunvalvonnan tarve on samaan aikaan suurempi kuin vuosikymmeniin ja sen toimintaedellytyksistä on pidettävä huolta.

Käytännössä jokainen kuluja aiheuttava päätös, riippumatta sen euromääräisestä suuruudesta, joudutaan harkitsemaan huolellisesti suhteessa sen tuottamaan hyötyyn. Liiton nykyisiä resursseja ei ole enää varaa vähentää ilman, että se vaikuttaa välittömästi sen toimintakykyyn. Samassa yhteydessä on huolehdittava työntekijöiden jaksamisesta, kun toimintaympäristön tuomat haasteet ja uudet tehtävät eivät ole ainakaan vähentämässä edunvalvonnan tarvetta.

Verrattaessa MTK-Etelä-Savon kulurakennetta muihin MTK-liittoihin, voidaan toimintaa pitää varsin tehokkaana. Samaan aikaan on kuitenkin muistettava, että edunvalvonta ei voi perustua säästämiseen ja kulujen minimointiin. Ihmiset ovat edunvalvonnan tärkein resurssi, mutta lisäksi tarvitaan taloudellisia resursseja jäsenmaksujen muodossa.

MTK:ssa tehdyn järjestöuudistuksen lähtökohtana pidettiin sitä, että nykyiset MTK-yhdistysten jäsenet jatkaisivat sekä MTK-yhdistyksen että metsänhoitoyhdistyksen jäseninä. Käytännössä puhtaiden metsätilojen osalta tämä ei kuitenkaan ole toteutunut, vaan osa niistä on valinnut pelkästään metsänhoitoyhdistysten jäsenyyden. Myös maataloutta harjoittavia tiloja on siirtynyt pelkästään mhy:n jäseniksi, mutta tätä on onneksi tapahtunut vain vähäisessä määrin. Toisaalta on nähtävissä joukko maatiloja ja puhtaita metsätilojakin, jotka ovat valinneet vain MTK-yhdistyksen jäsenyyden.

Jäsenmaksu-uudistuksessa myös yhdistysten käyttöön jäävä jäsenmaksu kasvoi valtaosalla yhdistyksiä. Tämä parantaa paikallistason edunvalvonnan mahdollisuuksia. Toisaalta yhdistysten toiminta perustuu kokonaan luottamushenkilöihin ja vaihtelu toiminnan tasossa on siten suurta yhdistysten välillä.

Yhdistysten edunvalvonnan tukena toimivat MTK-liitot, joiden asema muuttui eniten jäsenmaksu-uudistuksessa. Aiemmin liitto määritteli jäsenmaksujen suuruuden jäsenyhdistyksilleen ja pystyi siten vaikuttamaan tuloihinsa. Mikäli nähtiin tarvetta edunvalvonnan lisäämiseen ja siihen tarvittiin rahaa, voitiin rahaa kerätä esittämällä liiton yleisessä kokouksessa, että jäsenmaksuja yhdistyksille nostetaan. Käytännössä tämä esitys myös meni läpi ja yhdistykset tekivät tarpeen mukaan muutoksia jäsenmaksuperusteisiin jäsenilleen.

Nykyisessä jäsenmaksumallissa liitolla ei ole mahdollisuutta vaikuttaa tuloihinsa lainkaan. MTK:n valtuuskunta päättää jäsenmaksuperusteista sekä jäsenmaksujen jakoperusteista keskusliiton ja liittojen välillä. Mikäli liitolle tulee tarve esimerkiksi johonkin erityiseen maakunnalliseen edunvalvonnalliseen toimenpiteeseen, joutuu se käyttämään siihen pääomiaan tai jättämään ne tekemättä resurssien puutteen vuoksi.

Liiton itsenäisen toiminnan jatkumiselle ei taloudellisessa mielessä ole vielä lähivuosina esteitä, mutta toiminnan tason ylläpitäminen sisältää edelleen haasteita. Liiton toimistopalvelut on järjestetty siten, että MTK on palkannut MTK metsänomistajat -linjan kenttäorganisaation palvelukseen toimistosihteerin, jonka työpiste on Mikkelissä. MTK-Etelä-Savo ostaa keskusliitolta toimistosihteeripalveluja siten, että hänen työaikansa jakaantuu 60 % MTK:lle ja 40 % MTK-Etelä-Savolle. Tällä tavoin turvataan toimistopalvelujen saatavuus sekä yhdistysten ja jäsenten saama palvelu liitolta. Maaseutunuorten asiamiehen palvelut on järjestetty viime vuosina ostopalveluina ja tätä toimintamallia jatketaan todennäköisesti siten, että Itä- ja Keski-Suomen alueella palkatun yhteisen maaseutunuorten asiamiehen rinnalle etsitään liiton alueelta henkilöresurssi.

## KATSAUS TULEVAAN

Tämänhetkinen maatalouden taloudellinen tilanne, erilaiset maatalouteen kohdistuvat ilmasto- ja ympäristöpoliittiset vaatimukset ja nopeasti eskaloitunut geopoliittinen tilanne Euroopassa ja Suomen lähialueilla on edunvalvonnassa otettava huomioon myös vuonna 2023 ja varmasti vielä pitkään. Venäjän aloittamalle hyökkäyssodalle Euroopassa ei ikävä kyllä ole näköpiirissä nopeaa päättymistä. Maatalouden ja maaseudun edunvalvonnalle sen kaikilla tasoilla on tarvetta enemmän kuin vuosikymmeniin, jolloin edunvalvonnan toimintakyky ei saa millään tavoin vaarantaa.

Vaikka jäsenmaksukertymä kasvoi vuonna 2022, tulee MTK-Etelä-Savon tulevaisuuden haasteena olemaan toimintaan käytettävissä olevien resurssien ja edunvalvonnan lisääntyvien tarpeiden yhteensovittaminen. Jäsenmaksujen nousu mahdollistaa henkilöresurssiin panostuksen, mistä johtokunta tekikin päätöksen vuodelle 2023 maaseutunuorten toiminnan osalta. Tämä yhdessä Itä- ja Keski-Suomen alueelle palkatun yhteisen maaseutunuorten asiamiehen kanssa mahdollistaa nuorten toimintaan ja sitä kautta järjestön tulevaisuuteen panostamisen.

MTK:n edunvalvonta maakuntatasolla on jo pitkään ollut laaja-alaista maaseudun edunvalvontaa sisältäen niin maaseudulla yrittämiseen kuin asumiseen liittyvät asiat. Kokonaisvaltainen maaseudun edunvalvonta on jäsentenkin kannalta välttämätöntä, jotta yleiset elämisen ja yrittämisen mahdollisuudet maaseudulla voidaan turvata. Tämä tarkoittaa usein toimintaa, johon ei ole saatavissa uusia taloudellisia tai henkilöstöresursseja vaan entistä enemmän joudutaan miettimään toiminnan painopisteitä, mutta samalla myös ottamaan entistä enemmän irti nykyisistä resursseista.

MTK-Etelä-Savon jäseninä olevien MTK-yhdistysten jäsenkunnan rungon muodostavat edelleen ja vielä pitkään päätoimiset maatilatalouden harjoittajat. Jäsenkunta kuitenkin muuttuu entistä moninaisemmaksi yritystoiminnan kirjon kasvaessa ja sitä kautta edunvalvontatarpeiden lisääntyessä. Perinteisen maatalouden edunvalvonnan haasteeksi nousee jäsenten väliset erilaiset edunvalvontatarpeet johtuen tilojen ja yrittäjien erilaisista elinkaaren vaiheista yrittäjien ikääntyessä ja riippuen siitä, onko yrityksiin jatkajaa vai ei. Myös erilaiset strategiset valinnat maatilayritysten kehittämisen suhteen voivat johtaa edunvalvontatarpeiden moninaistumiseen yritysten välillä.

Yhtenä haasteena on suurten ikäluokkien siirtyminen myös maatilataloudessa eläkkeelle. Tässä yhteydessä tuotannolliset resurssit olisi mahdollisuuksien mukaan saatava pidettyä käytössä ja jatkavat yrittäjät liittymään MTK:n jäseniksi. Mikäli tässä murroksessa jäsenyys järjestöön katkeaa, tulee se näkymään liitto- ja maakuntatason edunvalvonnan merkittävänä heikkenemisenä, jopa loppumisena. Tämä yksinkertaisesti siitä syystä, että niin yhdistys- kuin liittotason toiminta on riippuvaista jäsenmaksutuloista ja ilman jäsenmaksutuloja toiminnalla ei ole taloudellista pohjaa.

Järjestön harjoittaman edunvalvonnan tulevaisuuden haasteena on sen organisaation toiminnan tehokkuus sekä sisäiset ristiriidat. Tämä tarkoittaa sitä, pystyykö MTK-yhdistys palvelemaan jäseniään, liitto yhdistyksiä ja keskusliitto liittoja tehokkaimmalla mahdollisella tavalla. Jäsen on yhdistyksen asiakas, yhdistys liiton asiakas ja liitto keskusliiton asiakas. Näiden asiakkuuksien hoitaminen niin, että asiakas on tyytyväinen, ratkaisee hyvin pitkälti järjestön tulevaisuuden.

MTK:n toiminta koostuu kolmesta tasosta: kuntatason MTK-yhdistyksistä, maakuntatason liitoista ja valtakunnallisesta keskusliitosta ml. lukien EU-tason toiminta. MTK-yhdistykset toimivat pääosin yhden kunnan alueella, mutta kuntarakenteessa tapahtuvat muutokset ovat muodostaneet tilanteita, joissa yhden kunnan alueella voi toimia useampia yhdistyksiä.

MTK –liitot tekevät kokonaisvaltaista maaseudun edunvalvontaa, johon kuuluu kaikki järjestön jäsenten elämään vaikuttavien asioiden hoitaminen. Tämä ns. 360 asteen palvelulupaus jäsenille tekee järjestön työstä erittäin haasteellista.

Onko tällainen kaiken kattava toimintatapa järkevä vai pitäisikö edunvalvontaa priorisoida tai valita edunvalvonnallisia painopisteitä vaikkapa vuosittain? Edunvalvontaorganisaation ongelmana on kuitenkin, että se ei voi valita jäsenten edunvalvontatarpeita. Järjestöllä voi olla vuosittain vaihtuvia teemoja, joita nostetaan muuta toimintaa enemmän esille, mutta jäsenkunnan jokapäiväiset edunvalvontatarpeet tulee hoitaa kaikissa olosuhteissa. Järjestö ei pääätä jäsenen tarpeita eikä voi niitä valikoida, mikä näyttää välillä unohtuvan sitä herkemmin mitä kauemmaksi jäsenen arjesta on ajautunut.

### **Itä- ja Keski-Suomen yhteistyö**

Itä- ja Keski-Suomen alueella toimivat MTK-liitot ovat tehneet yhteistyötä jo pitkään. Käytännössä tämä on tarkoittanut yhteisiä valiokuntia, toimihenkilöiden ja luottamushenkilöiden tapaamisia ja kokouksia, yhdessä laadittuja lausuntoja ja kirjelmiä sekä esityksiä mm. keskusliitolle ja ministeriöille. Yhteistyö on perustunut ja lähtenyt liikkeelle asialähtöisesti eli on hoidettu edunvalvonnallisia asioita yhdessä, kun on nähty, että yhdessä tehden on mahdollista saada parempia tuloksia aikaiseksi. Toinen keskeinen syy on ollut päällekkäisten töiden välttäminen eli ei kannata tehdä jotakin asiaa neljää kertaa, kun sen voi tehdä yhdessä yhden kerran.

Vuonna 2021 Itä- ja Keski-Suomen alueen yhteistyö on laajentunut myös Kaakkois-Suomeen (Etelä-Karjala ja Kymenlaakso). Tähän on syynä yhteinen vaalipiiri Etelä-Savon kanssa, mutta erityisesti yhteistyö Järvi-Suomen ilmasto- ja ympäristöohjelman toimeenpanoon liittyen. Tätä ohjelmaa vetää Etelä-Savon ELY-keskus.

Aiemmin metsänomistajaliiton kanssa tehty yhteistyö tapahtuu nyt MTK metsänomistajat -linjan alueellisen kenttäpäällikön kanssa. Tätä on edesauttanut se, että kenttäpäällikön työpiste on MTK-Etelä-Savon toimistolla. Erityisen merkittävää yhteistyö on ollut maankäyttöön ja ympäristöön liittyvissä kysymyksissä sekä lisäksi erilaisten maakunnallisten ohjelmien laadinnassa. Yhteistoimintaelimeksi on perustettu MTK-Etelä-Savon, metsänhoitoyhdistysten ja MTK metsänomistajat -linjan yhteinen Etelä-Savon metsävaliokunta vuoden 2015 alussa.

## **MTK-ETELÄ-SAVON LUOTTAMUSHENKILÖT 2023**

### **MTK-Etelä-Savon johtokunta 2023**

Sanna Hämäläinen, Savonlinna  
puheenjohtaja  
050 410 9497  
[sanna.hamalainen@mtk.fi](mailto:sanna.hamalainen@mtk.fi)

Jouni Paunonen, Juva  
varapuheenjohtaja  
040 565 2491  
[paunola@elisanet.fi](mailto:paunola@elisanet.fi)

Hannu Auvinen, Sulkava

050 588 2920  
[hannu.auvinen@sulkava.fi](mailto:hannu.auvinen@sulkava.fi)

Pasi Häkkinen, Mikkeli  
050 517 4723  
[pasi.hakkinen@hotmail.com](mailto:pasi.hakkinen@hotmail.com)

Kimmo Laamanen, Punkaharju  
044 209 7959  
[laamanen.kimmo@gmail.com](mailto:laamanen.kimmo@gmail.com)

Tero Lahikainen  
050 372 4822  
tero.lahikainen@hotmail.com

Eero Taskinen, Joroinen  
0400 266 988  
eero.taskinen@pp.inet.fi

Riina Pöyry, Ristiina  
050 533 5041  
riina.poyry8@gmail.com

Sirpa Tyrväinen, Kangasniemi  
0500 544 084  
tyrvainen.sirpa@gmail.com

Anna Siiriäinen, Hirvensalmi  
0400 259 621  
anna.siirainen@gmail.com

**MTK:n valtuuskunnan jäsenet (liiton puheenjohtajan lisäksi)**

Marisa Hukkanen, Rantasalmi  
040 588 9520  
marisa.hukkanen@gmail.com

Otto Makkonen, Savonlinna  
0400 679 528  
otto@vaahermaki.com

Taneli Pajunen, maaseutunuorten edustaja  
050 370 1587  
taneli.pajunen@gmail.com

Taneli Pajunen, Mikkeli  
050 370 1587  
taneli.pajunen@gmail.com

**Liiton edustajat Itä- ja Keski-Suomen MTK-liittojen yhteisissä valiokunnissa 2023 (Etelä-Savo, Keski-Suomi, Pohjois-Karjala, Pohjois-Savo)**

*Työvaliokunta (liiton oma valiokunta)*

Sanna Hämäläinen, Savonlinna	050 533 5041
Jouni Paunonen, Juva	040 565 2491
Kimmo Laamanen, Punkaharju	044 209 7959

*Erikoiskasvivaliokunta*

Esa Aholainen, Joroinen	050 308 8571
Antti Vauhkonen, Mikkeli	050 363 7949

*Elinkeinopolitiikka ja yrittäjyys*

Janne Hänninen, Punkaharju	050 544 0103
Vesa Kekkonen, veroasiantuntija	040 832 7168
Jouni Paunonen, Juva	040 565 2491

*Jäsenpalveluvaliokunta*

Hannu Auvinen, Sulkava	050 588 2920
Vesa Kallio	040 527 1039

*Kuluttajatyöryhmä*

Anna Siiriäinen, Hirvensalmi	0400 259 621
Jukka Leikkonen, Mäntyharju	0400 929 866

*Lihavaliokunta*

Pasi Häkkinen, Mikkeli	050 517 4723
Jukka Nousiainen, Savonlinna	0440 549 252
Paavo Sävilammi, Kangasniemi	050 379 7479

*Luomuvaiokunta*

Pasi Häkkinen, Mikkeli	050 517 4723
Marisa Hukkanen, Rantasalmi	040 588 9520

*Maaseutunuorten valiokunta (liiton oma valiokunta)*

Jarkko Parkkinen pj., Mikkeli	040 544 5402
Tiina Kohonen, Mäntyharju	040 514 2946
Ville Korhonen, Juva	0400 635 142



Tero Lahikainen, Kangasniemi	050 372 4822
Anne Manninen, Pieksämäki	0400 243 866
Matias Muhonen, Savonlinna	044 254 1255
Mikko Tiainen, Savonlinna	044 330 4366
Minna Kekkonen, Mikkeli	044 327 1430
Taneli Pajunen, johtokunnan edustaja	050 370 1587

*Maitovaliokunta*

Mikko Nykänen, Rantasalmi	050 326 3724
Taneli Pajunen, Mikkeli	050 370 1587

*Osaaminen ja hyvinvointi*

Sanna Hämäläinen, Savonlinna	050 410 9497
Riina Pöyry, Ristiina	050 533 5041

*Peltokasvivaliokunta*

Yrjö Ehrnrooth, Mikkeli	0400 824 731
Kimmo Laamanen, Punkaharju	044 209 7959

*Ympäristö- ja maapoliittinen valiokunta*

Kalle Mattila, Mikkeli	050 526 2591
Juha Liukkonen, Kangasniemi	0400 785 725

*Etelä-Savon metsävaliokunta*

Sanna Hämäläinen, Savonlinna	050 410 9497
Jouni Paunonen, Juva	040 565 2491
Kimmo Laamanen, Punkaharju	044 209 7959
Vesa Kallio	040 527 1039

**JÄSENEDET**

Maaseudun elinkeinotoiminnan ja elämisen edellytysten turvaamiseksi tehtävä edunvalvonta on järjestön ensisijainen ja tärkein tehtävä. Edunvalvontaa täydentävillä jäseneduilla järjestö tarjoaa jäsenilleen merkittäviä taloudellisia etuja. Suurin osa jäseneduista on keskusliiton neuvottelemia valtakunnallisia etuja, mutta MTK-Etelä-Savolla on tarjottavanaan myös omia jäsenetuja. Jäsenetujen tärkein tehtävä on tarjota jäsenkunnalle helppo tapa hankkia tuotteita ja palveluja edulliseen hintaan ja asettaa näin painetta yleistä kustannustason nousua kohtaan. Tämä auttaa myös yksittäistä jäsentä, joka kilpailuttaa eri palveluntarjoajia.

**MTK Hankinnat - MTK:n jäsenedut uudistuivat vuoden 2020 alussa – [www.mtkhankinnat.fi](http://www.mtkhankinnat.fi)**

Yhdistimme maatalousyrittäjä- ja metsänomistajajäsentemme ostovoiman ja neuvottelimme paremmat jäsenetusopimukset ja edullisemmat hinnat jäsenillemme.

MTK-, Mhy- ja SLC-jäsenenä saat alennuksia mm. henkilö- ja pakettiautoista, teollisuustuotteista, työkaluista, rakennustarvikkeista, koneista, varaosista, polttonesteistä, renkaista ja huonekaluista. Jäsenedut ovat kokonaan yhteistyökumppanien rahoittamat.

Jäsenen kannalta jäsenetujen käyttö säilyy ennallaan. Tuotteen myyjä tarkistaa henkilön jäsenyyden etua myöntäessään. Saat edut käyttöösi kun olet maksanut MTK-, Mhy- tai SLC-jäsenmaksusi. Jotkut edut saa käyttöönsä vain Y-tunnuksella.

Jäsenetusopimuksia on 30 yhteistyökumppanin kanssa. Edut ovat taloudellisesti merkittäviä ja ne on neuvoteltu tukemaan jäsentemme yritystoimintaa ja elinkeinoa hyödyntämällä pohjoismaista yhteisvolyyymiä.

**MTK-Etelä-Savon jäsenten omat jäsenedut, <https://etela-savo.mtk.fi/jasenedut>**

- Suonentieto
- Woikosken kaasut ja pullot, vuodesta 2023 alkaen valtakunnallinen jäsenetu
- Tuovi -tuotevirtakirjanpito
- PK-Renkaan renkaat
- Lumme Energian (aiemmin Suur-Savon Sähkö) jäsenetusopimus on ns. käymistilassa sähkömarkkinoiden poikkeustilanteen takia. Maatila- ja maaseutuyrittäjäasiakkaille Lumme Energia tarjoaa Synergia -sähköopimusta.